

**FÖRSVARSMAKTENS
ÅRSREDOVISNING 2015**

FÖRSVARSMAKTENS ÅRSREDOVISNING 2015

Resultatredovisning,
resultat- och balansräkning,
anslagsredovisning,
finansieringsanalys samt noter

Denna årsredovisning, utom såvitt avser hemliga bilagor, publiceras även på
Försvarmaktens hemsida (www.forsvarsmakten.se, sökord "årsredovisning").

© Försvarmakten

Försvarmaktens Årsredovisning 2015. FM2015-14703:2.

Omslagsbild: Jimmy Croona/Försvarmakten. *(Specialförband antrar en hkp 16 Blackhawk från en klippa under övning på Gotland.)*

Grafisk bearbetning: FMV, FSV Grafisk produktion

Produktionsid: 160122-003 FM ÅR 2015

Tryck: FMV, FSV Grafisk produktion 2016

Regeringen och sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

LEDS PLANEK Uppföljning och analys
Eva Gillberg 08-788 98 68

FÖRSVARSMAKTENS ÅRSREDOVISNING 2015

(Huvuddokument, 4 bilagor varav bilaga 1 kvalificerat hemlig samt 3 underbilagor, varav 2 kvalificerat hemliga)

Försvarsmaktens årsredovisning för budgetåret 2015 fastställs.

Generaldirektören, chefen för ledningsstaben, produktionschefen, insatschefen, chefen för militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, chefsjuristen, ekonomidirektören, personaldirektören och informationsdirektören har jml. 22 § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten under ärendets beredning getts tillfälle att yttra sig.

Information till arbetstagarorganisationerna har genomförts enligt avtalet om "Samverkan för utveckling inom Försvarsmakten".

Beslut i ärendet har fattats av general Micael Bydén i närvaro av generaldirektör Peter Sandwall, ekonomidirektör Helena Holmstedt, överste Claes Isoz, redovisningschef Katarina Olsson, chefscontrollers Eva Gillberg och Stefan Holmgren, överste Anders Löfberg samt överstelöjtnant Jonas Andersson.

Föredragande, utom vad avser den kvalificerat hemliga bilagan 1, har varit ekonomidirektör Helena Holmstedt. Föredragande av den kvalificerat hemliga bilagan 1 har varit överstelöjtnant Jonas Andersson.

Micael Bydén

Helena Holmstedt

(EG)

Postadress
Högkvarteret
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se/hkv

Bilagor	Benämning
1. (H/TS)	Försvarsmaktens operativa förmåga 2015 (insänds med HKV skrivelse FM2015-14703:3)
2. (Ö)	Personalberättelse
3. (Ö)	Materielberättelse
4. (Ö)	Krigsförbandens anslagsbelastning inklusive förbandsreserven

Ubilagor	Benämning
1.1 (H/TS)	Sammanställning Krigsförbandsvärderingar (insänds med HKV skrivelse FM2015-14703:3)
1.2 (H/S)	Personaluppfyllnad per krigsförband (insänds med HKV skrivelse FM2015-14703:3)
1.3 (H/S)	Nationell och internationell beredskap samt nationella operationer (insänds med HKV skrivelse FM2015-14703:3)

Sändlista	Antal tryck ex	Via mail
<i>Externt utanför Försvarsmakten</i>		
Försvarsutskottet	17	1
Riksdagens utredningstjänst	9	1
Riksrevisionen	4	1
Regeringen	1	1
Försvarsdepartementet (Fö)	40	1
Finansdepartementet (Fi)	4	1
Utrikesdepartementet (UD)	1	1
Försvarets materielverk (FMV)	5	1
Försvarets radioanstalt (FRA)	2	1
Kustbevakning (KBV)	2	1
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	2	1
Rekryteringsverket	2	1
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)	2	1
Ekonomistyrningsverket	4	1
Rikspolisstyrelsen	2	1
Riksarkivet	1	1
Fortifikationsverket	2	1
Statskontoret	2	1
OFR/O FM	1	1
OFR/S	1	1
SACO Försvar	1	1
SEKO Försvar	1	1
Totalt externt utanför Försvarsmakten	106	

Sändlista (forts.)	Antal tryck ex	Via mail
<i>Inom Försvarsmakten</i>		
ÖB	1	1
GD	1	1
Förbands-, skol och centrumchefer		1
Infochefer vid förband, skolor och centrum		1
<i>Inom Högkvarteret</i>		
REV	1	1
SÅKINSP	4	1
GL	1	1
LEDS	1	1
C LEDS	1	
C LEDS INRI	1	
C LEDS PLANEK	1	
LEDS PLANEK U/A	20	
LEDS PLANEK RED	11	
LEDS PLANEK PLAN	2	
LEDS LED	2	
LEDS INRI	4	
LEDS PRIO	1	
INS	10	1
PROD	18	1
MUST	4	1
PERSS	6	1
JURS	3	1
INFOS	6	1
HKV AVD	5	1
OFR/O HKV	1	1
OFR/S HKV	1	1
SACO HKV	1	1
SECO Försvar HKV	1	1
Arkiv	1	1
Totalt inom Försvarsmakten	109	
Totalt antal ex	215	

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ÖVERBEFÄLHAVARENS KOMMENTAR	13
ORGANISATION	15
SAMMANFATTNING	19
OM REDOVISNINGEN	21
ANSLAGSREDOVISNING	25
RESULTATREDOVISNING	29
Operativ förmåga vid utgången av 2015 (effekter)	29
Insatser - nationellt och internationellt	32
Fredsfrämjande insatser	39
Stöd till samhället	43
Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap	45
Utveckling	63
Övrig verksamhet	71
Övrig resultatredovisning	73
INTERNATIONELLT SAMARBETE	79
REFORMER OCH VERKSAMHETSFÖRÄNDRINGAR I FÖRSVARSMAKTEN	87
Personalförsörjningsreformen	87
Effektiviseringar inom försvarets materiel- och logistikförsörjning	87
Införandet av system PRIO	91
FMTIS	91
Övriga reformer och verksamhetsförändringar	91
ÖVRIG REDOVISNING MED ÅTERRAPPORTERINGSKRAV	93
Övningsverksamhet och incidentberedskap	93
Omlokalisering Järfälla Barkarby	95
Särskild återrapporering avseende SSR verksamhet	95
Avgiftsfinansierad verksamhet	97
Avgifter till stödmyndigheter.....	98
FINANSIELL REDOVISNING	101
Sammanställning över väsentliga uppgifter	101
Resultaträkning	102
Balansräkning.....	103
Anslagsredovisning.....	105
Finansieringsanalys.....	109
Tilläggsupplysningar och noter	110

FÖRSVARSMAKTENS INTERNA STYRNING OCH KONTROLL.....	125
BILAGOR	127
SÖKREGISTER ÅTERRAPPORTERINGSKRAV	129
ÖVERBEFÄLHAVARENS INTYGANDE AV MYNDIGHETENS ÅRSREDOVISNING.....	131

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1.	Kopplingen mellan grund-, bas- och krigsförband.....	17
Tabell 2.	Anslagsförbrukning samtliga anslag 2013-2015.....	25
Tabell 3.	Anslagsförbrukning per verksamhet 2015.....	27
Tabell 4.	Utfall netto - Verksamhetsindelad 2013-2015.....	30
Tabell 5.	Utfall netto - Nationella insatser 2013-2015.....	33
Tabell 6.	Pågående och avslutade internationella insatser avs. bidragets styrka enligt regleringsbrev 2015.....	36
Tabell 7.	Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslagspost 1:2.1 och 1:2.2.....	38
Tabell 8.	Utfall netto - Internationella insatser 2013-2015.....	39
Tabell 9.	Pågående och avslutade fredsfrämjande insatser avs. bidragets styrka enligt regleringsbrev 2015.....	40
Tabell 10.	Ekonomiskt utfall per insats utgiftsområde 5 anslag 1:2.....	41
Tabell 11.	Utfall netto - Fredsfrämjande verksamhet 2013-2015.....	42
Tabell 12.	Utfall netto - Stöd till samhället 2013-2015.....	44
Tabell 13.	Resultatindikator Tillgänglighet insatsorganisationen.....	47
Tabell 14.	Utfall netto - Arméförband 2013-2015.....	48
Tabell 15.	Gångtimmar per fartygstyp 2013-2015.....	50
Tabell 16.	Utfall netto - Marinförband 2013-2015.....	50
Tabell 17.	Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp 2013-2015.....	52
Tabell 18.	Utfall netto - Flygvapenförband 2013-2015.....	52
Tabell 19.	Utfall netto - Lednings- och underrättelseförband 2013-2015.....	55
Tabell 20.	Utfall netto - Logistikförband 2013-2015.....	56
Tabell 21.	Åldersfördelning på godkända elever 2013-2015.....	58
Tabell 22.	Utfall netto - Hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna 2013-2015.....	58
Tabell 23.	Betydande övningsverksamhet.....	61
Tabell 24.	Verksamhetsutfall anslag 1:5 fördelat på FoT-områden, koncernstödsuppdrag samt studier m.m.....	68
Tabell 25.	Utfall netto - Forskning och utveckling 2013-2015.....	69
Tabell 26.	Utfall netto - Materielutveckling 2013-2015.....	69
Tabell 27.	Utfall netto - Övrig verksamhet 2013-2015.....	72
Tabell 28.	Aktiviteter inom nordiskt försvarssamarbete.....	80
Tabell 29.	Aktiviteter och bedömda effekter inom NORDEFKO.....	83
Tabell 30.	Nettobesparing effektiviseringar inom försvarets materiel- och logistikförsörjning.....	90
Tabell 31.	Besparingar omfördelade till förbandsverksamhet.....	90
Tabell 32.	Fördelning av övningskostnader (Mnkr).....	93
Tabell 33.	Regeringsbeslut avseende SSR verksamhet, ram samt utfall.....	95
Tabell 34.	Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag 2013-2015... ..	97
Tabell 35.	Kostnadsutveckling Försvarsmakten stödmyndigheter.....	98

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1.	Försvarens lokalisering av förband, skolor och centrum.....	15
Figur 2.	Anslagsförbrukning/Andel 2015.....	26
Figur 3.	Fördelning av övningskostnader (Mnkr) framgår av tabell 32 Fördelning av övningskostnader.	94

Den 1 oktober fick Sverige och Försvarsmakten en ny överbefälhavare när Sverker Göranson lämnade över till Micael Bydén på Karlbergs slott. Foto: Alexander Gustavsson/Försvarsmakten

ÖVERBEFÄLHAVARENS KOMMENTAR

2015 var ett riktigt bra verksamhetsår. Försvarsmakten tog tydliga kliv framåt och utvecklade den operativa förmågan på flera områden. Resultaten återspeglar vikten av tillgängliga och flexibla förband för att möta omvärldsutvecklingens krav. Detta utgör i sig en viktig signaleffekt i ett försämrat säkerhetsläge.

Det gångna året präglades av stora globala förändringar. Det skärpta militärstrategiska läget i vårt närområde bestod. Rysslands illegala annektering av Krim och konflikten i Ukraina fortsatte att skapa oro. Samtidigt förvärrades konflikterna i Irak och Syrien med förödande humanitära och säkerhetspolitiska konsekvenser. Massiva flyktingströmmar utmanade den europeiska sammanhållningen och våra egna samhällsfunktioner. Terrorådalen i Paris blottade den våldsbejakande extremismen, men visade också på Europas grundläggande försvarssolidaritet.

Försvarsmakten svarade upp mot utmaningarna tack vare sin kompetenta personal, bredd av förmågor och tillgängliga resurser. För att tillgodose de nationella behoven ökade vi vår verksamhet med fler beredskapskontroller och avancerade övningar samtidigt som incidentberedskapen hölls på en fortsatt hög nivå. Därtill lämnade vi stöd till Polisen i samband med den höjda terrorhotnivån och till Migrationsverket i flyktingmottagandet.

Försvarsmakten ska vara en relevant samarbetspartner. Därför fördjupade och breddade vi under året våra internationella försvarssamarbeten med flera länder och organisationer i syfte att utveckla den operativa förmågan. Det svenska ordförandeskapet i det nordiska försvarssamarbetet NORDEFECO liksom det bilaterala samarbetet med Finland respektive USA förtjänar särskild uppmärksamhet.

Försvarsmakten är en efterfrågad partner i internationella operationer. Vår internationella insatsverksamhet bidrar inte bara till stabilitet i de berörda områdena, utan även till utvecklingen av våra egna krigsförband. Alla våra internationella styrkebidrag levererade under året högkvalitativa insatser i komplexa miljöer under olika ledningsförhållanden. Det svenska underrättelseförbandet i FN-insatsen MINUSMA i Mali nådde full operativ effekt under sommaren och utgör ett viktigt bidrag både till stabiliteten i Mali och till utvecklingen av FN:s fredsbevarande förmåga. Mot bakgrund av terroristorganisationen Daesh framfart inleddes under 2015 ett nytt angeläget uppdrag i norra Irak där Försvarsmakten genomför utbildning och rådgivning av irakiska styrkor inom ramen för den internationella koalitionen mot Daesh. Tillsammans med våra partnerländer upprätthöll vi dessutom under första halvåret beredskap med *Nordic Battle Group*.

När vi gör bokslut för verksamheten kan vi konstatera att Försvarsmaktens anställda och frivilliga under året genomförde ett intensivt och uppskattat arbete. Avvägda val och prioriteringar bidrog till att möjliggöra goda resultat. Inom armén kan nämnas fortsatt utveckling av brigadledningsförmåga; inom marinen var ledning och ubåtsjaktförmåga i fokus och flygstridskrafterna ökade sin flygtid. Lednings- och logistikförbanden lämnade omfattande stöd till såväl övningsverksamheten som de internationella operationerna. Försvarsmakten genomförde repetitionsutbildning med såväl tidvis anställda som pliktpersonal och krigsförbandsövning genomfördes för samtliga hemvärnsbataljoner. Antalet insatser för stöd till samhället var omfattande i linje med tidigare år.

Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs. Att rekrytera, behålla och utveckla personal med rätt kompetens är avgörande för vår verksamhet. Personalförsörjningsreformen fortlöper överlag enligt plan. De främsta utmaningarna ligger i försörjningen med tidvis tjänstgörande gruppchefer, soldater och sjömän, försörjningen med officerare samt att öka andelen kvinnor i militära befattningar.

Under året leverades materiel som gav efterfrågad effekt i verksamheten. Några viktiga nedslag är slutleveransen av JAS 39 C/D, ubåtsräddningsfarkost, bogserbåtar, modifierad korvett Visby, sjöoperativ helikopter, mörkerstridsutrustning och ett stort antal bandvagnar och terrängbilar. Ännu finns det emellertid brister och vi hanterar dagligen följderna av att vi fått skjuta viktiga materielinvesteringar på framtiden.

Det ekonomiska bokslutet visar på ett utfall om sammantaget cirka en procent över tilldelade medel. Detta är väl inom medgivna ramar och baserat på det försämrade omvärldsläget och behovet av snabb förmågeutveckling. Utfallet är omhändertaget i Försvarets ekonomiska planering för de kommande åren.

Vid 2015 års utgång avslutades den tidigare försvarsbeslutsperioden. Det nya inriktningsbeslutet bryter en nedåtgående riktning och möjliggör ökad operativ effekt i samtliga stridskrafter. Detta ställer tydliga krav på Försvaretsmakten att leverera ökad militär förmåga. In i den nya perioden tar vi med oss fortsatta utmaningar. Jag konstaterar likväl att vi med det goda verksamhetsåret 2015 har lagt en stadig grund för genomförandet av det nya försvarsbeslutet och att vi nu med full kraft kan fortsätta arbetet för ett starkare försvar.

Medaljceremoni för Mali 02 i Karlsborg. ÖB Micael Bydén tog sig tid att växla några ord med några medaljerade soldater och officerare ur förbandet. Foto: Richard Kjaergaard/Försvaretsmakten.

ORGANISATION

Kopplingen mellan bas- och krigsförband

Figur 1. Försvarsmaktens lokalisering av förband, skolor och centrum

Försvarsmaktens grundorganisation utgörs av dess organisationsenheter. Dessa består av krigsförband och/eller övriga enheter såsom t.ex. skolor, organisationsenhetens stab och det stöd som krigsförbandens produktion i övrigt behöver.

Krigsförbanden, inklusive hemvärnsförband, utgör sammantaget Försvarsmaktens insatsorganisation.

Övriga enheter benämns Försvarsmaktens basorganisation som består av de resurser som behövs för ledning av och stöd till krigsförbandens verksamhet och utveckling såsom kompetenscentrum, skolor m.m.

Under året har Försvarsmakten genomfört ett organisationsarbete i nära samarbete med arbetstagarorganisationerna (ATO) i syfte att skapa den nya organisation som kommer att gälla under den nu påbörjade försvarsinriktningsperioden. Det innebär att Försvarsmaktens organisation kommer bestå av organisationsenheter, krigsförband och hemvärnsförband samt att samtlig personal kommer krigsplaceras och tillhöra ett krigsförband.

Organisationsenhet	Basorganisationsdelar	Krigsförband	Lokalisering
Amfibieregementet (Amf 1)	Stab och stödenheter Södertörnsgruppen Gotlandsgruppen	2. amfibiebataljonen 17. bevakningsbåtkompaniet 13. säkerhetsbataljonen (del av) 28. 29. och 32. hemvärnsbataljonen	Haninge/Berga (Göteborg, Visby)
Artilleriregementet (A 9)	Stab och stödenheter Artilleriets stridsskola (ArtSS)	91. och 92. artilleribataljonen	Boden
Blekinge flygflottilj (F 17)	Stab och stödenheter	171. stridsflygdivisionen 172. stridsflygdivisionen 1. flygbasbataljonen	Ronneby/Kallinge (Linköping, Visby, Hagshult)
Fjärde sjöstridsflottiljen (4.sjöstridsflj)	Stab	4. sjöstridsflottiljledningen 41. korvettdivisionen 42. minröjningsdivisionen 43. underhållsdivisionen 44. röjdykardivisionen	Haninge (Uddevalle)
Första ubåtsflottiljen (1.ubflj)	Stab	Ubåtsflottiljledning Ubåt Ubåtsräddningsfartyg Signalspaningsfartyg	Karlskrona
Försvarsmaktens tekniska skola (FM TS)	Stab och stödenheter	1. tekniska bataljonen	Halmstad (Boden, Eksjö, Kungsängen, Lund, Skövde)
Försvarsmaktens helikopterflottilj (Hkpfj)	Stab och stödenheter Livgrenadjärgruppen	1. helikopterbataljonen 30. och 31. hemvärnsbataljonen	Linköping/ Malmen (Luleå, Motala, Ronneby)
Försvarsmaktens logistik (FMLOG)	Ledningsteknisk enhet (LedTekE) Försörjningsenhet (FörsE) Joint support service (JSS) Upphandlingsenhet (UpphE) Systemförvaltningsenhet (SFE) FM servicekontor (FM Sek)	FMLOG stab 1.-3. National Support Element (NSE) Operativa ledningstekniska bataljonen	Stockholm (Enköping, Boden, Uppsala, Arboga, Karlskrona)
Försvarsmaktens telenät- och markeleförband (FMTM)	-	Försvarsmaktens telenät- och markeleförband (FMTM) IT-försvarsförband med FM CERT	Örebro (Boden, Göteborg, Malmö, Stockholm)
Försvarsmaktens HR Centrum (FM HRC)	Stab och stödenheter	-	Stockholm (Boden)
Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum (FMUndSäkC)	Stab och stödenheter Försvarets tolkskola (TolKS)	-	Uppsala (Halmstad)
Försvarsmedicincentrum (FömedC)	Stab och stödenheter Lokalplaneringsenhet väst (LPLE V) Elfsborgsgruppen	41. och 44. hemvärnsbataljonen 1. och 2. sjukhuskompaniet	Göteborg (Linköping)
Göta ingenjörregemente (Ing 2)	Stab och stödenheter Fältarbetskolan (FarbS) Norra Smålandsgruppen	21. och 22. ingenjörbataljonen 33. hemvärnsbataljonen	Eksjö
Hemvärnets stridsskola (HvSS)	Stab	-	Salem/ Vällinge
Högkvarteret (HKV)	HKV med stabsförband Nationell underrättelseenhet	-	Stockholm
Ledningsregementet (LedR)	Stab och stödenheter Ledningsskolan (LedS) Totalförsvarets signalskyddsskola (TSS) FM ledningsträningssentrum (LTC) Södermanlandsgruppen Upplands- och Västmanlandsgruppen Materielsystemkontor ledningssystem (MSK Led syst) Miljöprovningssenenheten (MPE)	Operativ rörlig ledning (ROL/FHQ) 11. ledningsplatsbataljonen 12. sambandsbataljonen 13. telekrigsbataljonen 10. PSYOPS-förbandet 21. 22. och 27. hemvärnsbataljonen FM centrum för meteorologi och oceanografi (METOCC) FM telekrigsstödenhet (TKSE))	Enköping (Stockholm, Strängnäs, Boden, Göteborg, Ronneby)
Livgardet (LG)	Stab och stödenheter SWEDINT FM hundtjänstenhet (FHTE) Försvarsmusiken Livgardesgruppen Dalregementsgruppen Gävleborgsgruppen Lokalplaneringsenhet mitt (LPLE M) Regional försvarshälsa Mälardalen	7. lätta skyttebataljonen (del av) 13. säkerhetsbataljonen (del av) Livbataljonen 14. och 15. militärpoliskompaniet 17. 18. och 23.-26. hemvärnsbataljonen Regional stab Mitt	Upplands-Bro/Kungsängen (Stockholm, Falun, Gävle, Sigtuna, Sollefteå, Berga, Karlskrona, Enköping, Uppsala)
Livregementets husarer (K 3)	Stab och stödenheter Försvarets överlevnadsskola (FÖS) Örebro- och Värmlandsgruppen	7. lätta skyttebataljonen (del av) 32. underrättelsebataljonen 19. och 20. hemvärnsbataljonen	Karlsborg (Örebro)

Organisationsenhet	Basorganisationsdelar	Krigsförband	Lokalisering
Luftstridsskolan (LSS)	Stab och stödenheter Flygvapnets flygbefälsskola (FBS) Flygvapnets stridslednings- och luftbevakningsskola (StriLS) Flygskolan (FlygS) Flygvapnets basbefälsskola (BBS) Flygvapnets R3-Skola Flygvapnets frivilligavdelning	201. stridslednings- och luftbevakningsbataljonen 13. säkerhetsbataljonen (del av)	Uppsala (Bålsta, Halmstad, Hässleholm, Linköping, Lidköping, Luleå, Ronneby, Sätenäs)
Luftvärnsregementet (Lv 6)	Stab och stödenheter Luftvärnets stridsskola (LvSS) Hallandsgruppen	61. och 62. luftvärnsbataljonen 45. hemvärnsbataljonen	Halmstad
Marinbasen (MarinB)	Stab och stödenheter Blekingegruppen Kalmar- och Kronobergsgruppen Regional försvarshälsa syd	Marina basbataljonen Sjöinformationsbataljonen 34.-37. hemvärnsbataljonen	Karlskrona (Växjö, Halmstad, Lund, Ronneby, Haninge, Uddevalla, Göteborg, Visby, Muskö)
Markstridsskolan (MSS)	Stab och stödenheter	-	Skövde (Motala/Kvarn)
Militärhögskolan Halmstad (MHS H)	Stab och stödenheter Försvarsmaktens ledarskaps- och pedagogikenhet (FMLOPE)	-	Halmstad
Militärhögskolan Karlberg (MHS K)	Stab och stödenheter FM utbildningsenhet (FMUE) FM idrotts- och friskvårdsenhet (FMIF)	-	Solna
Norrbottnens flygflottilj (F 21)	Stab och stödenheter	211. stridsflygdivisionen 212. stridsflygdivisionen 2. flygbasbataljonen	Luleå (Lidköping, Uppsala, Vidsel, Jokkmokk)
Norrbottnens regemente (I 19)	Stab och stödenheter Försvarsmaktens vinterenhet (FMVE) Västernorrlandsgruppen Fältjägargruppen Västerbottensgruppen Norrbottnensgruppen Lapplandsjägargruppen Lokalplaneringsenhet norr (LPLE N) Regional försvarshälsa nord	3. brigadstaben 191. och 192. mekaniserade bataljonen 193. jägarbataljonen 1. tungtransportkompaniet (del av) 3. stridsvagnskompaniet 10.-16. hemvärnsbataljonen Regional stab Nord	Boden (Arvidsjaur, Härnösand, Östersund, Umeå, Kiruna, Luleå, Kalix)
Sjöstridsskolan (SSS)	Stab och stödenheter FM dykeri och navalmedicincentrum (FM DNC)	-	Karlskrona (Haninge)
Skaraborgs flygflottilj (F 7)	Stab och stödenheter	Transport- och specialflygheten	Lidköping/Sätenäs (Linköping, Karlsborg, Ronneby, Luleå, Uppsala, Stockholm)
Skaraborgs regemente (P 4)	Stab och stödenheter Skaraborgsgruppen BohusDalgruppen Regional försvarshälsa väst	2. brigadstaben 41. och 42. mekaniserade bataljonen 1. stridsvagnskompaniet 2. stridsvagnskompaniet 1. tungtransportkompaniet (del av) 38.-40. hemvärnsbataljonen Regional stab Väst	Skövde (Uddevalla, Göteborg, Karlsborg, Lidköping, Linköping, Boden, Eksjö, Enköping, Halmstad, Motala/Kvarn)
Särskilda operationsgruppen (SOG)	-	Särskilda operationsgruppen	Karlsborg
Södra skånska regementet (P 7)	Stab och stödenheter Skånska gruppen	71. motoriserade skyttebataljonen 72. mekaniserade bataljonen 46.-49. hemvärnsbataljonen Regional stab Syd	Lund/Revinge
Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC)	Stab och stödenheter	-	Eksjö
Totalförsvarets skyddscentrum (SkyddC)	Stab och stödenheter	1. CBRN-kompaniet	Umeå
Tredje sjöstridsflottiljen (3.sjöstridsflj)	Stab	3. sjöstridsflottiljledningen 31. korvettdivisionen 33. minröjningsdivisionen 34. underhållsdivisionen	Karlskrona
Trängregementet (TrängR)	Stab och stödenheter Logistikskolan (LogS)	1. och 2. logistikbataljonen MOVCON-kompaniet 1. och 2. sjukvårdsförstärkningskompaniet	Skövde

Tabell 1. Kopplingen mellan grund-, bas- och krigsförband

Soldater under Arméövning 15 i området runt Vättern. Foto: Anton Thorstensson/Försvarmakten.

SAMMANFATTNING

Försvarsmakten har genomfört verksamhet i enlighet med regeringens beslut, uppsatta mål och Förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

Försvarsmakten har, med åtgärder i verksamheten, mött det förändrade och försämrade omvärldsläget. Samtidigt har målen varit högt ställda och den operativa förmågan har utvecklats. Sammantaget speglas detta i det ekonomiska resultatet.

Den nationella beredskapen för hävdande av den territoriella integriteten har upprätthållits. Fortfarande kvarstår emellertid begränsningar, särskilt vid högre konfliktnivåer. I takt med att omvärldsläget försämrats framstår dessa begränsningar som alltmer besvärande. Det försvarspolitiska inriktningsbeslut som regeringen fattade i juni 2015 förbättrar dock förutsättningarna för att möta det försämrade omvärldsläget.

Flygstridskrafterna har upprätthållit incidentberedskap jakt och spaning med stridsflyg samt transportberedskap med helikoptrar och transportflyg. Incidentberedskapen har förstärkts och har efterhand anpassats med anledning av aktiviteter i närområdet. Flygtidsuttag för stridsflygförband och helikoptrar har ökat.

Internationella insatser har genomförts inom MINUSMA i Mali, *Natos Resolute Support Mission (RSM)* i Afghanistan samt inom EU operationen Atalanta utanför Afrikas horn. Förmågan har med detta vidmakthållits i att genomföra mark- och sjöoperationer i samverkan med andra nationer samt att leda ett fartygsbaserat styrkehögkvarter.

Det svenska styrkebidraget i Irak, har sedan augusti 2015 varit operativt inom ramen för den multinationella koalitionen mot Daesh (Islamiska staten i Irak och Levanten). Uppgiften är utbildning och rådgivning till de irakiska självförsvarsstyrkorna.

Antalet insatser för stöd till samhället har varit i linje med tidigare år där stöd till polisen avseende ammunitionsröjning på land och i skärgården, deltagande i sjöräddningsoperationer samt eftersök av försvunna personer utgör exempel. Försvarsmakten har haft beredskap för att kunna stödja polisen med helikoptertransportresurs vilken även i slutet av året prövats och justerats till att omfatta den nivå som enligt regeringsbeslut skulle intas från den 1 januari 2016.

En svensk styrka har under första halvåret stått i beredskap för *Nordic Battle Group (NBG)*.

Övningsverksamheten har varit hög under året. Produktionen av krigsförbanden har genomförts planligt med ett stort antal beredskapsövningar, bland annat på Gotland. Övningarna har varit ett viktigt bidrag för att utveckla den operativa förmågan, till exempel avseende brigadledningsförmågan inom arméstridskrafterna. För vissa krigsförband har övningsverksamhet integrerats i den nationella insatsverksamheten. Kommunikationen om övningsverksamheten har ökat.

Logistikförbanden har i ökad omfattning genomfört materielunderhåll i egen regi vilket har lett till att den materiella tillgängligheten för krigsförbanden förbättrats. De goda resultaten till trots finns det fortsatta utmaningar avseende den materiella tillgängligheten och mängden tillgänglig materiel.

Hemvärnsförbanden har övat i hela landet och har övergripande vidmakthållit sina förmågor, samt tillförts ny materiel.

Årets materielleveranser har bland annat omfattat bandvagnar, terrängbilar, mörkerstridsutrustning, modifierad korvett, bogserbåtar, stridsflygplan, radarjaktrobotar, sjöoperativ helikopter samt uppgradering av radaranläggningar.

Krigsmaterielinvesteringarnas andel¹ av anslagen har minskat till 18,7 procent (2014: 20 procent), vilket dock fortfarande är högre än åren 2011-2013.

Under året har åtgärder vidtagits för att upprätthålla den materiella tillgängligheten för till exempel JAS 39 samt för att hantera ökade kostnader för materielunderhåll. Detta återspeglas i det finansiella resultatet för förbandsproduktion och beredskap där myndigheten valt att utnyttja anslagskrediten.

¹ Notera att FoT inte ingår i detta, vilket finansieras via anslaget 1:5 Forskning och teknikutveckling

Personalförsörjningsreformen ökar successivt krigsförbandens användbarhet, tillgänglighet och flexibilitet. Personalvolymerna har i allt väsentligt utvecklats i enlighet med planeringen. Resultaten beträffande den grundläggande militära utbildningen och tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän var lägre än planerat. De främsta utmaningarna ligger i försörjningen med tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän, försörjningen med officerare och att öka andelen kvinnor i de militära personalgrupperna.

Krigsförbanden bemannas med en kombination av anställd personal och pliktpersonal. Detta bedöms bestå under överskådlig framtid. Regeringens beslut i december 2014 om att pliktpersonal kan kallas in till repetitionsutbildning tillämpades under andra halvåret. Det innebär att kompetensen hos pliktpersonalen kan vidmakthållas, och att krigsförbanden kan öva i sin helhet. Sammantaget är det positivt för den operativa förmågan när fler förband har en mer aktuell utbildningsnivå och är samtränade.

De ekonomiska ramarna för internationella insatser uppvisar ett underutnyttjande, främst till följd av att operation Atalanta med ett svenskt styrkehögkvarter (FHQ), helikopterenhet och amfibieenhet med stridsbåtar har utfallit till en lägre kostnad än beräknat. Den tillkommande insatsen i Irak har kunnat genomföras inom ramen för anslagsposten 1:2.1 *Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena*.

Anslaget för anskaffning av materiel uppvisar ett nyttjande av anslagskrediten som en följd av större materielleveranser med betydande ekonomiska värden som mottogs i slutet av året. I takt med att de ekonomiska flödena renodlas finns ett utökat behov av anslagssparande och anslagskredit för anslaget, för att möjliggöra ett effektivt resursutnyttjande.

Anslaget för vidmakthållande av materiel uppvisar ett nyttjande av anslagskredit som ligger inom medgiven ram. I likhet med anslaget för anskaffning av materiel föreligger behov av utökat anslagssparande och anslagskredit.

Övriga anslag uppvisar mycket små avvikelser jämfört med plan.

Den huvudsakliga inriktningen av forskning och utveckling (FoU) ligger fast med prioritering av integritetskritiska områden. Exempel på leveranser är en sårbarhetsmodell avseende flygbas, metodutveckling för luftvärnsvärdering, simuleringar av olika skydd mot precisionstyrda vapen, kunskapsuppbyggnad om framtida undervattensvapen och plattformar, teknikutveckling inom positionsbestämning i telestörd miljö och prov med ett aktivt skyddssystem för stridsfordon.

Under året har samarbetet med Finlands försvarsmakt fördjupats och förslag på ett flertal samarbetsområden har arbetats fram. Vidare har den bilaterala relationen till USA:s försvarsmakt utvecklats.

Försvarsmakten deltar i ett antal internationella samarbeten och har under året varit ordförande för *Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO)*, vilken har som huvudsyfte att stärka de deltagande ländernas försvar genom effektiva gemensamma lösningar.

Inför samtliga internationella förbandsinsatser har en *Gender Focal Point (GFP)* alternativt en *Gender Field Advisor (GFA)* utsetts för att stödja insatsen i implementeringen av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Efter begäran från Migrationsverket, med anledning av antalet ankommande flyktingar, har stöd lämnats såväl avseende såväl boende som personal. Stödet har varit koordinerat med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Under året genomfördes förberedelser inför den nya försvarspolitiska inriktningsperioden 2016-2020 med ökat fokus på ett nationellt försvar.

OM REDOVISNINGEN

Försvarsmakten redovisar och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen, i förekommande fall, har angett i regleringsbrev eller i annat beslut.

FÅB (2000:605)
3 kap, 1§

Struktur redovisning och dess innehåll

Årsredovisningen inleds med Överbefälhavarens kommentarer och Försvarsmaktens organisation, där läsaren får en överblick över kopplingen mellan bas- och insatsorganisationen vilket illustreras i tabellformat samt geografisk lokalisering av förband, skolor och centrum. Därefter följer en sammanfattning av verksamhetsåret.

Nästköljande avsnitt, Anslags- och produktgruppsredovisning, beskrivs mer ingående under avsnittet Olika redovisningsprinciper.

Resultatredovisningen² inleds med myndighetens bedömning av den operativa förmågan vid utgången av 2015 och det totala nettoutfallet för myndighetens olika verksamheter (i enlighet med FÅB-krav) som därefter följs av en redovisning avseende verksamheten enligt nedan:

Insatser, nationellt och internationellt beskriver de olika insatser som myndigheten planerat, genomfört och avslutat under året. I avsnittet redovisas nationella insatser för hävdandet av territoriell integritet samt bevakning av skyddsobjekt, de väpnade insatser (såsom exempelvis MINUSMA i Mali och RSM i Afghanistan) och därutöver övriga internationella insatser som Sverige genom Försvarsmakten bemannar t.ex. EUTM.

Fredsfrämjande insatser beskriver verksamheten som genomförs inom ramen för s.k. enskilda insatser, exempelvis observatörer och finansieras genom UD:s anslag 5.1:2.

Stöd till samhället avser genomförd verksamhet under 2015 där myndigheten, bl.a. genom Lag om skydd mot olyckor, ställt upp med personal och materiel i syfte att stödja civil verksamhet. Under 2015 kan särskilt nämnas stödet till Migrationsverket, som är reglerat via stödförordningen.

Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap (förbandsproduktion). Avsnittet innehåller den verksamhet som myndigheten genomfört i syfte att utbilda personal och producera förband till insatsorganisationen samt upprätthålla anbefalld beredskap. Vidare redovisas betydande övningar som bidragit till stridskrafternas operativa förmåga, en kortfattad redovisning avseende anställd personal samt vilken typ av materiel som är levererad till respektive stridskraft.

Utveckling är en viktig del av Försvarsmaktens förmågeutveckling på längre sikt, främst inom olika teknikområden. Avsnittet beskriver de av myndigheten prioriterade områdena samt vilka resultat som har uppnåtts.

Avsnittet om Övrig verksamhet avhandlar den verksamhet som inte inryms i ovanstående men som ändå anses vara av större vikt. I detta avsnitt ingår bl.a. den exportverksamhet som myndigheten, genom avtal, utför till olika länder samt den statsceremoniella verksamhet, i detta ingår Högvakten, som Försvarsmakten genomför kontinuerligt.

Övrig resultatredovisning omfattar för myndigheten övergripande verksamheter såsom strategiska miljöbedömningar, miljömål, och myndighetens medverkan i beredningen av ärenden rörande vind- och vågkraft. Slutligen redovisas kortfattat Generalläkarens och Flygsäkerhetsinspektörens genomförda tillsynsverksamhet.

Efter resultatredovisningen följer avsnitt som beskriver det internationella samarbetet samt pågående reformer och verksamhetsförändringar.

Avsnittet Övrig redovisning med återrapporteringskrav omfattar antingen redovisningar som har en hög detaljeringsnivå eller inte naturligt hör hemma i tidigare avsnitt.

Därefter följer Finansiell redovisning, Försvarsmaktens interna styrning och kontroll, förteckning över bilagor samt sökregister återrapporteringskrav och slutligen Överbefälhavarens intygande av myndighetens årsredovisning.

² Ordningsföljden är i stort grundad på Förordning (SFS 2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten

Bilaga 1, Redovisar den bedömning av förmåga som gjorts mot uppgifter enligt instruktion och regleringsbrev 2015 (Kvalificerat hemlig)

Bilaga 2, Personalberättelsen: Redovisning tar sin utgångspunkt från ställda åiterrapporteringskrav i myndighetens regleringsbrev samt kravet i FÅB (3 kap, 3³ Kompetensförsörjning).

Bilaga 3, Materielberättelsen: Redovisning tar sin utgångspunkt från ställda åiterrapporteringskrav i myndighetens regleringsbrev och är mer detaljerad än den redovisning som ingår i huvuddokumentets resultatredovisning.

Bilaga 4, Krigsförbandens anslagsbelastning inklusive förbandsreserven: Redovisning omfattar anslagsbelastning per krigsförband samt kostnader för förbandsreserven.

Olika redovisningsprinciper

Anslagsförbrukning samtliga anslag: Avser Försvarets totala utgiftsbelastning per anslag. Disponibelt anslag är de anslag som tilldelats Försvarets enligt regleringsbrevet, avsnitt 4 Finansiering. Anslags-sparande (+) kredit (-) avser Försvarets under-/överutnyttjande av disponibelt anslag innevarande år. Ovanstående tabell är jämförbar med anslagsredovisningen i den finansiella redovisningen.

Anslagsförbrukning per verksamhet: Avser den totala anslagsförbrukningen med Försvarets interna fördelning på produktgrupper, utifrån ställda krav i Regleringsbrevets bilaga 3.

Nettoredovisning: Speglar nettoresultatet av kostnader och intäkter per Försvarets olika verksamheter, vilket motsvarar resultaträkningens verksamhetsutfall exklusive anslagsintäkter. Från och med 2015 redovisas nettoresultatet enligt Försvarets ekonomimodell (FEM), i stället för per anslag. Det bidrar till att förtydliga olika kostnadsslag och hur det finansiella resultatet påverkas av genomförd verksamhet.

Under avsnittet Resultatredovisning ingår ytterligare specifikation av nettoutfallet per verksamhet.

Krigsförbandens anslagsförbrukning (bilaga 4): Redovisar enbart krigsförbandens anslagsförbrukning på anslagen 1:1, vilka ingår i verksamheten ”Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap”. Anslagen 1:3 och 1:4 (anskaffning och vidmakthållande av materiel och anläggningar) redovisas på aggregerad nivå för respektive stridskraft då möjligheterna till fördelning ner på enskilt krigsförband har vissa begränsningar. Redovisningen i bilagan är inte att likställa med den nettoredovisning som återfinns i tabeller under avsnittet Resultatredovisning (totalt per Försvarets samt nedbruten per verksamhet). Vidare är redovisningen i bilagan inte att likställa med avsnittet Anslagsredovisning i huvuddokumentet. I bilagan redovisas enbart direkta kostnader och intäkter som kan föras mot själva krigsförbanden och s.k. gemensamhetsprodukter. Centrala omkostnader redovisas inte i bilagan i enlighet med ställt åiterrapporteringskrav. Mer detaljerad redovisning återfinns under avsnitt Redovisningsprinciper i bilagan.

Principer avseende den finansiella redovisningen framgår under avsnittet Redovisnings- och värderingsprinciper.

Personalstatistik (huvuddokument och bilaga 2): Det finns en viss eftersläpning i redovisningen av personalhändelser. Förhållandet påverkar t.ex. de personalflöden som redovisas i personalberättelsen. Försvarets har, i likhet med tidigare år, valt att sammanställa personalstatistiken så sent som det är möjligt sett mot annat arbete. Personalförsörjningsavsnittet i årsredovisningen bygger i allt väsentligt på den information som fanns i system PRIO den 7 januari 2016.

I budgetunderlaget för 2015, som lämnades till regeringen i februari 2014, redovisades den ursprungliga planeringen för personalvolymerna under 2015. Senare under 2014 konstaterade Försvarets att det i flera fall inte skulle vara möjligt att nå de måltal för de olika personalgrupperna som hade redovisats för regeringen.

3 Kompetensförsörjning - redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 §. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter (F. 2008:747)

I budgetunderlaget för 2016, som lämnades i februari 2015, reviderades måltalen för 2015. Sammantaget leder detta till att de avvikelser mot plan som ska analyseras och kommenteras i årsredovisningen⁴ redovisas mot två budgetunderlag. Yrkesofficerare och civila arbetstagare redovisas mot måltalen i budgetunderlaget för 2015 och övriga personalgrupper mot måltalen i budgetunderlaget för 2016.

Förändringar i årsredovisningen 2015 jämfört med tidigare redovisningar

Regeringens krav på åiterrapportering i Försvarens regleringsbrev och regeringsbeslut är fortsatt omfattande, varför Försvarens i år valt att ha en separat bilaga avseende detaljerad redovisning för materieförsörjningsområdet (Bilaga 3, Materielberättelse) I syfte att minska repetitiv redovisning fortsätter myndigheten att inte särredovisa åiterrapporteringskraven i regleringsbreven (RB punkter), då stor del av dessa har en naturlig koppling till resultatredovisningen samt då olika RB punkter berör samma typ av verksamhet/område. Vidare framgår till del Försvarens prestationer i åiterrapportering av detta (FÅB krav).

Åiterrapporteringskraven att redovisa anslagsbelastning per krigsförband samt kostnader för förbandsreserven redovisas dock p.g.a. den stora omfattningen i egen bilaga (bilaga 4).

Åiterrapporteringskraven återfinns i kursiv text med en marginalhänvisning vilken RB punkt som avses. I avsnittet Sökregister åiterrapporteringskrav framgår under vilket avsnitt, eller i vilken bilaga redovisning återfinns.

4 Punkt 2.2 i regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Försvarens

Möte inom NORDEFCO på Berga under Sveriges ordförandeår 2015. Foto: Niklas Ehlén/Försvarsmakten.

ANSLAGSREDOVISNING

Anslagsförbrukning samtliga anslag

Anslag/Anslagspost (Mnkr)	2015			2014	2013	
	Disponibla anslag	Utfall	Anslags-sparande (+) kredit (-)	Utfall		
Utgiftsområde 6 (Försvarsdepartementet)						
1:1.1	Förbandsverksamhet och beredskap	23 872	24 134	-263	22 756	22 232
1:1.4	MUST	745	751	-6	727	721
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	24 617	24 885	-268	23 483	22 953
1:2.1	FM väpnade insatser internationellt samt Athena	1 795	861	933	859	1 208
1:2.2	FM övriga insatser internationellt (ny post fr.o.m. 2014)	84	62	22	113	0
1:2	FM insatser internationellt	1 879	923	956	972	1 208
1:3	Anskaffning materiel & anläggningar	9 783	9 845	-62	10 864	8 825
1:4	Vidmakthåll materiel & anläggningar	6 582	6 745	-163	6 564	6 470
	<i>Summa materiel och anläggningar</i>	<i>16 365</i>	<i>16 590</i>	<i>-226</i>	<i>17 428</i>	<i>15 295</i>
1:5	Forskning och teknikutveckling	583	584	0	627	613
Utgiftsområde 5 (Utrikesdepartementet)						
1:2.1	Freds- och säkerhetsfrämjande vht	63	63	1	63	70
Summa Försvarsmakten		43 507	43 045	462	42 573	40 139

Tabell 2. Anslagsförbrukning samtliga anslag 2013-2015

Analys

Anslag 1:1

Vid ingången av 2015 hade Försvarsmakten ett anslagssparande på 248 miljoner kronor från 2014 att överföra. Försvarsmakten har under året haft en hög ambition med fokus på resultat och leverans för att ha ett bra utgångsläge för det som ska levereras under den kommande femårsperioden som det försvarspolitiska inriktningsbeslutet omfattar. Utfallet uppgick till 24 134 miljoner kronor vilket medför ett nyttjande av anslagskrediten på 263 miljoner kronor för anslagsposten 1:1.1 Förbandsverksamhet m.m.

Här kan särskilt kostnadsökningar knutna till materielunderhåll jämfört med 2014 nämnas, där kostnadsökningen under året uppgår till sammanlagt ca 750 miljoner kronor som ett resultat av den ökade utbildnings- och övningsverksamheten. Därutöver har utfallet under året, jämfört med föregående år, ökat personalkostnader om ca 300 miljoner kronor kopplat till den utökade verksamheten men också minskat avseende hyror och lokalkostnader (ca 150 miljoner kronor), drivmedel och bränsle (ca 120 miljoner kronor) samt resor och logi (ca 20 miljoner kronor).

För anslagspost 1:1.4 hade Försvarsmakten ett anslagssparande vid årets början på 4 miljoner kronor. Utfallet för Förbandsverksamhet MUST (Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten) uppgick till 751 miljoner kronor och därmed nyttjade Försvarsmakten anslagskrediten motsvarande 6 miljoner kronor.

Anslag 1:2

Utfallet för anslagspost 1:2.1 uppgick till 861 miljoner kronor vilket innebär ett underutnyttjande om 933 miljoner kronor. Anledningen till underutnyttjandet är primärt regeringens beslut om anslagsreservation för en eventuell insats med NBG 15 om 900 miljoner kronor. Andra orsaker till underutnyttjandet är lägre

kostnader för EUNAVFOR Op Atalanta under våren (37 miljoner kronor) och *Operation Inherent Resolve (OIR)* i Irak (ca 6 miljoner kronor).

Anslagspost 1:2.2 hade ett utfall på 62 miljoner kronor 2015 vilket innebär ett underutnyttjande på 22 miljoner kronor. Den främsta orsaken till underutnyttjandet av tilldelad ram är lägre kostnader för infrastruktur inom ramen för EUTM Somalia.

Anslag 1:3

Under året har åtgärder vidtagits för att hantera leveransförseningar. Detta återspeglar sig i utfallet för anslaget som uppgick till 9 845 miljoner kronor, vilket innebär ett nyttjande av anslagskrediten om 62 miljoner kronor.

Anslag 1:4

Plan för leveranser och resursförbrukning inom anslaget 1:4 har uppnåtts med ett utfall om 6 745 miljoner kronor, vilket innebär ett nyttjande av anslagskrediten om 163 miljoner kronor. De leveranser som kommit myndigheten tillhanda har uppfyllt ställda krav och förväntningar.

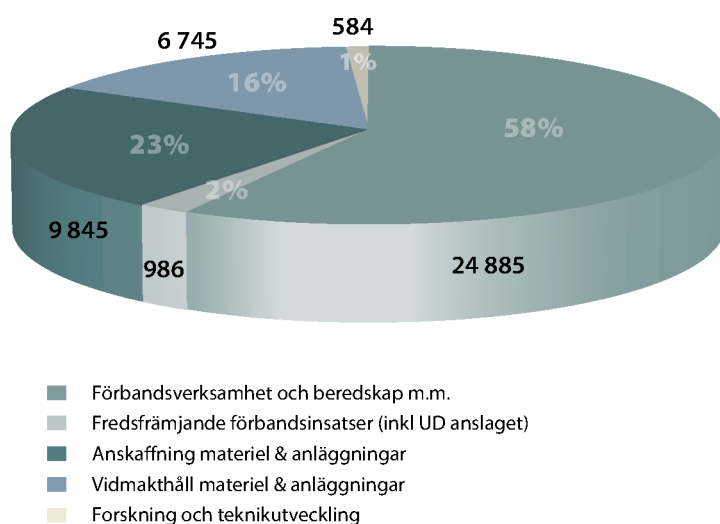
Anslag 1:5

Produktionsmålsättningarna har uppnåtts och utfallet för anslaget under 2015 uppgick till 584 miljoner kronor.

Utrikesdepartementets anslagspost 5.1:2.1

Under året har det skett ett antal större neddragningar i ambitionsnivån för det svenska deltagandet i fredsfrämjande insatser. Försvarsmakten har vidtagit åtgärder för att möta de nya ekonomiska ramarna under andra halvåret. Utfallet för anslaget uppgick till 63 miljoner kronor vilket resulterade i ett anslagssparande om 0,5 miljoner kronor.

Anslagets fördelning

Figur 2. Anslagsförbrukning/Andel 2015

Av ovan figur framgår respektive anslags andel av den totala förbrukningen för året.

Genomförandet av internationella insatser, i enlighet med regeringens beslutade ambition, har under året uppgått till två procent av det totala anslaget, vilket är i motsvarande nivå som föregående år.

Förbandsverksamhetens andel uppgår till 58 procent (2014: 55 procent) i form av utbildning, övning, rekrytering och förrådshållning etc. Andelen för materielanskaffning har under året minskat till 23 procent (2014: 26 procent) och andelen för vidmakthållande av materiel har ökat något jämfört med föregående år (2014: 15 procent).

Anslagsförbrukning per verksamhet

Avräkning anslag 2015 (Mnkr)	1:1	1:2	1:3	1:4	1:5	UD 1:2.1	Summa
1 Insatser							
07 Internationella insatser	742	923	1	-12	0	0	1 654
09 Nationella insatser	41	0	1	0	0	0	41
Totalt insatser	783	923	1	-12	0	0	1 695
2 Uppbyggnad av IO och beredskap							
08 För Insatsorg. Gemensamt	0	0	0	0	0	0	0
01 Arméförband	7 098	0	1 788	784	0	0	9 670
02 Marinförband	4 182	0	1 711	861	0	0	6 755
03 Flygvapenförband	7 144	0	4 852	2 676	20	0	14 692
04 Lednings- och underrättelseförband	2 092	0	1 186	1 469	0	0	4 747
05 Logistikförband	902	0	251	988	0	0	2 141
06 Nationella skyddsstyrkorna	1 959	0	31	-17	0	0	1 973
Totalt IO/Beredskap	23 377	0	9 819	6 761	20	0	39 977
3 Utveckling							
Utveckling gemensamt	0	0	0	0	0	0	0
10 Forskning och utveckling	31	0	2	8	563	0	604
11 Materielutveckling	285	0	23	-9	0	0	300
Totalt utveckling	316	0	25	-1	563	0	904
4 Övriga verksamheter							
12 Övriga produkter	369	0	0	-3	0	0	366
5 Int. Fredsfrämjande verksamhet							
13 Fredsfrämjande verksamhet	27	0	0	-1	0	63	89
6 Stöd till samhället							
14 Lag Skydd Olyckor och stöd t civil vht	14	0	0	0	0	0	14
Summa Försvarsmakten	24 885	923	9 845	6 745	584	63	43 045

Tabell 3. Anslagsförbrukning per verksamhet 2015

I enlighet med Regleringsbrevet bilaga 3 redovisas ovan tabell med nedan tillägg:

Under verksamhet 1 ska utgifter för anslaget 1:2 redovisas enligt särutgiftsmodellen för genomförda insatser. Samtliga kostnader/utgifter som hör samman med att skapa och vidmakthålla förband ska föras under verksamhet 2. Vid förfrågan ska Försvarsmakten även kunna redovisa kostnader/utgifter under verksamhet 2 med en detaljeringsgrad som motsvarar den insatsorganisationstabell som redovisas under punkt 2.

Tabellen visar den totala anslagsförbrukningen med Försvarsmaktens interna fördelning på olika verksamhetsområden inklusive utgifterna för anskaffning av beredskapstillgångar på materielanslagen 1:3 och 1:4.

Artillerisystemet Archer. Foto: Kim Svensson/Combat Camera/Försvarsmakten.

RESULTATREDOVISNING

Operativ förmåga vid utgången av 2015 (effekter)

Försvarsmakten ska värdera och redovisa den samlade operativa förmågan och läget i övrigt i insatsorganisationen utifrån förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten och den operativa planeringen. Värdering ska ske på krigsförbandsnivå, taktisk nivå, operativ nivå och militärstrategisk nivå. Värderingen på krigsförbandsnivå ska redovisa varje krigsförbands förmåga att i sin helhet lösa sina huvuduppgifter direkt efter mobilisering. Försvarsmakten ska jämföra med föregående år och analysera utvecklingen över tid.

RB p 1.1

Allmänt

Försvarsmakten ska enligt förordning (SFS 2007:1266) med instruktion till Försvarsmakten upprätthålla och utveckla ett militärt försvar. Grunden för detta ska enligt instruktionen vara förmågan till väpnad strid.

Försvarsmakten ska kunna försvara Sverige och främja svensk säkerhet genom nationella och internationella operationer. Försvarsmakten ska bedriva omvärldsbevakning och kunna upptäcka yttre hot mot Sverige, svenska intressen och de operationer som Sverige deltar i. Försvarsmakten ska vidare kunna upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen utanför det svenska territoriet. Försvarsmakten ska kunna utföra uppgifterna självständigt, men även i samverkan med andra myndigheter, länder och organisationer. Försvarsmakten ska dessutom, med myndighetens befintliga förmåga och resurser, kunna lämna stöd till civil verksamhet.

Värderingen av Försvarsmaktens förmåga har liksom tidigare omfattat krigsförbandsvärderingar, taktiska värderingar, operativ värdering och militärstrategisk värdering.

Nedan redovisas Försvarsmaktens operativa förmåga 2015 i förhållande till de uppgifter som framgår ovan och i aktuellt regleringsbrev.

En mer utförlig redovisning av Försvarsmaktens förmåga och det aktuella läget i insatsorganisationen framgår av den kvalificerat hemliga bilagan som ingår i årsredovisningen⁵.

Försvarsmaktens samlade operativa förmåga

Försvarsmaktens förmåga är och har varit under fortsatt utveckling. Försvarsmakten har under året haft förmåga att möta de krav som ställts på myndigheten, men det har funnits begränsningar och då särskilt relativt händelseutvecklingar som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge och vid högre konfliktnivåer.

Förmåga att genomföra nationella operationer

Försvarsmakten har under året haft förmåga att främja svensk säkerhet genom nationella operationer. Myndigheten har haft förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera yttre hot mot Sverige och svenska intressen samt att ta fram underlag för beslut om höjd beredskap.

Försvarsmakten har vidare haft förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet respektive att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen. Vissa begränsningar har dock funnits, bland annat avseende uthållighet vid långvariga påfrestningar.

Försvarsmakten har haft begränsningar i förmågan att möta olika händelseutvecklingar och hot som kan uppstå vid ett snabbt och allvarligt försämrat omvärldsläge. Försvarsmakten har dessutom haft begränsningar i förmågan att ta emot militärt stöd.

Förmåga att genomföra internationella operationer

Försvarsmakten har haft förmåga att främja svensk säkerhet genom internationella operationer. Vidare har Försvarsmakten vid deltagande internationella operationer haft förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera hot.

⁵ Bilaga 1 redovisar den bedömning av förmåga som gjorts mot uppgifter enligt instruktion och regleringsbrev 2015

Försvarsmakten har bidragit till att främja svensk säkerhet genom deltagande i internationella operationer, bland annat i Mali. Försvarsmakten har utöver genomförda internationella operationer haft förmåga att ge militärt stöd med delar av insatsorganisationen.

Förmåga att stödja civil verksamhet

Försvarsmakten har under året haft förmåga att lämna stöd till civil verksamhet med myndighetens befintliga förmågor och resurser. Försvarsmakten har, i likhet med tidigare år, lämnat stöd till civil verksamhet vid ett antal tillfällen.

Förmågan att utveckla det militära försvaret

Försvarsmaktens förmåga upprätthålls och utvecklas genom övningar och operationer samt genom kompetensutveckling, forskning och teknikutveckling samt studier.

Försvarsmakten har under året i stort mött ställda krav, bland annat genom utökad övningsverksamhet och repetitionsutbildning.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Nettoredovisning av kostnader och intäkter per verksamhet/prestation

Utfall netto (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
1 Insatser				
07 Internationella insatser	1 616	1 497	2 516	
09 Nationella insatser	40	50	38	
<i>Totalt insatser</i>	<i>1 656</i>	<i>1 547</i>	<i>2 554</i>	
2 Uppbyggnad av IO och beredskap				
01 Arméförband	10 481	10 919	9 942	
02 Marinförband	6 384	6 334	6 737	
03 Flygvapenförband	12 226	14 165	14 366	
04 Lednings- och underrättelseförband	3 774	4 482	3 640	
05 Logistikförband	2 683	2 049	1 542	
06 Nationella skyddsstyrkorna	1 914	1 611	1 709	
<i>Totalt IO/Beredskap</i>	<i>37 462</i>	<i>39 560</i>	<i>37 936</i>	
3 Utveckling				
10 Forskning och utveckling	581	629	643	
11 Materielutveckling	303	287	385	
<i>Totalt utveckling</i>	<i>884</i>	<i>916</i>	<i>1 028</i>	
4 Övriga verksamheter				
12 Övriga produkter	358	274	401	
5 Int. Fredsfrämjande verksamhet				
13 Fredsfrämjande verksamhet	87	88	98	
6 Stöd till samhället				
14 Lag Skydd Olyckor och stöd t civil vht	13	67	26	
Summa Försvarsmakten	40 460	42 452	42 043	

Tabell 4. Utfall netto - Verksamhetsindelad 2013-2015

Tabell 4 visar nettoresultatet av kostnader och intäkter för Försvarsmaktens olika verksamheter. Det motsvarar verksamhetsutfallet i resultaträkningen exklusive anslagsintäkter, se resultaträkningen i Finansiell redovisning.

För att erhålla rättvisande belastning på de olika verksamheterna sker internförsäljning och kostnadsfördelning i flera steg. Vissa verksamheter, som levererar till externa kunder mot avgift, belastar inte någon av

ovan redovisade prestationer. Detta gör det svårt att redovisa kostnader och intäkter differentierat (brutto) per verksamhet. I Resultaträkningen i den finansiella redovisningen not 2, avseende intäkter och avgifter och andra ersättningar, redovisas alla externa intäkter som är inkluderade i ovan nettoredovisning.

Längre fram i detta avsnitt redovisas ytterligare specificering av nettoutfallet för respektive verksamhet.

Redovisningsprinciperna har förändrats mellan 2013 och 2014 avseende skola och centrum. Under 2014 ingår inte utfall för dessa under de olika verksamheternas direkta kostnader vilket det gjorde under tidigare år. Fr.o.m. 2014 redovisas dessa som central utbildning d.v.s. som en central omkostnad. Som en jämförelse mellan åren i tabellen avseende förändringen av de centrala omkostnaderna så uppgick central utbildning till ca 2 600 miljoner kronor (2015), ca 2 000 miljoner kronor (2014) och ca 2 200 miljoner kronor (2013). Från och med 2015 har Försvarmakten valt att presentera respektive verksamhets nettoresultat enligt Försvarmaktens ekonomimodell (FEM), i stället för per anslag. Detta bidrar till att förtydliga olika kostnadslag och hur de påverkas av den genomförda verksamheten. Avsikten är också att knyta redovisningen av krigsförbanden närmare det totala resultatet, se bilaga 4, Krigsförbandens anslagsbelastning.

Under 2015 sjönk Försvarmaktens materielkostnader väsentligt främst beroende på grund av utrangering samt invärdering av komponenter tillhörande JAS 39. Nettoeffekten är ca 2 790 miljoner kronor i minskade materielkostnader inom flygstriidskrafterna. De fasta personalkostnaderna såsom grundlöner höll sig relativt konstant mellan föregående och innevarande år trots att antalet i personalstyrkan ökade med ca 500. Det beror främst på förändringar mellan yrkeskategorierna; antalet GSS (550), specialistofficerare (300) ökade, medan officerare (OFF) (-300) och civila (-50) minskade. Inom verksamhetskostnader minskar utfallet trots ett ökat deltagande i övningar och utbildning inom samtliga förband. Orsaken är att central utbildning sedan 2014 återfinns inom de centrala omkostnaderna. Inom omkostnaderna återfinns utöver ökad central utbildning, även ökade förbands- och myndighetsgemensamma kostnader som omfattar bl.a. beställningar av tjänster från FMV, system- och verksamhetsutvecklingsprojekt, pensionskund till anställda, skjutfält, hamnar och flygfält.

Stridsledning av bataljonstaben 42 mekaniserade bataljonen under Arméövning 15. Foto: Anna Norén/Försvarmakten.

Insatser - nationellt och internationellt

Sammanfattning

Försvarsmaktens insatser har i allt väsentligt genomförts enligt plan. Nationella insatser har i likhet med 2014 genomförts i en större omfattning än tidigare år med anledning av den ökade verksamheten i närområdet. Förmågan till att upptäcka och avvisa kränkningar i luften och till sjöss har i huvudsak vidmakthållits.

Internationella insatser har genomförts inom ramen för MINUSMA i Mali, RSM i Afghanistan samt operation Atalanta utanför Afrikas horn. Försvarsmakten har härvid vidmakthållit förmågan till att genomföra gemensamma mark- och sjöoperationer i samverkan med andra nationer samt vidmakthållit förmågan att leda ett ombordbaserat styrkehögkvarter.

En viktig del av Försvarsmaktens insatsverksamhet är tillståndshantering. Försvarsmakten har under året genomfört 313 utrikes statsflygningar. För utländska besök har myndigheten beviljat tillstånd för 60 fartyg, 132 flygplan och 127 fordon.

Verksamhetens måluppfyllelse och bidrag till förmågeutveckling samt operativ effekt

Försvarsmakten ska redovisa:

RB p 1.4

- *En bedömning av måluppfyllelse och operativ effekt av genomförda och pågående insatser i förhållande till fastställd operativ planering. I samband med multinationella insatser ska både den multinationella insatsen i stort och myndighetens verksamhet bedömas. Redovisningen ska vara såväl kvalitativ som kvantitativ och innehålla exempel.*
- *En bedömning avseende hur respektive insats bidragit till såväl Försvarsmaktens förmågeutveckling i stort som för utvecklingen av berörda förband i insatsorganisationen.*

Tidigt 2015 etablerade Försvarsmakten ett förbandsbidrag i Mali inom ramen för FN (MINUSMA) och Försvarsmakten har bidragit med ett underrättelseförband innehållande ett flertal förmågor. Detta har bidragit till att förmågan att leda sammansatta underrättelseoperationer i lågkonfliktnivå utvecklats. Därtill har förmågan och kunskapen att ingå i FN-ledda insatser utvecklats under året.

I Afghanistan har fokus varit att genomföra rådgivning och mentorskap till afghanska säkerhetsstyrkor tillsammans med ett flertal andra nationer. Detta har bidragit till att bibehålla och utveckla Försvarsmaktens förmåga att samverka med andra länder och att ge militärt stöd.

Det svenska styrkebidraget i Irak har sedan augusti 2015 varit operativt inom ramen för den multinationella koalitionen OIR mot Daesh i norra Irak. Uppgiften är utbildning och rådgivning till de irakiska självförsvarsstyrkorna. Den svenska styrkans verksamhet omfattar i huvudsak utbildning av kurdiska soldater i bland annat vapentjänst, strid i bebyggelse, sjukvård och skydd mot vägbomber samt rådgivning till kurdiska förbandschefer på bataljons- och brigadnivå. Styrkan har bidragit till de lokala styrkornas utbildningsresultat och utvecklat relationer med soldater och chefer i det lokala området. Insatsen som helhet bidrar också till att utveckla Försvarsmaktens förmåga att ge militärt stöd och att samverka med andra nationer.

Marinstridskrafterna har under året upprätthållit beordrad insatsberedskap. Under perioden februari till maj ledde Sverige EUNAVFOR Atalanta. Samtidigt bidrog Försvarsmakten med ett styrkehögkvarter (FHQ) i operationsområdet. Delar ur marinstridskrafterna, med Amf 1 som uppsättande förband, har i samband med detta genomfört ME 04 i samverkan med Nederländerna. Insatsen har utvecklat Försvarsmaktens förmåga till samverkan med andra nationer och användandet av amfibiestridskrafter i en sammansatt sjöstyrka. Försvarsmakten har bemannat befattningar vid *Operation Atalanta Operational Headquarter* (OHQ) i Northwood samt vid *Operation Sophia* (EU NAVFOR MED) *Operational Headquarter* (OHQ) i Rom.

Flygstridskrafterna har nationellt upprätthållit incidentberedskap jakt och spaning med stridsflyg samt transportberedskap med helikopter⁶ och transportflyg. Internationellt har flygstridskrafterna löpande genomfört transporter av materiel och personal till och från insatsområden samt vid ett antal tillfällen inom

⁶ I enlighet med regeringsbeslut nr 28, Fö2013/1312/MFI.

aktuella insatsområden med flygtransporter under perioder om en till två veckor. Vidare har stöd till insatsen i operation Atalanta skett med hkp 15 som ingått i ME 04 vilket har utvecklat den sjöoperativa förmågan med lätt helikopter.

Nationella insatser

Genomförd verksamhet och dess resultat

Beredskap för nationella insatser har upprätthållits enligt plan. Som en respons på de periodvisa höga militära aktiviteterna i vårt närområde har beredskapsanpassningar genomförts under andra respektive tredje kvartalet. Beredskapsanpassningarna har främst berört incidentberedskapen med stridsflyg och marina stridskrafter.

Ledningsberedskap för tidig insats har upprätthållits.

Förmågan att möta kränkningar i luften och till sjöss har bibehållits i och med de insatser som genomförts för att identifiera och avvisa kränkningar.

På land har beredskapsstyrkor och bevakningsresurser ständigt funnits avdelade och Försvarmakten har genomfört 600 (2014: ca 450) bevakningsinsatser. I huvudsak omfattar insatserna bevakningsuppgifter vid skyddsvärd verksamhet, främst vid transportverksamhet men även vid stationära objekt.

Sjöterritoriet har övervakats med såväl fasta som rörliga sensorer. Fartyg har funnits tillgängliga för identifiering och ingripande mot överträdelser av tillträdesbestämmelserna. Frivilliga flygkåren (FFK) har utnyttjats som stöd för identifiering. Periodvis har närvaro till sjöss särskilt förstärkts och andra nationers övningar och provverksamhet övervakats.

Luftrummet har övervakats med fasta sensorer kompletterade med rörlig radarspaning. Stridsflyg (rote) med incidentuppgifter har funnits tillgänglig med hög startberedskap enligt fastställd beredskapsorder.

Elva (2014: tolv) överträdelser av bestämmelserna i tillträdesförordningen (1992:118) har registrerats, samtliga i luften. Händelser av arten utebliven föranmälan, i strid mot gällande krav på statsluftsfartyg har uppgått till 67 (2014: 44). Sverige har utan uppsåt kränkt danskt territorium vid två tillfällen.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Nationella insatser (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	0	0	0	
Personal	5	12	5	1
Infra	0	0	0	
Verksamhet	22	35	21	2
Lokala omkostnader	2	3	1	3
Centrala omkostnader	12	0	11	3
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	40	50	38	

Tabell 5. Utfall netto - Nationella insatser 2013-2015

- De fasta personalkostnaderna har rört sig i paritet med verksamhetskostnaderna och är resultatet av nivån på den genomförda verksamheten.
- Verksamhetskostnaderna för de nationella insatserna är lägre 2015 jämfört med 2014. Den främsta orsaken är kostnaderna i samband med den omfattande underrättelseoperationen som ägde rum hösten 2014 i Stockholms mellersta och södra skärgård. År 2015 har Försvarmakten genomfört ca 600 bevakningsinsatser jämfört med ca 450 under 2014.
- Lokala och centrala omkostnader fördelas mot nationella insatser efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Gruppchef från 422.kompaniet ger instruktioner för eldställningar under Arméövning 15. Foto: Anton Thorstensson/Försvarsmakten.

Internationella insatser

Genomförd verksamhet och dess resultat

Tillfälligt sammansatta förbands nyttjande i insatser och beredskap

I vilken mån ordinarie förband eller delar av förband ur insatsorganisationen nyttjas för tjänstgöring i de internationella insatserna samt i vilken mån dessa förband förblir intakta efter avslutad internationell insats.

RB p 1.4

Styrkebidraget till MINUSMA i Mali samt operation Atalanta utgör Försvarsmaktens väpnade internationella insatser där delar ur ordinarie krigsförband varit insatta. Därutöver deltar Försvarsmakten i RSM i Afghanistan. Övriga internationella insatser och fredsfrämjande insatser betraktas som enskilda insatser.

Avseende styrkebidraget till MINUSMA är delar av 32.underättelsebataljon uppsättande förband med bidrag från andra delar av Försvarsmakten.

Det svenska bidraget till Atalanta bestod huvudsakligen av förbandsdelar från 2.amfibiebataljonen, 1.helikopterbataljonen, 3. och 4.sjöstridsflottiljerna samt Marina basbataljonen.

MINUSMA

I Mali och inom ramen för MINUSMA, utgörs det svenska styrkebidraget av ett underrättelseförband, SWE ISR TF samt stabspersonal till FN:s ledningsstruktur. Det svenska styrkebidraget uppgick vid årsskiftet till ca 250 personer. Förbandet är en del av det multinationella underrättelseförbandet ASIFU (*All Sources Information Fusion Unit*) som bidrar med operativa underrättelser till MINUSMA:s *Force Commander*. Förbandet verkar i en komplex miljö med många aktörer, ett extremt klimat och i ett område med bristfällig infrastruktur. Transportflygningar med Tp 84 har genomförts till stöd för Försvarsmaktens insatser i Mali och Irak.

RSM

I Afghanistan fortsätter det svenska styrkebidraget till den Nato-ledda insatsen *Resolut Support Mission (RSM)*. Bidraget uppgår till 28 personer och består av rådgivare till de afghanska säkerhetsstyrkorna, stabspersonal, godshanteringspersonal samt personal för att stödja styrkan på plats. Personalen är i huvudsak baserad på *Camp Marmal* i Mazar-e-Sharif. Sverige har även stabsofficerare som tjänstgör vid det till Kabul lokaliserade högkvarteret för utbildnings- och rådgivningsinsatsen. Utöver dessa har Sverige även en samverkansofficer som är utsänd från det regionala kommandot för norra Afghanistan till *Resolute Supports* högkvarter i Kabul.

EUNAVFOR Operation Atalanta

Under perioden den 3 februari till den 6 maj deltog Sverige med ett styrkebidrag till *European Union Naval Force (EUNAVFOR) Operation Atalanta*. Styrkebidraget var baserat ombord på det nederländska fartyget *Johan de Witt* och utgjordes av *Force Commander* med stabspersonal samt fartygsbaserade stridsbåtar och helikoptrar med besättningar. Totalt bestod det svenska förbandet av 77 personer fördelade på 52 befattningar. Därutöver har Försvarsmakten bemannat fem befattningar vid operationens operativa högkvarter i Northwood, Storbritannien.

Övriga insatser

Sedan våren 2013 deltar Sverige i *European Union Training Mission (EUTM) Mali*. För närvarande består bidraget av en stabsofficer och ett utbildnings- och träningsteam, totalt tio personer. Insatsen ingår i en långsiktig EU-strategi för hela regionen och syftet är att återställa lag och ordning och på så sätt bidra till att neutralisera terrorhotet. Till uppgifterna hör att bistå med rådgivning till Malis försvarsledning samt att tillhandahålla utbildning av Malis försvarsmakt.

Sverige har bidragit till *EUTM Somalia* med totalt nio personer fördelade på en ställföreträdande chef, stabsofficerare i insatsens högkvarter samt ett utbildnings- och träningsteam för utbildning av och stöd till Somalias armé.

Soldater från insatsen i Mali. Foto: Jonas Svensson/Försvarsmakten.

Ingen personal ur *EUTM* deltar i operativa insatser utan är enbart på plats för att utbilda och råda.

Försvarsmakten har sedan den 27 maj avdelat tre stabsofficerare till operativa högkvarter för *EUNAVFOR MED* i Rom.

Sammanställning över internationella insatser 2015

Insats	Område	Styrka ⁷	Anm.
MINUSMA	Mali	306	
EUNAVFOR Atalanta	Afrikas horn	52	Avslutad insats
RSM	Afghanistan	54	
EUTM Mali	Mali	10	
EUTM Somalia	Somalia	9	
KFOR	Kosovo	6	
Irak	Irak	35	

Tabell 6. Pågående och avslutade internationella insatser avs. bidragets styrka enligt regleringsbrev 2015

⁷ Antal personer

Försvarsmaktens rekommendationer med anledning av Natos 1325 översyn

Med utgångspunkt i vad som framgår av myndighetens instruktion, 5 c § internationella resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet samt i tidigare uppdrag om konsekvenser för den egna organisationen av de rekommendationer som utarbetats av Nato med anledning av 1325-översynen ”Practical implications of UNSCR 1325 for the conduct of NATO-led operations and missions”, ska Försvarsmakten implementera de för myndigheten relevanta rekommendationerna med vägledning av de skrivningar som framgår av den nationella handlingsplanen för resolution 1325. Redovisning av åtgärder och resultat ska ske i myndighetens årsredovisning.

RB p 3.13

Försvarsmakten har påbörjat implementering av de relevanta delar som utarbetats av Natos översyn av FN Resolution 1325 och vidtagit åtgärder inom nedanstående områden:

Chefsansvar

Försvarsmakten påbörjade med start november 2015 genomförandet av den tredje omgången av det myndighetsgemensamma *Gender Coach* programmet. Här ingår bland annat de ledamöter i Försvarsmaktsledningen som ännu inte genomgått programmet.

Utbildning

Försvarsmaktens förband, skolor och centrum har uppdragits att utbilda genderrådgivare och utbildare inom gender och resolution 1325, i syfte att stödja insatser och stödja krigsförbandschefer i implementeringen.

Målbild och genomförandeidé i linje med Försvarsmaktens nationella utbildningsbehov presenterades under hösten 2015 och kommer fastställas under 2016.

Insatsförberedande utbildning inom gender och resolution 1325 fungerar väl, både vid enskilda insatser och vid förbandsinsatser.

Jämställdhetsintegrering

Försvarsmaktens implementering av resolution 1325 stöds av Försvarsmaktens Handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2015-2018.

Försvarsmakten har deltagit i uppföljningen inom ramen för rapporten Svenska myndigheters genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325.

Uppföljning och rapportering

Försvarsmaktens implementering av resolutionen följs upp med indikatorer i rapporten Svenska myndigheters genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Försvarsmakten har under året arbetat fram Handbok Gender, som kommer att publiceras under början av 2016. Handboken, som stärker implementeringen på främst taktisk nivå, syftar till att förmedla ett förhållningssätt, förklara, vägleda och ge råd vid rekrytering, utbildning, ledning, planering genomförande och uppföljning.

Samverkan. Foto: Helena Hoffman /Försvarsmakten.

Arbetet med att tillvarata erfarenheter på området resolution 1325 fungerar väl i förbandsinsatser och har under året ytterligare stärkts.

Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslag 1:2

Insats (Mnkr)	2015			2014		2013		Not
	Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	
Anslagspost 1:2.1 Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena								
ISAF				495	71%	975	67%	
RSM	113	113	100%					1
MINUSMA	660	639	97%	327	88%	1	37%	
ATALANTA	75	37	49%	1	14%	142	67%	2
OIR	45	39	86%					
KFOR						56	62%	
Uppföljning personal i internationella insatser	20	16	82%					
ATHENA	17	17	97%	23	75%	14	47%	3
Övrigt				14	68%	20	69%	
Summa Försvarsmaktsram	930	860		859		1 208	66%	
Totalt anslagspost 1:2.1	1 795	860	48%	859	80%			4
Anslagspost 1:2.2 Försvarsmaktens övriga insatser internationellt								
Internationellt flygstöd UNMISS				3	25%			
Internationellt flygstöd Centralafrikanska Rep.				41	58%			
EUTM Mali	16	13	84%	11	79%			
EUTM Somalia	35	22	64%	30	94%			5
SSR, verksamhet	20	17	87%	14	70%			6
Personal vid insatsnära stab	12	5	45%	2	23%			
Stöd till ANA Trust Fund	3	3	100%	3	25%			
Övrigt				3				
Summa Försvarsmaktsram	86	62		106				7
Totalt anslagspost 1:2.2	84	62	73%	106	71%			

Tabell 7. Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslagspost 1:2.1 och 1:2.2

1. Ursprunglig ram uppgick till 93 Mnkr men ökad återställning av verksamhetskritisk materiel resulterade i en hemställan om utökad ekonomisk ram till 113 Mnkr.
2. Underutnyttjandet består främst i tillämpning av särutgiftsmodellen där exempelvis flygtidsuttag och gångtimmar belastat förbandsanslaget (6.1:1.1) samt uteblivet behov att nyttja reserv.
3. Ram sänkt efter hemställan, den ursprungliga ramen uppgick till 30 Mnkr.
4. Total anslagspost inkluderar ramreservation för NBG uppgående till 900 Mnkr.
5. Underutnyttjande består till största delen av minskad omfattning infrelaterade åtgärder.
6. Se tabell 32.där SSR verksamheten redovisas mer i detalj.
7. Ramen för respektive insats och verksamhet summerar till ett högre belopp än totalt för anslagsposten. Stöd till ANA Trust Fund om 3 Mnkr tillkom i december genom regeringsbeslut, utan utökad totalram.

Ram avser den del av anslaget som Försvarsmakten disponerar, d.v.s. de delar som regeringen särskilt beslutar om per insats eller uppgift. Anslagsposten Övrigt består i huvudsak av åtgärder föranledda av Försvarsmaktens uppföljningsansvar efter att insatserna genomförts. Här ingår kostnader för skadeförebyggande träning och rehabilitering som kan uppstå efter att insatserna är genomförda och andra åtgärder som inte kan kopplas direkt till någon specifik insats.

Utfallet i ovan tabell avser endast så kallade särutgifter enligt den tillämpning som beslutades av regeringen i ändring av regleringsbrev 2013 den 24 oktober 2013. I tabellen Utfall netto (kostnader och intäkter) nedan redovisas det totala resultatet för samtliga anslag som belastar verksamheten.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

I årsredovisningen 2014 fanns ett summeringsfel åren 2012 och 2013. Det är korrigerat i nedanstående tabell för 2013.

Internationella insatser (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	0	0	325	1
Personal	477	346	761	2
Infra	16	10	14	3
Verksamhet	658	769	806	4
Lokala omkostnader	3	0	0	5
Centrala omkostnader	463	372	609	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	1 616	1 497	2 516	

Tabell 8. Utfall netto - Internationella insatser 2013-2015

1. År 2013 belastades internationella insatser med relativt höga avskrivningar samt eftersläpande kostnader för vidmakthållande främst hänförliga till ISAF. Redovisningen av dessa kostnader förändras därefter i enlighet med särutgiftsmodellen.
2. Personalkostnaden har ökat i takt med att fler individer tjänstgjort i internationella insatser under året, främst inom ramen för MINUSMA och Atalanta ME 04. Grundlönen för internationella insatser belastar enligt särutgiftsmodellen förbandsverksamheten inom anslag 6:1.1.
3. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands förhyrningsobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. Under 2015 har övriga internationella insatser såsom flygstöd till andra nationer inte varit lika omfattande som under 2014.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot internationella insatser efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Fredsfrämjande insatser

Försvarsmakten ska redovisa:

- *samarbetet med andra svenska myndigheter kring bidragen till freds-, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet;*
- *hur erfarenheterna tas om hand i organisationen.*

RB UD

Sammanfattning

Verksamheten omfattar internationella fredsfrämjande insatser med observatörer och monitorer inom utrikes- och säkerhetspolitikområdet.

De fredsfrämjande insatserna har genomförts enligt plan. Totalt deltar Försvarsmakten i sju fredsfrämjande insatser med ca 25 personer över tiden som är placerade som militärobservatörer, stabsofficerare, delegater, rådgivare och utbildare.

Sverige deltar sedan april 2015 i *European Union Military Advisory Mission* i Centralafrikanska Republiken (EUMAM RCA) med två officerare.

Sveriges deltagande i *United Nations Assistance Mission in Afghanistan* (UNAMA) har under året avslutats.

Verksamhetens bidrag till den operativa förmågan/effekter

Försvarsmaktens bidrag till fredsfrämjande insatser består av enskilda officerare. Nyttan tillgodogörs av den enskilde i form av kompetensutveckling och erfarenhetsinhämtning. Genom att avdela personal till dessa insatser bidrar Försvarsmakten till att insatsernas mandat och uppgifter kan lösas. Sverige får genom sitt deltagande insyn och påverkansmöjligheter i insatserna

Genomförd verksamhet och dess resultat

Enskilda insatser (inkl. militärobservatörer)

Med anledning av förändrade anslagsramar under året har Försvarsmakten reducerat antalet insatta med åtta personer (motsvarande en fjärdedel) under andra halvåret. Insatserna i Moldavien och UNAMA (Afghanistan) har därmed avslutats medan insatserna i UNMISS (Sydsudan) och MONUSCO (Kongo) har reducerats.

Sammanställning över fredsfrämjande insatser

Insats	Område	Styrka ⁸	Anm.
NNSC	Korea	5	
UNMOGIP	Pakistan	6	
UNTSO	Mellanöstern	6	
MONUSCO	Kongo	2	
UNMISS	Sydsudan	2	
EUMAM	Centralafrikanska Republiken	2	
ALTHEA	Bosnien	2	
UNAMA	Afghanistan	1	Avslutad insats

Tabell 9. Pågående och avslutade fredsfrämjande insatser avs. bidragets styrka enligt regleringsbrev 2015

⁸ Antal personer

Varje dag flygs rådgivarna de dryga två milen till jobbet i Afghanistan. Foto: Dag Enander/Försvarsmakten.

Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 5, anslag 1:2

Insats (Mnkr)	2015			2014		2013		Not
	Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	
ALTHEA		4,1		3,6	92%	3,2	320%	
EUMAM RCA	4,5	2,2						1
EUs insats för säkerhetssektorreform i Moldavien		1,1						2
EU del. Ukraina		2,7						
EU del. Kenya/Somalia		2,0						
EUTM Somalia						4	65%	3
EUTM Mali						2,6	87%	3
EEAS				1,1	85%			
Summa EU GSFP	8,8	12,1	138%					1
UNTSO		10,2		10,4	83%	11,3	75%	
MONUSCO		6,4		8,6	93%	8	114%	
UNMOGIP		8,8		8,6	93%	7,9	88%	
NNSC		13,7		13,4	91%	14,8	135%	
UNMISS		7,6		9,6	91%	9,7	82%	
UNAMA		1,2		3,1	111%	6,1	400%	2
Summa Fredsfrämjande insatser	51,1	47,8	94%					
Gemensamma kostnader inkl. språksatsning		2,6		2,6	81%	2,1	111%	4
Summa insatsnära verksamhet	3,2	2,6	82%					
Övrigt				2,2				
Total	63,1	62,5	99%	63,2	98%	69,7	99%	5

Tabell 10. Ekonomiskt utfall per insats utgiftsområde 5 anslag 1:2

1. Insatsen påbörjad under året men den totala ramen för EU GSFP justerades inte som förklarar viss del av ramöverskridandet.
2. Insatsen avslutad under året.
3. Finansieras fr.o.m. 2014 via utgiftsområde 6, anslag 6.1:2.2.
4. Avser insatsnära verksamhet i form av t.ex. förberedande utbildning, samverkan mellan myndigheter samt merkostnad i samband med språksatsning i franska.
5. Ursprunglig ram uppgick till 70 miljoner kronor men totalt disponibelt belopp har vid två tillfällen förändrats under året. Dels med en sänkning om 8 miljoner kronor och dels med en ökning om 1 miljon kronor.

Ram avser den del av anslaget som Försvarsmakten disponerar, d.v.s. de delar som regeringen särskilt beslutar om per insats eller uppgift.

För utgiftsområde 5 anslag 1:2 tillämpas inte särutgiftsmodellen. Samtliga kostnader inklusive grundlöne-kostnader ingår i utfallet i ovan tabell. I nästföljande tabell Utfall netto (kostnader och intäkter) redovisas det totala resultatet för samtliga anslag som belastar verksamheten.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Fredsfrämjande verksamhet (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	0	0	0	
Personal	49	51	46	1
Infra	2	1	1	2
Verksamhet	11	11	23	3
Lokala omkostnader	0	0	0	4
Centrala omkostnader	26	25	29	4
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	87	88	98	

Tabell 11. Utfall netto – Fredsfrämjande verksamhet 2013-2015

1. På grund av reducerad anslagsram minskade antalet individer som tjänstgör inom den fredsfrämjande verksamheten vilket påverkar de fasta personalkostnaderna något.
2. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationen mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
3. Direkta kostnader för verksamheten påverkas inte i samma utstäckning av den personalreduktion som genomfördes under året.
4. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot fredsfrämjande verksamhet efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Stödet till Migrationsverket har pågått under lite mer än sex veckor. (2015-12-15). Fotograf: Viktoria Vällilä/Försvarsmakten.

Stöd till samhället

Verksamhetens bidrag till den operativa förmågan/effekter

Då stöd till samhället inte utgör någon dimensioneringsgrund för Försvarsmakten, genomförs stödet med befintlig personal och materiel. Något påtagligt bidrag till den operativa förmågan kan därför inte påvisas, utan det är samhällsnyttan som står i fokus. Där så varit möjligt har stöd lämnats i den omfattning som efterfrågats.

Genomförd verksamhet och dess resultat

Stöd till civil verksamhet

Försvarsmakten ska redovisa:

- genomförda stödinsatser till samhället vad avser förmåga och resurser samt relaterade kostnader uppdelat mellan relevanta lagar och förordningar,
- Försvarsmaktens deltagande i övningar samt deltagande i samverkansområdena enligt krisberedskapsförordningen,
- andra aktörers deltagande i Försvarsmaktens övningsverksamhet och hur detta har utvecklat Försvarsmaktens förmåga samt
- erfarenheter från samverkan och inträffade händelser där de regionala staberna varit involverade.

RB p 2.1

Försvarsmakten har lämnat stöd enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet under verksamhetsåret. Här kan särskilt nämnas stödet till Migrationsverket (MiV), som inleddes under september. Stödet har samordnats med Myndigheten för samhällskydd och beredskap (MSB) och har från Försvarsmaktens sida bestått av:

- boende, där fyra platser har ställts till förfogande varav en har använts (Älvdalen)
- personal - som mest 50 personer – vilka arbetat med:
 - smärre servicetjänster - transporttjänster och handräckning.
 - stabsstöd, vid MiV central stab samt vid de sex regionala staberna, framtagning av processer och strukturering av arbetet.

Under året lämnade Försvarsmakten stöd till Polisen vid fem tillfällen där stödet i samband med höjningen av terrorhotnivån i november omfattade materiel, personal samt transportresurs med medeltung helikopter.

Under året har Försvarsmakten upprätthållit beredskap att kunna stödja Socialstyrelsen med flygtransportresurs med anledning med ebolautbrottet i Västafrika.

Försvarsmakten har under året deltagit i flera gemensamma övningar med andra myndigheter och deltagit som adjungerad i samtliga samverkansområden enligt krisberedskapsförordningen. Vidare har Försvarsmakten deltagit i övningsverksamhet till stöd för upprätthållande av krisberedskapen, bl.a. GRIPEN och EMERENTIA.

Andra myndigheters och organisationers deltagande i Försvarsmaktens övningsverksamhet har främst genomförts på regional nivå, t.ex. ledningsövningar såsom GELTIC BEAR och fältövningar i samtliga militärregioner.

Vid de regionala staberna har samverkan främst fokuserat på stöd till krisberedskapen, regional grundoperationsplanering samt förberedelser för totalförsvarsplanering. Resultatet visar på en väl förankrad samverkansstruktur. Utveckling av förmåga till civil-militär samverkan på lokal nivå genomförs genom utbildning av främst hemvärnsförband.

Stöd till Rikspolisstyrelsen

Försvarsmakten har i samverkan med polismyndigheterna utarbetat ett gemensamt förslag på en avvägd beredskap som träder i kraft från den 1 januari 2016 vilken huvudsakligen tillgodoser polismyndigheternas behov. Förslaget balanserar helikopterförbandets övriga uppgifter och resurser med polisens krav på skyndsam respons.

Helikopterkapacitet har levererats och från och med den 15 november har den varit tillgänglig dygnet runt och nivån förväntas hållas under 2016.

Lag om skydd mot olyckor

Försvarsmakten har lämnat stöd enligt lagen (2003:778) (LSO) och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor markoperativt vid ett 70-tal tillfällen (2014 var det ett 80-tal) varav majoriteten är eftersök efter försvunna personer, uppgående till 33 328 timmar (2014: 99 050⁹).

Stöd med helikopter har lämnats vid sex tillfällen enligt LSO, vilket är något färre än 2014.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Stöd till samhället (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	0	0	0	
Personal	7	20	11	1
Infra	0	1	0	
Verksamhet	2	26	6	2
Lokala omkostnader	1	0	0	
Centrala omkostnader	4	21	9	
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	13	67	26	

Tabell 12. Utfall netto - Stöd till samhället 2013-2015

1. Personalkostnaderna är lägre 2015 jämfört med 2014 vilket är direkt korrelerat till den lägre verksamhetsomfattningen.
2. Försvarsmakten har inte genomfört stöd enligt lagen (2003:778) och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor i samma höga omfattning under 2015 som under 2014, som präglades av stora stödsatser tex branden i Västmanland och de höga vattenflödena i Halland.

⁹ Branden i Västmanland

Ammunitionsröjning. Foto: Magnus Jirlind/Försvarsmakten.

Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap

Försvarsmakten ska i redovisningen särskilt redovisa sådant som bedöms påverka iståndsättandet av insatsorganisationen.

RB p 1.3

Sammanfattning

Beredskap för nationella insatser har upprätthållits i enlighet med författningar och regeringens särskilda beslut för hävdande av den territoriella integriteten. Sveriges sjö- och luftterritorium har övervakats. Incident- och ledningsberedskap har upprätthållits enligt plan. Som en konsekvens av den höga militära aktiviteten i vårt närområde har bl.a. beredskapsanpassningar genomförts.

Under verksamhetsåret har Försvarsmaktens operativa förmåga utvecklats. Samtliga stridskrafter har uppnått målsättningarna. Detta har möjliggjorts till del genom anpassning av förbandsproduktionen med hänsyn till omvärldsläget. För vissa krigsförband har övningsverksamhet kunnat integreras i den nationella insatsverksamheten.

Omfattningen och komplexiteten i de nationella och internationella övningarna har ökat, vilket långsiktigt kommer att bidra till en ökad förmåga.

Vid beredskapsövningen på Gotland övades bland annat överskeppning av personal och materiel, skydd och bevakning av transportrörelser, övningar med de förrådsställda stridsvagnarna, luftförsvarsövningar och förnödenhetsförsörjning av tillförda enheter.

För att stärka den operativa förmågan har repetitionsutbildningar på grundläggande nivå med pliktpersonal återupptagits. Under året har ca 500 personer kallats in till tjänstgöring och intresset och motivationen från den enskilde har varit högt.

Huvuddelen av Försvarsmaktens förband, skolor och centrum med krigsförband har genomfört någon form av beredskapsövning.

Arméstridskrafterna har genomfört övningar för förmågeuppbyggnad inom bataljon och kompani. Uppbyggnaden av brigad och brigadledningsförmågan har fortsatt genom bl.a. ARMEÖVNING 15. Den motoriserade skyttebataljonen, som ingick i NBG 15 evaluerades enligt natokoncept. Evalueringen av bataljonen gav ett högt betyg. Beredskap med NBG 15 har upprätthållits och avslutades enligt planeringen vid halvårsskiftet.

Fokus för marinstridskrafterna har varit ledning och ubåtsjakt. Samtliga marina förband har genomfört ubåtsjaktövning på ostkusten och vissa enheter har även genomfört sjöbevakningsuppgifter. Inom ramen för *Swedish Finnish Naval Task Group* (SFNTG) har två större övningar genomförts vilket bidragit till en ökad ledningsförmåga och interoperabilitet.

Flygstridskrafterna har genom bland annat beredskapsövningar utvecklat sin operativa förmåga och därmed delvis tillgodosett utbildningsbehovet för piloter, men fortfarande kvarstår ett behov för kommande år.

Bilaterala/trilaterala träningsflygningar, *CROSS BORDER TRAINING*, har genomförts rutinmässigt. Utöver detta har samträning med flygstridskrafter från Nato-länder genomförts i och över Baltikum genom *BALTIC REGION TRAINING EVENT*.

Samarbetet och samverkan mellan de regionala staberna och lednings- och underrättelseförbanden har vidareutvecklats. Införandet av materiel inom ramen för Försvarsmaktens ledningssystem fortgår och innebär tillsammans med övningsverksamhet på brigadnivå en utvecklad operativ förmåga inom lednings- och underrättelseförbanden.

Tillväxten av logistikförbanden har fortsatt och en ökad andel av Försvarsmaktens materielunderhåll genomförs numera av krigsförbanden samt har utvecklat förbandens operativa förmåga.

Begränsad tillgång på materiel, teknisk kompetens samt produktionskapacitet för materielunderhåll har påverkat den materiella tillgängligheten och därmed förbandsproduktionen.

Hemvärnsförbanden har under året genomfört krigsförbandsövningar (KFÖ), särskilda övningar förband

(SÖF) samt samlade ledningsträningsövningar (LTÖ), vilket ökat bataljonernas samlade förmåga i deras huvuduppgifter.

Under året har 19 grundläggande soldatutbildning för frivilliga (GU-F) och drygt 40 rekryteringshelger (*Military Weekend*) genomförts.

Årets materielleveranser har bl.a. omfattat bandvagnar, terrängbilar, mörkerstridsutrustning, modifierad korvett Visby, JAS 39 C/D, radarjaktrobot, sjöoperativ helikopter samt uppgradering av radaranläggningar.

Verksamhetens bidrag till den operativa förmågan/effekter

Produktionen av krigsförbanden har gått planenligt. Övningsverksamheten har under året varit intensiv och innehållit ett stort antal beredskapsövningar, bl.a. på Gotland. Övningarna har bidragit till utvecklingen av Försvarsmaktens operativa förmåga och bl.a. inneburit att steg tagits inför kommande års ökade verksamhet, t.ex. avseende brigadledningsförmågan inom arméstridskrafterna. Dock kvarstår det vissa begränsningar avseende den materiella tillgängligheten och tillgången på bland annat fordon och ledningsutrustning/-system.

Arméstridskrafternas operativa förmåga har utvecklats främst genom ARMÉÖVNING 15 samt genom förbandsövningar. De har i huvudsak bedrivits som kompaniövningar i bataljons ram med funktionsförband, samt ledningsträningsövningar i bataljons och brigads ram.

Sammantaget bygger förbands- och ledningsträningsövningar tillsammans med övriga nationella och internationella övningar stegvis brigadförmåga.

Sjöövervakningsoperationerna i såväl Östersjön som Västerhavet har varit prioriterade under året och de utgör grundplattan för kommande års planering. Marinstridskrafterna har utvecklat den operativa förmågan genom ökad närvaro i svenska och angränsande farvatten, samordning mellan förbandsproduktion och insatser samt samverkan med flygstridskrafterna.

Marina övningen SWENEX genomfördes under hösten på Västkusten. Övningen var inriktad mot sjöfartsskydd och väpnad strid, i syfte att utveckla civil-militär samverkan.

Jägarsoldater som gjorde värnplikten på K4 i Arvidsjaur mellan 200-2010 genomför repetitionsutbildning.
Foto: Joel Thungren/Försvarsmakten.

Flygstridskrafternas deltagande i ME 04, samt den ökade flygtiden inom system hkp 15 har utvecklat flygstridskrafternas sjöoperativa förmåga. Stödinsatser som under året genomförts med Tp 84 till bland annat Mali har bidragit till att transportflygets förmåga inom vissa huvuduppgifter utvecklats. Flygvapenförbandens deltagande i större övningar som t.ex. FLYGVAPENÖVNING 15 och *TRIDENT JUNCTURE* har tillsammans med en ökad flygtid utvecklat förmågan till luftförsvar både nationellt och internationellt.

Den operativa förmågan vid lednings- och underrättelseförbanden har utvecklats genom tillväxt och ökade övningar såväl nationellt som internationellt.

Logistikförbanden har bl.a. deltagit i ARMÉÖVNING 15 och FLYGVAPENÖVNING 15. Under ARMÉÖVNING 15 genomfördes civil-militär samverkan avseende medicinsk evakuering med Sahlgrenska universitetssjukhuset. Den ökade övningsverksamheten har successivt byggt upp förmågan att logistikförsörja strid inom brigads ram.

För Hemvärnet har årets verksamhet, övningen EMERENTIA, beredskapsövningar och tillförsel av ny materiel (fordon och gruppradio), utvecklat förmågan att lösa de prioriterade huvuduppgifterna; skydda och bevaka.

Tillgänglighet insatsorganisationen

Andel befattningar som har en beredskap på högst tre månader av den totala insatsorganisationen

	2015	2014	2013	2012	2011
Exklusive Hemvärnsförband	76%	47%	41%	41%	36%
Inklusive Hemvärnsförband	70%	70%	66%	66%	69%

Tabell 13. Resultatindikator Tillgänglighet insatsorganisationen

Tabellen ovan visar resultatet av arbetet med krigsplaceringar. Försvarsmakten intar ny organisation den 1 januari 2016.

Arméstridskrafterna

Arméstridskrafterna har upprätthållit beredskap och genomfört insatsverksamhet i enlighet med plan och kompletterande order.

Förbandsproduktionen har genomförts enligt plan. Arméstridskrafterna har under perioden fokuserat verksamheten på förberedelser för insatser, vidmakthållande av NBG 15 samt förmågeuppbyggnad vid krigsförbanden.

ARMÉÖVNING 15 inklusive brigadunderstödsövning har genomförts med huvuddelen av de kontinuerligt tjänstgörande förbanden. Övningen har bidragit till att utveckla brigadförmågan genom att öva inom brigads ram och därmed bidragit till utveckling av den operativa förmågan.

Delar av arméstridskrafternas förband har under året genomfört de nationellt försvarsinriktade förbandsövningarna VINTERSOL 15 och VÅRELD 15 som en del i förmågeuppbyggnaden inom bataljon och kompani. En del av arméns förband har genomfört ledningsträningsovningarna BRIGLTÖ 15 och BRIGSTRI 15 som en del i uppbyggnaden av brigad- och brigadledningsförmåga. Dessa planerade övningar har uppnått övningsmålen.

Repetitionsutbildningar, KFÖ, krigsförbandskurs (KFK) och särskild övning befäl (SÖB), har också genomförts enligt plan. Som en del i förmågeuppbyggnaden har KFÖ med pliktpersonal genomförts med två krigsförband.

Vidare har arméstridskrafterna under året genomfört ett utökat antal förbandsövningar och beredskapsövningar på bland annat på Gotland med mekaniserade förband och luftvärn. Övningarna har utvecklat förmågan att förflytta förband och samordna verksamheten med andra stridskrafter.

Tillgängligheten på viss materiel, fordonstyper, reservdels- och verktygssatser samt sambands- och lednings-system, har delvis påverkat utvecklingen av arméförbanden.

Inom ramen för *Resolute Support Mission (RSM)* har FS 28 och FS 29 genomförts enligt plan. Vid årets slut pågick FS 30 och förberedelser för FS 31 var påbörjade.

Insatserna inom ramen för *EUTM* i Somalia och Mali har genomförts enligt plan.

Förberedelser och utbildning för deltagandet i MINUSMA har pågått löpande. Produktionen har i stort genomförts enligt plan. MINUSMA har och kommer fortsatt påverka den materiella tillgängligheten vid ett antal krigsförband men har dock medfört en förmågutveckling för deltagande förband.

Viktigare övningar utöver de som beskrivs i avsnittet *Betydande övningsverksamhet*:

- VINTERSOL 15 – Nationell förbandsövning genomförd i norra Sverige i vintermiljö.
- VÅRELD 15 – Nationell förbandsövning genomförd i södra Sverige.
- BRIGSTRI 15 - Ledningsträningsoövning inom brigads ram.
- BRIGLTÖ – Brigadledningsträningsoövningar för 2. och 3. brigadstab.
- BEKLTÖ 15 – Bekämpningsledningsoövning.
- *EUGENIE 15* – Som en del i att öka EU:s krishanteringsförmåga vad avser fredsfrämjande och fredsframtvigande multinationella insatser genomförs övning *EUGENIE* i Frankrike vartannat år.
- *DANNEBROGEN* – Dansk bataljonsövning på Bornholm.
- *NORDIC HELMET 15* – Årligen återkommande övning inom ramen för NORDEFECO. Syftet är att utbyta erfarenheter och kunskaper mellan de nordiska ländernas luftvärn. I år genomfördes övningen i Norge.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Arméförband (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	2 911	3 484	3 032	1
Personal	1 290	1 418	1 454	2
Infra	521	528	552	3
Verksamhet	1 640	1 654	1 533	4
Lokala omkostnader	1 645	1 598	1 744	5
Centrala omkostnader	2 475	2 236	1 626	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	10 481	10 919	9 942	

Tabell 14. *Utfall netto - Arméförband 2013-2015*

1. Inom armétridskrafterna har en minskning avseende återanskaffning av kaliberbunden ammunition samt reparationer och underhålls-arbeten av terräng- och specialfordon resulterat i lägre kostnader. Däremot har kostnaderna ökat något inom materielnära tjänster främst avseende luftvärnsmateriel, tung pjäsmateriel samt beredskapsvaror för vidmakthållande av lätt pjäsmateriel. Den främsta orsaken är dock lägre avskrivningar 2015.
2. Fasta personalkostnader för armétridskrafterna har minskat från 2014 vilket speglas i en lägre personalvolym 2015 (2014: 12 000 jämfört med 2015: 11 900 anställda).
3. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. En stor del av arméförbanden har genomfört ARMÉÖVNING 15 som ett led i att utveckla brigadförmågan. Övningar inklusive beredskaps-övningar har genomförts för förmågeuppbyggnad inom funktioner och bataljonsförband. Övningarna har genomförts med GSS K/T-soldater samt att repetitionsutbildning har genomförts med inkallad pliktpersonal. Anskaffningen av verksamhetsanknuten materiel har minskat något, främst för robotar och robotmateriel. Dock har det skett en ökning inom anskaffningen av CBRN-materiel samt lätt pjäsmateriel till artilleribataljonen.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot arméförbanden efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom de lokala och centrala omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Marinstridskrafterna

Marinstridskrafterna har upprätthållit beredskap och genomfört insatsverksamhet i enlighet med plan och kompletterande order. Marina förband har deltagit i operation Atalanta, ME 04, med personal i ett styrkehögkvarter (FHQ) samt med amfibieenhet med stridsbåtar under första halvåret. Detta har utvecklat förbandsverksamheten och intresset för Försvarmakten som arbetsgivare. Insatsen genomfördes som planerat och avveckling är genomförd. Vidare har en amfibiestridsgrupp stått i beredskap för *Nato Response Force* (NRF).

Produktionsmålen för de marina krigsförbanden har uppnåtts. Övningsserien inleddes med stridsområdesvis utbildning i simulatormiljö och till sjöss. Marinstridskrafterna genomförde därefter en nationell ubåtsjaktövning på ostkusten där även det främre logistikstödet övades. De grundläggande ubåtsjaktövningarna med sensorträning utgör grunden för den operativa förmågan avseende spaning och underrättelseinhämtning. För vissa enheter genomfördes övningsverksamheten parallellt med lösandet av skarpa sjöövervakningsuppdrag.

Samarbetet med den finska marinen inom ramen för *Swedish Finnish Naval Task Group* (SFNTG) har varit högt prioriterat och har fokuserat på ledning under gemensamma övningar. Under *CJSE 15* tränades SFNTG stab som en del i det fortsatta förmågeuppbyggnadsarbetet. Praktisk ledning till sjöss har genomförts under *FINSWEEEX 15*, med ett stort antal deltagande marina förband från Sverige och Finland. Samverkan har även skett genom ledning på lägre förbandsnivå inom ramen för *DYNAMIC MOVE* och *NORTHERN COASTS 15* och *BALTOPS 15*. I *BALTOPS 15* deltog delar ur 2.amfibiebataljonen med finska, amerikanska och brittiska förband tillsammans med en korvett samt enheter ur flygvapnet.

En svensk ubåt deltog i övningen *DYNAMIC MONGOOSE* i Nordsjön. Övningen fokuserade på att öva samt utveckla ubåtsbekämpning, vilket innebar att ubåten kunde öva mot ett avancerat tredimensionellt hot. Under övningen *JOINT WARRIOR* övades indirekt bekämpning och bekämpningsledning i Skottland och vid *OPEN SPIRIT* genomfördes skarp sjöminröjning i estländska farvatten.

Beredskapsövningar har genomförts med de marina krigsförbanden. Ett antal tidigare identifierade brister inom lednings- och logistikområdet har åtgärdats. Under *NORTHERN CHALLENGE* utvecklades minröjningsförmågan på land. En nationell ubåtsräddningsövning med medicinska moment har genomförts. Förband ur samtliga stridskrafter genomförde en beredskapsövning på och kring Gotland. I den nationella övningen *SWENEX 15* deltog samtliga marina förband tillsammans med helikoptrar, stridsflyg och stödjande arméförband. Övningen gav bl. a. goda erfarenheter avseende civil-militär samverkan, då rederier och flera myndigheter med ansvar inom sjöfart deltog. En mindre del av marinstridskrafterna har deltagit i övningen *TRIDENT JUNCTURE* och avslutningsvis genomfördes repetitionsutbildning av inkallad pliktpersonal.

Metoderna för att genomföra förbandsproduktion under pågående nationella insatser i form av olika sjöövervakningsuppdrag har utvecklats och bidragit till ökad förmåga vid krigsförbanden. Numera genomförs en integrerad insats- och övningsplanering. Fram till dess att HMS Stockholm och HMS Malmö har levererats i vedettbåtskonfiguration under 2016, kommer belastningen att vara högre än normalt på övriga sjögående enheter.

HMS Malmö, korvett av Stockholmsklass.
Foto: Sergeant Anton Thorstensson/Försvarmakten.

Viktigare övningar utöver de som beskrivs i avsnittet Betydande övningsverksamhet:

- MLT 15 – Marin ledningsträningsövning.
- MTCH FÄLTÖVNING – Diskussioner i syfte att utveckla/fördjupa Försvarens marina försvarsplanering samt samverka med civila sjöfartsmyndigheter och rederier inom ramen för sjöfartsskydd.

Gångtimmar per fartygstyp

Fartygstyp	2015	2014	2013	Not
Korvett (Vby)	3 390	4 153	2 072	1
Korvett (Gbg)	921	1 220	1 515	2
Korvett (Sto)	1 263	1 980	2 204	3
Ubåt	4 265	3 397	3 500	4
Minjaktfartyg (Ksr)	5 415	5 800	5 442	
Röjdykarfartyg (Spå)	2 289	1 600	1 414	
Stöd/Ledningsfartyg	2 318	2 150	4 900	
Signalspaningsfartyg Orion	3 947	4 250	3 900	
Summa	23 808	24 550	18 532	

Tabell 15. Gångtimmar per fartygstyp 2013-2015

1. Det gångtidsintensiva provturskommandot är avslutat vilket gjort att gångtiden för 2015 är lägre.
2. Korvett typ Visby har under 2015 löst fler uppgifter inom sjöövervakningen jämfört med 2014, varför gångtiden för korvett typ Göteborg gått ner.
3. Den lägre gångtiden under året beror på att ett fartyg är under ombyggnad.
4. Utbildning av den fjärde besättningen har påbörjats.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Marinförband (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	1 772	1 911	2 375	1
Personal	759	803	946	2
Infra	200	142	151	3
Verksamhet	1 309	1 152	1 344	4
Lokala omkostnader	711	708	878	5
Centrala omkostnader	1 634	1 619	1 044	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	6 384	6 334	6 737	

Tabell 16. Utfall netto - Marinförband 2013-2015

1. Vidmakthållande av marina materielsystem har minskat under 2015 jämfört med 2014. Den främsta orsaken är ett lägre kostnadsutfall inom materielnära tjänster för korvett typ Visby, HMS Landsort, dykeri- och ubåtsräddningsfartyg samt ubåt av typ Gotland.
2. Fasta personalkostnader har minskat något mellan 2014 och 2015 trots att antalet anställda har ökat. Det är resultatet av att ökningen anställda är främst inom GSS, medan anställda inom OFF har minskat något.
3. Försvarens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. Övningen SWENEX 15 och den omfattande övningsserien har inneburit att gångtiden för övningsverksamheten ökat relativt 2014 då provturskommandot stod för en stor del av gångtiden. Repetitionsutbildning har genomförts med inkallad personal enligt pliktlagen. Anskaffningen av verksamhetsnära materiel för de marina förbanden har ökat jämfört med föregående år. Den huvudsakliga ökningen avser ubåtsverksamhet, t.ex. räddningsdräkt till ubåtsdivisionen och materielnära tjänster avseende ubåt typ Gotland. Utfallet för anskaffning av lätt torpedmaterial har dock minskat något sedan 2014.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot marinförbanden efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Flygstridskrafterna

Beredskap har upprätthållits och insatsverksamhet har genomförts i enlighet med plan och kompletterande order.

Produktionen har under året genomförts enligt plan. Som ett led i förbandsproduktionen har ett antal övningar genomförts med flygförbanden. Den multinationella flygövningen *ARCTIC CHALLENGE EXERCISE* med fokus på luftstrid och där deltagande förband baserades i två länder. Länder som opererar JAS 39 har övat tillsammans i *LION EFFORT 15* och övningen *TRIDENT JUNCTURE* inom ramen för Nato/PFF. I *BALTOPS 15* deltog enheter ur flygstridskrafterna med utvecklad förmåga till interoperabilitet och samverkan med andra länder som resultat. *FLYGVAPENÖVNING 15*, en nationell övning för flygstridskrafterna med fokus på nationellt försvar genomfördes tillsammans med markstridskrafterna inom ramen för *ARMÉÖVNING 15*. För samtliga övningar har ställda övningsmålsättningar uppnåtts.

Evalueringen av det JAS 39 förband som är anmält till *Natos NRF/RFP*-beredskap (*Nato Response Force/Reserv Pool of Forces*) har genomförts. Evalueringen gav ett godkänt betyg.

Flygstridskrafterna har utvecklat sin operativa förmåga och därmed delvis tillgodosett utbildningsbehovet för piloter, men fortfarande kvarstår ett behov för kommande år. Under året har flygtidsproduktionen ökat för JAS 39, hkp 15 och Tp 84. Detta har föranletts av genomförande av beredskapsövningar och en, till omvärldsläget, anpassad beredskapshållning.

Stöd har även lämnats till insatsen i Mali med två Tp 84 under året. Stödinsatserna har bidragit till förmågeutveckling för deltagande förband och personal. Vid dessa tillfällen har dock möjligheten att stödja annan verksamheten inom Försvarsmakten med transporter i vissa fall utgått.

En förbandsenhet med hkp15 deltog i *EUNAVFOR* operation Atalanta, ME 04, under året. Deltagandet har utvecklat helikopterförbandens förmåga att verka i den sjöoperativa rollen på positivt sätt.

Krigsförbandsövningar har genomförts och därutöver har pliktpersonal kallats in till repetitionsutbildning.

Viktigare övningar utöver de som beskrivs i avsnittet Betydande övningsverksamhet:

- *LION EFFORT 15* – Förmågeutveckling inom ramen för Gripen User Group.
- *BAANA EXERCISE* – Nordisk flygövning.
- *PALNATOKE 15* – Dansk jägarförbandsövning.
- *TOXIC TRIP 15* – Övning syftande på utveckling av interoperabilitet inom CBRN-skydd för flygande personal.

Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp

Flygplanstyp	2015	2014	2013	Not
JAS 39	11 287	10 643	9 968	1
Sk 60	4 905	4 937	4 763	
Tp 84	2 504	2 250	2 250	
Fpl 100	1 512	1 495	1 516	
Fpl 102	1 987	1 599	1 888	
Hkp 10	539	1 399	1 324	2
Hkp 14	1 288	866	763	3
Hkp 15	3 609	2 823	2 767	4
Hkp 16	2 393	2 192	2 280	
Summa	30 024	28 204	27 519	

Tabell 17. Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp 2013-2015

1. Ökad flygtid beroende på en något ökad tillgänglighet efter att försörjningen av reservdelar/utbytesenheter förbättrats samt att arbetstidsuttaget maximerats.
2. Hkp 10-systemet avvecklades enligt plan i oktober 2015.
3. Ökat antal Hkp 14 relativt 2014 har möjliggjort en ökning av flygtidsproduktionen.
4. Ökad flygtidsproduktion enligt plan.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Flygvapenförband (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	4 493	6 710	7 777	1
Personal	1 017	1 131	1 147	2
Infra	539	416	412	3
Verksamhet	2 226	2 679	2 307	4
Lokala omkostnader	1 010	1 144	1 267	5
Centrala omkostnader	2 940	2 085	1 456	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	12 226	14 165	14 366	

Tabell 18. Utfall netto - Flygvapenförband 2013-2015

1. Flygstidskrafterna har under 2015 haft ett lägre utfall för vidmakthållande beroende på mindre anskaffning av motmedel för flygplanssystem Tp 84 Hercules samt lägre kostnadsutfall för vidmakthållande av JAS 39C/D. Den stora skillnaden jämfört med föregående år är utrangering och invärdering av komponenter till JAS 39 som reducerar materielkostnaderna med ca 2 790 miljoner kr.
2. Personalkostnaderna har minskat under året trots att personalvolymen har ökat vilket är en effekt av ökat antal GSS och minskat antal OFF.
3. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. Ökade förbands- och beredskapsövningar samt en anpassad beredskap med hänsyn till omvärldsläget har bidragit till ett ökat utfall inom verksamheten jämfört med 2014. Större nationella övningar har genomförts, t.ex. FLYGVAPENÖVNING 15, liksom internationella såsom ACE 15 (ARCTIC CHALLENGE EXERCISE) och TRIDENT JUNCTION. Flygförbanden har också genomfört repetitionsutbildning med inkallad pliktpersonal. Utfallet för anskaffning av materiel har sjunkit väsentligt främst orsakat av en lägre leveranstakt av robotar till stridsflyg och färre leveranser av modifieringssatser till JAS 39 C/D.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot flygförbanden efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Lednings- och underrättelseförband

Beredskap har upprätthållits och insatsverksamhet har genomförts i enlighet med plan och kompletterande order.

Förbandsproduktionen har i stort genomförts enligt plan. Delar ur lednings- och underrättelseförbanden har deltagit i och lämnat stöd till insatsen i Mali.

Övningen *CJSE 15* har genomförts. Det övergripande syftet var att utveckla och vidmakthålla Försvarens operativa och taktiska ledningsförmåga genom att öva individuella färdigheter med officerare från Försvarens och studenter på Försvarens högskolan (FHS). Drygt 1 000 personer från 25 nationer deltog under övningen och övningsmålen nåddes. Lednings- och underrättelseförbanden har även deltagit vid övningarna *BRIGSTRI 15* och *VÅRELD 15* där respektive övningsmålsättning nåddes.

Ledningsförband har även deltagit i den Nato/PfP-ledda interoperabilitetsövningen *CWIX 15*.

Samtliga ledningsförband deltog i bred omfattning i *ARMÉÖVNING 15* och *FLYGVAPENÖVNING 15*.

Arbetet med att inrätta förbandet *FMTIS* ur *FMTM* och delar av Försvarens logistik (*FMLOG*) har genomförts och förbandet har inrättats den 1 januari 2016.

Rörlig operativ ledning (*ROL*) utvecklades under året.

Samarbetet och samverkan mellan de regionala staberna och lednings- samt underrättelseförbanden har utvecklats ytterligare. Införandet av materiel inom ramen för Försvarens ledningssystem fortgår och innebär en utvecklad operativ förmåga inom lednings- och underrättelseförbanden.

Delar av ledningsförbanden är delaktiga i Mali-insatsen *MINUSMA*. Genomförda insatser har utvecklat förbandsförmågan, men kan i vissa avseenden innebära prioriteringar vad gäller resurser till utbildnings- och utvecklingsverksamheten.

Närskyddssoldat ur 11 ledningsplatsbataljon försvarar ledningsplats och förläggning i terrängen. Foto: Anna Norén/ Försvarens makt

Viktigare övningar utöver de som beskrivs i avsnittet Betydande övningsverksamhet:

- ÖB CHEFSFÄLTÖVNING - Diskussion, utveckling och fördjupning av Försvarens försvarsplanering.
- C INSATS OPERATIVA FÄLTÖVNING - Utveckla och förankra operativt planverk samt sprida kunskap om centrala frågeställningar.
- LSC FÄLTÖVNING 15 - Ledningssystemchefens fältövning har genomförts mot operativa och taktiska förband, de taktiska staberna, militärregionstaberna och ledningssystemrepresentanter i syfte att belysa aktuella frågeställningar och att vara kunskapsuppbyggande.
- FMTM FÄLTÖVNING 15 - Stabsövning, utveckling av Försvarens försvarsplanering.
- FUNKTIONSÖVNING UNDERRÄTTELSE- OCH SÄKERHETSTJÄNST 15 - Försvarens gemensam funktionsövning i att öva underrättelse- och säkerhetsprocesser och metodik.
- LEDNINGSÖVNING 15 - Ledningsövning för Högkvarteret.
- NBG15 LEDNINGSSYSTEMÖVNING - Teknisk systemövning för ledningsförbanden ingående i NBG 15.
- STEADFAST PINNACLE 15 - Nato Högnivåseminarium.
- STEADFAST PYRAMID 15 - Nato Högnivåseminarium.

*Kontroll av bandvagnens bärhjul under Arméövning 15.
Foto: Anton Thorstensson/ Försvarens makt*

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Lednings- och underrättelseförband (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	1 035	1 362	850	1
Personal	447	502	484	2
Infra	253	255	226	3
Verksamhet	916	1 309	1 149	4
Lokala omkostnader	330	272	363	5
Centrala omkostnader	793	783	568	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	3 774	4 482	3 640	

Tabell 19. Utfall netto - Lednings- och underrättelseförband 2013-2015

1. Kostnader för vidmakthåll för lednings- och underrättelseförbanden har minskat främst avseende förbrukningsinventarier avsedda för ledningsinfrastruktur och materiellnära tjänster inom fast yttäckande transmission. Den största minskningen avser dock årets avskrivningar där varianser mellan åren är en följd av Försvarets logistikplan.
2. Personalkostnaderna har minskat inom lednings- och underrättelseförbanden trots att antalet anställda ökat något. Orsaken är att antalet GSS har ökat och OFF har minskat.
3. Försvarets infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. En ökad övningsverksamhet, bl.a. *CJSE 15*, har resulterat i en utvecklad operativ förmåga. Lednings- och underrättelseförbanden har också deltagit i alla större försvarsmaktsgemensamma övningar under året såsom ARMÉÖVNING 15, Brig LTÖ och BRIGSTRI 15. Repetitionsutbildning med inkallad personal enligt pliktlagen har genomförts. Inom anskaffning av lednings- och spaningsmateriel har kostnaderna sjunkit liksom kostnaderna för konsulttjänster. Däremot har kostnaderna för materiellnära tjänster ökat jämfört med tidigare år.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot lednings- och underrättelseförbanden efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Logistikförband

Beredskap har upprätthållits och insatsverksamhet har genomförts i enlighet med plan och kompletterande order. Beredskapen för NBG har fullföljts.

Logistikförbanden har bl.a. deltagit i ARMÉÖVNING 15 och FLYGVAPENÖVNING 15. Under ARMÉÖVNING 15 genomfördes civil-militär samverkan avseende medicinsk evakuering tillsammans med personal från Sahlgrenska universitetssjukhuset. Den ökade övningsverksamheten har successivt byggt upp förmågan att logistikförsörja inom brigads ram. Flera förband verkar kontinuerligt med hög tillgänglighet.

Utöver ovan har logistikförbanden också deltagit i beredskapsövning på Gotland samt genomfört en stor mängd transiteringar under året. I samband med beredskapsövningen på Gotland övades förnödenhetsförsörjning av de tillförda enheterna.

Logistikförbanden har deltagit i förberedelser och utbildningar av den FN-ledda insatsen *MINUSMA* i Mali samt bemannat densamma med personal. Försvarets begränsade tillgång till läkare och sjuksköterskor innebär svårigheter att över tid försörja internationella insatser med sjukvårdskompetens med nuvarande inriktning och omfattning.

Logistikförbanden har planerat och förberett övergången till ny organisation från och med 2016 där samtliga logistikförband krigsorganiserats.

Arbete med förberedelser inför bildandet av FMTIS har genomförts och i samband med det övergår delar av logistikförbanden till den nya enheten.

Fortsatt uppbyggnad av teknisk underhållskapacitet har skett över hela landet. Logistikförbanden har genomfört materielunderhåll avseende materiel i bruk och därigenom upparbetat ca 4 700 reparationstimmar vilket bidragit till teknisk personals kompetensuppbyggnad. Den materiella tillgängligheten för Försvarets materiel bedöms ha ökat genom internt genomfört materielunderhåll. Dock har förbandsproduktionens materieltillgänglighet begränsats då bl.a. materiel för insatser prioriteras vid genomförande av underhåll.

Krigsförbandsövningar har genomförts och därutöver har pliktpersonal kallats in till repetitionsutbildning. Logistikförbanden har genomfört samverkan med Finland angående utbildning inom försvarsmedicin.

Viktigare övningar utöver de som beskrivs i avsnittet Betydande övningsverksamhet:

- FLOGC FÄLTÖVNING - Det övergripande målet för FLOGC Fältövning 2015 var att implementera och utveckla den operativa planeringen i syfte att öka förmågan till att genomföra krigsförbandens specifika uppgifter.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Logistikförband (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	1 614	979	669	1
Personal	175	182	177	2
Infra	34	31	33	3
Verksamhet	363	343	312	4
Lokala omkostnader	166	185	153	5
Centrala omkostnader	331	329	198	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	2 683	2 049	1 542	

Tabell 20. Utfall netto - Logistikförband 2013-2015

1. Utfallet inom logistikförbanden jämfört med 2014 är främst orsakat av ökad anskaffning av beklädnadsmateriel samt utökade kostnader avseende underhållsmateriel. Avskrivningarna för året inom logistikområdet är också förhållandevis höga, men Försvarsmakten följer materielanskaffningsplanen och stora varianser mellan åren är en naturlig konsekvens av detta.
2. Trots en ökad personalvolym har kostnaderna minskat mellan åren. Den främsta orsaken är en ökad andel GSS/T och civila, samt ett minskat antal OFF.
3. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. Förbandsverksamheten inom logistikförbanden har under året varit inriktad mot uppbyggnaden av personell förmåga. Logistikförbanden har genomfört repetitionsutbildning med inkallade GSS/T och pliktpersonal. Samtliga logistikförband deltog i NBG 15 och upprätthöll NBG-beredskap under vintern. Logistikförbanden har också deltagit i större förbandsgemensamma övningar såsom ARMÉÖVNING 15, Brig LTÖ och BRIGSTRI 15.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot logistikförbanden efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Nationella skyddsstyrkor

Under året har verksamheten genomförts i enlighet med plan. Året har karaktäriserats av genomförande av KFÖ och SÖF. Det har genomförts 40-tal KFÖ och drygt 80 SÖF. Inom ramen för KFÖ har 19 hemvärnsbataljonsstaber genomfört samlad LTÖ uppdelat på två tillfällen. Hemvärnets musikkårer har genomfört ett stort antal vaktparader.

Hemvärnsförbanden har övergripande vidmakthållit sina förmågor under året. Viss förmågeutveckling har skett genom tillförsel av och utbildning på ny materiel (fordon och gruppradio).

Rekryteringen visar en ökning om ca 300 hemvärnssoldater. Den största delen rekryterade är tidigare värnpliktiga som rekryterats av hemvärnsförband och utbildningsgrupper.

Rikshemvärnschefens insatsövning genomfördes med temat skydd av marinbas. Den övade hemvärnsbataljonen tillfördes även två insatskompanier från andra bataljoner tillhörande annan militärregion. Rikshemvärnschefens Fältövning genomfördes med uppgiften att skydda flygbas. Övningen har legat som grund för en diskussion om taktisk ledning, insatsregler samt kunskapsuppbyggnaden om indirekt eld.

En granatkastarpluton har rekryterats och utbildats.

Central chefsutbildning för hemvärnets personal har genomförts omfattande 840 elever. Inspektioner och

utbildningskontroller av totalt 11 hemvärnsbataljoner har genomförts och gett underlag för fortsatt utveckling på både central, regional och lokal nivå.

Internationella utbyten har genomförts med Norge, Danmark, Estland, Lettland och Ukraina.

Rikshemvärnsting i enlighet med Hemvärnsförordningen genomfördes i Uddevalla under november månad med deltagande av förtroendevalda ur hemvärnsförbanden där drygt 130 motioner behandlades.

Hemvärnet 75 år genomfördes i samband med högvaktsavlösning där Hemvärnet genomförde båda högvakterna och stjärnparad med fem musikkårer.

Viktigare övningar utöver de som beskrivs i avsnittet *Betydande övningsverksamhet*:

- EMERENTIA 15 – Skydd och bevakning av bl.a. Göteborgs hamn, Landvetter flygplats och raffinaderiet i Lysekil, därutöver övades även civil-militär samverkan.
- RIKSHEMVÄRNSCHEFENS INSATSÖVNING - Skydd av marinbas samt tillförsel av insatskompanier.
- RIKSHEMVÄRNSCHEFENS FÄLTÖVNING – Inom ramen för uppgiften att skydda flygbas utvecklades taktisk ledning samt kunskapsuppbyggnad indirekt eld.
- *GELTIC BEAR* 15-1 och 15-2 - Övningen fokuserade på hemvärnsbataljonstabernas förmåga att leda underställda förband, samverka med angränsande förband och civila aktörer samt rapportering till högre chef.

Frivillig försvarsverksamhet

Under året har det genomförts 19 GU-F med 411 godkända elever, av dessa var 42 procent kvinnor. GU-F har genomförts av Svenska försvarsutbildningsförbundet (Försvarsutbildarna), Riksförbundet Sveriges Lottakårer (SLK), Flygvapenfrivilligas riksförbund (FVRF) och Sveriges bilkårens riksförbund (Bilkåren).

Inför några GU-F har lokal antagningsprövning (LAP) genomförts som försök, vilket inneburit tester gentemot gällande kravprofiler för de aktuella befattningarna. Antagningsprövningen, med tillhörande fysiska tester, är en av anledningarna till att elever inte går vidare till utbildningen. Däremot upplever förbanden att det är bättre kvalitet på de elever som de facto blir godkända efter LAP och genomgången GU-F.

Det har genomförts 41 rekryteringshelger (*Military Weekend*) med 942 deltagare (2 060 var anmälda) som fullföljde utbildningarna. Genomförarna var Försvarsutbildarna, SLK och FVRF. Försvarsmakten tvingades att ställa in nio stycken *Military Weekends* på grund av för lågt deltagarantal. De utbildningar som de frivilliga försvarsorganisationerna (FFO) genomför blir ofta snabbt fulltecknade och alla intresserade kan inte beredas plats i det tidiga antagningsskedet. På grund av stort antal sena återbud blir dock många platser tomma vid själva genomförandet. Utformningen av antagningsprocessen behöver därför ses över i syfte att korta ner ledtiderna mellan ansökan och antagning för att bättre möta den aktuella målgruppens behov och förutsättningar.

Befattningsutbildningar har genomförts av bland annat Frivilliga motorcykelkårens riksförbund (FMCK), Försvarets personaltjänstförbund (FPF), Svenska brukshundklubben (SBK), Sjövärnskårens riksförbund (SVK RF) och Frivilliga radioorganisationen (FRO), till befattningar som ordonnans, kock, signalist, hemvärnssjukvårdare, flygförare, besättningsmän, bil- och hundförare. Även ledarskaps- och instruktörsutbildningar har genomförts.

Ungdomsverksamhet genomförs årligen för ca 7 000 ungdomar i central, regional och lokal regi. Bland annat har vinterkurser genomförts i Ånn och Älvdalen under sportlovsveckorna. Sommarskolor har genomförts i de olika frivilliga försvarsorganisationernas regi på Lungön, Käsö, Märsgarn, Revinge, Marma m.fl. Vidare har tjejläger genomförts på Gotland.

Flygförarna inom Frivilliga Flygkåren (FFK) har vidmakthållit sin flygkompetens. Svenska Fallskärmsförbundet (SFF) har bidragit till att fortbilda anställd militär personal ingående i insatsorganisationen. Svenska pistolskytteförbundet (SPSF) och Svenska skyttesportförbundet (SvSF) har vidmakthållit skytteinstruktörskompetensen.

Ålder	Andel		
	2015	2014	2013
18-25	40%	45%	53%
26-34	26%	25%	23%
35-44	23%	20%	12%
45-54	9%	10%	8%
55-60	2%		2%
61-70			2%

Tabell 21. Åldersfördelning på godkända elever 2013-2015

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	24	65	55	1
Personal	393	379	417	2
Infra	165	111	115	3
Verksamhet	602	472	520	4
Lokala omkostnader	84	83	106	5
Centrala omkostnader	647	500	497	5
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	1 914	1 611	1 709	

Tabell 22. Utfall netto - Hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna 2013-2015

1. Utfallet för materielkostnader har minskat från 2014 främst beroende på de lägre avskrivningskostnaderna, vilket är resultatet av den naturliga variansen i Försvarsmaktens logistikplan.
2. Personalkostnaderna har ökat mellan åren som ett resultat av en tillväxt inom personal motsvarande ca 300 hemvärnsmän.
3. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
4. Året har inneburit ett stort antal krigsförbandsövningar, särskilda övningar för förband, insats- och fältövningar. De nationella skyddsstyrkorna har också genomfört förberedelser och utbildning för en granatkastarpluton för hemvärnet. Kostnaderna för de nationella skyddsstyrkornas materielanskaffning har ökat jämfört med 2015 bl.a. avseende gruppradio och övriga förbrukningsinventarier.
5. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot de nationella skyddsstyrkorna efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

NBG 15

Försvarsmakten ska ta tillvara och redovisa vunna erfarenheter rörande uppsättandet av NBG15, beredskapsperioden och från en eventuell insats.

RB p 1.4

Försvarsmakten har sedan 2014 utbildat och vidmakthållit NBG 15 enligt givna anvisningar och beredskapskrav. Kostnaden för produktionen av NBG 15 har varit lägre än tidigare, främst med anledning av att stående förband nyttjats i högre grad. NBG 15 hade vid inledningen av beredskapen en del brister i ledningsförmågan orsakat av sena materielleveranser samt ett inte till fullo driftsatt ledningssystem. Detta åtgärdades delvis genom kompletterande utbildning och övning under inledningen av beredskapen. Förbandet hade även begränsningar i uthållighet, främst orsakat av låg tillgång på materiel och förnödenheter. Trots att den materiella uppfyllnaden var lägre än NBG 11, har NBG 15 förmåga att verka varit högre.

Interaktionen med deltagande länder har fungerat väl bland annat genom högkvarterets samordnande roll samt det stora ansvar som ROL/(F)HQ (Rörlig operativ ledning/*Force Headquarters*) ålades för integreringen av de andra ländernas förband och stabspersonal i NBG 15.

Planering och samordning av produktionen har väsentligt underlättats av att NBG 15 (F)HQ organiserades med utgångspunkt från krigsförbandet ROL/(F)HQ och främst genom det omfattande arbete som genomfördes av ROL/(F)HQ avseende förmågeuppbyggnad och samträning av hela NBG 15.

Organisationens samlade resurser har inte varit tillräckliga för att genomföra uppsättandet av insatsen i Mali, hemtagning och återställning av materiel från ISAF samt materielförsörjning till NBG 15 samtidigt. Detta förhållande försenade i sin tur utbildning och samträning av NBG 15.

Evalueringen av NBG 15 visar att utbildning och övning av förbandet varit utvecklande och att förmågan varit högre än tidigare NBG.

Övningsverksamhet

Övningsverksamheten har under året varit intensiv och innehållit ett stort antal beredskapsövningar, bl.a. på Gotland. Övningarna har bidragit till utvecklingen av Försvarsmaktens operativa förmåga och bl.a. inneburit att viktiga steg tagits inför kommande års ökade verksamhet, t.ex. avseende brigadledningsförmåga. Mängden övningstid och komplexiteten i de nationella och internationella övningarna har ökat, vilket långsiktigt bidrar till en ökad förmåga.

Dock kvarstår det vissa utmaningar avseende den materiella tillgängligheten och tillgången på bland annat fordon och ledningsutrustning/-system.

Betydande övningsverksamhet

Övning	Syfte och övergripande beskrivning	Måluppfyllelse (ja, delvis, över)	Involverade stridskrafter
ARCTIC CHALLENGE EXERCISE	Multinationell flygövning i Sverige, Norge och Finland. Deltagande länder från EU, Nato och Schweiz. Scenariot för övningen är en internationell fredsfrämjande krishanteringsinsats under FN-mandat. Basering av deltagande flygförband var, förutom på F 21, även på Bodö och Öland i Norge och i Rovaniemi, Finland. I övningen övades i huvudsak flygförband.	JA	Flygstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
ARMÉÖVNING 15	Arméövning 2015 genomfördes och koordinerades med FVÖ 15. Övningen genomfördes som en operation syftande till att försvara Sverige. Övningen tränade arméstridskrafternas förmåga att verka i brigads ram i syfte att slå en kvalificerad motståndare av bataljons storlek. I övningen övades i huvudsak arméförband.	JA	Arméstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
BALTOPS 15	Under perioden 5-20 juni genomfördes den årligen återkommande multinationella övningen BALTOPS. Huvudsyftet med övningen var att träna enheters uppträdande i större multinationella styrkesammansättningar som tillsammans kan skapa stabilitet och säkerheten i områden kring Östersjön. BALTOPS 15 hade ett marint fokus och gav bra möjligheter till att träna och öva realistiska moment som ger värdefulla erfarenheter och kunskaper för alla ingående nationer. Sveriges deltagande ökade förmågan bland annat inom områden såsom internationell samverkan, interoperabilitet, samordnade amfibieoperationer, ubåtsjakt, havsövervakning, lufttankring, <i>Close Air Support</i> , jaktstrid och hantering av asymmetriska hot. Under ett av momenten genomförde amerikanska B52:or en fingerad minfällning på låg höjd över svenskt territorium, för att därefter fälla övningsminor på danskt territorium, i ett område nära Bornholm. I övningen övades i huvudsak marina förband.	JA	Marinstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
BOLD QUEST 15	Utvecklingsövning inom ramen för <i>Combat Identification</i> . I övningen övades i huvudsak arméförband.	JA	Arméstridskrafter
C SWEDEC AMMUNITIONS- OCH MINRÖJNINGÖVNING 15	Årlig EOD-övning som genomförs med IEDD, EOD och CMD personal och ställer dessa i ett antal realistiska situationer i både låg- och höghots miljö. I övningen övades i huvudsak marina förband.	JA	Arméstridskrafter, Marinstridskrafter
CJPRSC 15	<i>Personal Recovery</i> -övning där piloter SERE- och undsättningspecialister genomför utbildning och övning. I övningen övades i huvudsak arméförband.	JA	Arméstridskrafter, Flygstridskrafter
CJSE 15	<i>Combined Joint Staff Exercise 15</i> är en ledningsträningsövning som genomförs i samarbete mellan Försvarsmakten och Försvarshögskolan. Till övningen inbjöds även internationella deltagare och deltagare från civila myndigheter och organisationer. <i>CJSE 15</i> genomfördes den 13-24 april 2015.	JA	Gemensam (Joint, dvs i huvudsak alla stridskrafter)
DYNAMIC MONGOOSE 15	Nato-ledd ubåtsjaktövning innehållandes bl.a. duellövningar och övande av att hantera tredimensionell hotbild mot ubåt.	ÖVER	Marinstridskrafter
EATT 15	Övning inom EDA för att utveckla och träna taktiskt uppträdande med Tp 84. I övningen övades i huvudsak flygförband.	JA	Flygstridskrafter
FINSWEEEX 15	<i>Finnish Swedish Navy Exercise (FINSWEEEX-15)</i> är en bilateral övning mellan Finland och Sverige. Övningen genomfördes och planerades 2015 av Finland med stöd av Sverige. Sverige genomförde och planerade motsvarande övning 2014. Huvudmålsättningen med årets övning var att öva SFNTG (<i>Swedish Finnish Naval Task Group</i>) med fokus på att skapa möjlighet att nå IOC (<i>Initial Operation Capability</i>) 2017. I övningen övades i huvudsak marina förband.	JA	Marinstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
FLYGVAPENÖVNING (FVÖ) 15	Övningen genomfördes i sydöstra Sverige, från Östergötland ner till Blekinge samt över delar av Östersjön inklusive Gotland. FVÖ 15 samordnades till del med Arméövning 2015. Syftet med övningen var att öva flygstridskrafternas förmåga att försvara Sverige i ett högkonfliktscenario. Delar av i stort sett samtliga flygförband ingick; stridsflyg, transport, signalspaning, radar, helikopter, bas och ledningsfunktioner inklusive Flygskolan som fingerad angripare. I övningen övades i huvudsak flygförband.	JA	Flygstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
JOINT FIRE/NAX	Systemövning indirekt bekämpning inom brigads ram och syftade på att bland annat öva metoder. Övningen genomfördes som en förberedande del inför Arméövning 2015. I övningen övades i huvudsak arméförband.	JA	Arméstridskrafter

Övning	Syfte och övergripande beskrivning	Måluppfyllelse (ja, delvis, över)	Involverade stridskrafter
JOINT WARRIOR 15-1	Brittisk LIVEX. Kvalificerad övning med fokus på taktiskt uppträdande och stridsteknik. I övningen övades i huvudsak marina förband.	JA	Marinstridskrafter
LOGISTIC EXERCISE 15	Nato ledd logistikövning. I övningen övades i huvudsak logistikförband.	JA	Arméstridskrafter, Flygstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
NORTHERN COASTS 15	Det övergripande målet med övningen var att öva genomförandet av en marin krishanteringsförmåga i en "joint" multinationell ram, i syfte att bibehålla samt öka deltagande länders interoperabilitet. I övningen övades i huvudsak marina förband.	JA	Marinstridskrafter
SABER JUNCTION	Amerikansk övning omfattande träning av offensiva, defensiva och stabiliserande operationer i multinationell kontext. I övningen övades i huvudsak arméförband.	JA	Arméstridskrafter
STEADFAST FLOW 2015	Öva ADAMS-operatörer och transportplanerare. I övningen övades i huvudsak logistikförbanden.	JA	Arméstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
SWE-FIN AMPHEX 15	Övning syftande till att öka den amfibiska insatsförmågan inom ramen för SWE-FIN ATU. I övningen övades i huvudsak marina förband.	JA	Marinstridskrafter
SWENEX 15	SWENEX 15 genomfördes med utgångspunkt ur en "sjöfartsskydds-operation" på Västkusten tillsammans med Kustbevakningen. Inriktningen var att fortsatt samöva samtliga marina förband i en integrerad marin insatsstyrka samt utveckla samverkan med Kustbevakningen, Sjöfartsverket samt andra maritima aktörer. I samövningen mellan marina förband löste helikopterenheten uppgifter såsom underrättelseinhämtning, bekämpning samt transportstöd av personal och materiel. Under övningen genomfördes även gemensamma operationer mellan marin- och flygstridskrafter. I övningen övades i huvudsak marina förband.	ÖVER	Marinstridskrafter, Flygstridskrafter
TRIDENT JUNCTURE	Nato NRF övning. I övningen övades i huvudsak flygförband.	JA	Flygstridskrafter, Marinstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband
VIGOROUS WARRIOR	VIGOROUS WARRIOR är en övning med fokus att samöva kvalificerade sjukvårdsenheter från olika länder. I grunden ligger Natos doktrin "Pooling and Sharing/Smart Defence" där syftet är, med bidrag från olika länder, skapa multinationella kvalificerade sjukhusförband. Målsättningen för övningen var att öva vård av infektions- och kontaminerade patienter som kräver hög avancerad vård. Detta inkluderar att kunna hantera patienter med misstanke om ebola eller mjältbrand (Antrax). I övningen övades i huvudsak logistikförbanden.	JA	Arméstridskrafter, Lednings- och underrättelseförband, Logistikförband

Tabell 23. Betydande övningsverksamhet

Personalförsörjning

Vid årsskiftet fanns det ca 20 100 kontinuerligt tjänstgörande. Det är ca 500 fler än den planering som redovisades i budgetunderlagen för 2015 och 2016¹⁰. Skillnaden beror främst på att avgångarna bland yrkesofficerare varit lägre än förväntat och att något fler civila arbetstagare, gruppbefäl, soldater och sjömän än planerat har anställts.

Vid samma tidpunkt fanns det ca 10 100 tidvis tjänstgörande vilket är ca 1 000 färre än planerat. Skillnaden beror i allt väsentligt på att Försvarsmakten inte lyckats rekrytera tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän i tillräcklig omfattning. I likhet med föregående år har ett flertal individer som påbörjat utbildningen mot en anställning som tidvis tjänstgörande valt att söka en kontinuerlig tjänstgöring istället.

Utvecklingen inom hemvärnet följer i allt väsentligt planeringen. Vid årsskiftet fanns det ca 21 500 personer med hemvärns- eller frivilligavtal vilket är ca 250 fler än planerat.

Personalvolymerna, med redovisade undantag, har utvecklats i enlighet med planeringen.

Anställd personal i Försvarsmakten

Stridskraft	Kontinuerligt anställd personal		Tidvis tjänstgörande personal	
	2015	2014	2015	2014
Arméstridskrafterna	6 300	6 400	5 600	5 600
Marinstridskrafterna	3 150	3 100	1 800	1 800
Flygstridskrafterna	3 400	3 300	900	850
Lednings- och underrättelseförband	2 800	2 900	850	740
Logistikförband	3 400	3 200	950	800
Skolor och centrum	1 050	1 075	20	20
Totalt	20 100	19 975	10 120	9 810

Hemvärnsförbanden	2015	2014
Hemvärnsmän och frivillig personal	21 250	21 200

Talen ovan är avrundade. Exakta tal redovisas i bilaga 2, Personalberättelsen.

¹⁰ Utvecklas i avsnitt Om redovisningen

Materieförsörjning

Försvarsmaktens genomförande av materieförsörjning inom försvarslogistiken har under året i stort gått enligt plan. I bilaga 3 (Materielberättelsen) redovisas för respektive stridskraft de viktigare materielleveranserna och lagda beställningarna samt väsentliga avvikelser.

Samarbetet med FMV har vidareutvecklats under året. Effekter av en fortsatt omdaning av försvarslogistiken tillsammans med ytterligare steg i införandet av stödsystemet PRIO har medgett att enskilda leveranser av materiel gradvis ersätter leveransförfarande med milstolpar.

Leveranser av materiel till stridskrafterna har i stort genomförts enligt plan. Materielproduktionen inom vissa stridskrafter har drabbats av förseningar vilket dock inte har haft väsentlig påverkan på möjligheten att bedriva verksamhet under året.

Krigsmaterielinvesteringarnas andel av anslagen har nedgått till 18,7 procent (2014: 20 procent), vilket fortfarande är högre än åren 2011-2013. Utöver krigsmaterielinvesteringar har Försvarsmakten fått omfattande leveranser av beredskapsvaror såsom beklädnad, reservmateriel och ammunition vilka inte ingår som investering.

Viktigare materielleveranser 2015

Stridskraft	Materielobjekt
Arméstridskrafterna	Bandvagn 410 Terrängbil 14/15 Plutonschefsfordon, Hv Mörkerstridsutrustning
Marinstridskrafterna	Korvett typ Visby version 5 Modifierade gruppåtar Bogserbåtar
Flygstridskrafterna	Radarjaktrobot Meteor JAS 39 C/D Helikopter 14D Helikopter 14F
Lednings- och underrättelseförbanden	Uppgradering/gångtidslängning av radaranläggningar Kommunikationsnods-system
Logistikförbanden	Strömförsörjningsutrustning Fältutrustning Kroppsskydd 12/5

Utveckling

Sammanfattning

Leveranser inom FoT har skett enligt plan. Försvarsmakten har under år 2015 vidareutvecklat rutiner för kontroll av beställda leveranser. I övrigt har alla beställningar i enlighet med FoT-plan, Studie- och konceptutvecklingsplan samt Plan för koncernövergripande forskning och utveckling (Koncern-FoU 15) genomförts.

Reduceringar inom anslag 1:5 *Forskning och teknikutveckling* som fastställdes hösten 2014 har effektuerats under året. Den korta framförhållningen för att genomföra neddragningar i FoU-produktionen, har medfört att reduktioner fått genomföras där så varit möjligt och med begränsad handlingsfrihet avseende prioritering.

Den största risktagning detta medfört består främst i den uteblivna möjligheten att snabbt tillgängliggöra rön i insatsförbandens verksamhet.

För att på längre sikt anpassa verksamheten till nya ekonomiska ramar har ett omfattande analysarbete inför fastställande av Forsknings- och teknikutvecklingsplanen (FoT-plan) 16 genomförts. Genomgången har kompletterats med en analys och prioritering av FoT-delområden utifrån Försvarsmaktens utvecklingsbehov.

En rad viktiga forskningsresultat har uppnåtts under året. En sårbarhetsmodell av en generisk flygbas, för att kunna värdera sårbarhet av hela flygsystem, har utvecklats. För att kunna stödja en framtida anskaffning av nytt luftvärn har metodutveckling för luftvärnsvärdering bedrivits. För att öka skyddsförmåga hos fasta installationer mot precisionstyrda vapen har numeriska simuleringar av enkla tilläggskydd genomförts.

Utvecklingen av framtida undervattensvapen och plattformar har stötts av den kunskapsuppbyggnad som genomförts inom ramen för verkansmodeller och sprängämnesutveckling, samt varnings- och motmedelssystem. Forskning har också bedrivits med syfte att göra framtida sensorsystem mer intelligenta. Bland annat har en detektionsalgoritm för upptäckt av människor utvecklats med låg sannolikhet för falsklarm.

Flera viktiga teknikutvecklingsprojekt har genomförts under året. En ny verkansdel, med tungmetallkulor, har utvecklats och rönt intresse. Exempel på tänkta användningsområden, där förmågan kan ökas, är artilleri- och granatkastarammunition samt flygbomber. Teknikutveckling till stöd för framtida GPS- och länkoberoende navigering har genomförts bland annat i syfte att kunna genomföra positionsbestämning i telestörd miljö. Sverige har tillsammans med Tyskland, Nederländerna och Norge genomfört prov med ett aktivt skyddssystem för stridsfordon. Resultatet har lagt en god grund inför fortsatta bilaterala samarbeten inom området och för en framtida viktseffektiv skyddsuppgradering av våra stridsfordonssystem. Teknikutvecklingsprojekt har visat på god teknisk realiserbarhet för eventuellt framtida undervattensspaningssystem. Tillsammans med utvecklad förmåga till undervattenskommunikation har kunskap byggts som bedöms öka framtida förutsättningar för att upptäcka och försvåra en motståndares uppträdande i den marina miljön.

Exempel på studier som slutredovisats och omhändertagits är studierna operativ värdering av stridsflygsystemet, skydd av flygvapnets baser och anläggningar samt studieförsök avseende telekrigsförmågor.

Försvarsmakten har i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet från juni 2015 inlett ett arbete med att analysera och utveckla förmågan att genomföra aktiva operationer i cybermiljön. Denna utveckling kommer att fortsätta under 2016.

Verksamhetens bidrag till den operativa förmågan/effekter

Den forskning och utveckling som bedrivs med medel ur anslag 1:5 *Forskning och teknikutveckling* syftar främst till att stödja utveckling av Försvarsmaktens operativa förmåga på lång sikt genom kunskapsuppbyggnad och icke objektsbunden teknikutveckling. Uppbyggd kunskap används inom bl.a. följande områden:

- studier och konceptutveckling
- motståndarbedömningar
- identifiering och prioritering av framtida egna förmågebehov
- kravställning och teknikval i samband med modifiering och nyanskaffning
- taktik- och hotbildsanpassning av nuvarande förmågor.

Tiden mellan att Forskning och Teknikutveckling (FoT) genomförs och att leverans och implementering av materielsystem sker, är i normalfallet lång. Samtidigt kan, med korta tidsförhållanden, rön vunna genom FoT samt studier ofta ligga till grund för taktisk anpassning eller förändrad utbildning. Sammantaget innebär detta att områdets bidrag till den operativa effekten till största del är indirekt.

TUAV i luften under MALI 02.
Foto: Jimmy Croona/ Försvarsmakten

Genomförd verksamhet och dess resultat

Forskning och utveckling

SFS 2007:1266
5 e §

Forskning och Teknikutveckling (FoT)

Försvarsmakten bedriver forskning och teknikutveckling i tio områden inklusive ett samverkansprogram för samverkan med utvalda institut och lärosäten¹¹. De integritetskritiska¹² områdena är högst prioriterade. Dessa områden är: Sensorer och Signaturanpassning, Undervattensteknik, Vapen och Skydd, Telekrig samt delar av Ledning och MSI (Människa-System Integration). Därefter prioriteras området Flygteknik för att bibehålla och vidareutveckla nationell kompetens. Målsättningen är att långsiktigt bidra till förutsättningar för nationell handlingsfrihet avseende framtida materielförsörjning och förmågeutveckling inom flygområdet.

Reduceringar inom anslag 1:5 *Forskning och teknikutveckling* som fastställdes hösten 2014 har effektuerats under året. Då beslut om dessa reduceringar fattades sent, och huvuddelen av 2015-års verksamhet redan var beställd, har reduktioner skett inom områden där åtgärder fortfarande var möjliga. Dessa områden var årligt Temaområde, Tranferprogrammet, Koncernstödsuppdraget (stöd till ledning FoU) samt Samverkansprogrammet.

Den största risktagning detta medfört består främst i den uteblivna möjligheten att snabbt tillgängliggöra rön i insatsförbandens verksamhet (vilket Transferprogrammet syftar till).

För att på längre sikt anpassa verksamheten till nya ekonomiska ramar (ytterligare reduktion från och med 2017) har ett omfattande analysarbete inför fastställande av Forsknings- och teknikutvecklingsplanen (FoT-plan) 16 genomförts. Utgångspunkten för det har varit en genomlysning av samtliga FoT-områden med värdering mot en mängd kriterier såsom t.ex. långsiktiga utvecklingsbehov, militär nytta och internationella samarbetsmöjligheter.

Internationella samarbeten är värdefulla då de ökar utväxlingen på egna satsade medel och ger insyn i andra nationers forskning och utveckling. Dessa samarbeten bidrar också till en bättre omvärlds- och hotuppfattning och ökad möjlighet att värdera egna förmågor. Nationell forskning och teknikutveckling på hög nivå, inom önskade områden, är en förutsättning för att Sveriges attraktionskraft som samarbetspartner ska bibehållas. Internationella samarbeten inom forskning och teknikutveckling bedöms också medföra fördelar inom andra områden såsom operativa- eller försvarsindustriella samarbeten.

Forskning

Genomförd forskning skapar förutsättningar för att bibehålla och vidareutveckla den nationella kunskapsbank som byggts upp under lång tid genom tidigare satsningar. Denna kunskapsbank utnyttjas kontinuerligt som grund för långsiktiga beslut avseende Försvarsmaktens förmågeutveckling och kravställning. I kortare perspektiv stödjer även forskningen befintliga förmågor och dess utnyttjande. Leveranser sker såväl i form av metod- och sakstöd till Försvarsmaktens studier och konceptutveckling, som genom tillförsel av viktig kunskap för teknikutveckling och materielanskaffning. Därför redovisas mer konkreta exempel främst under rubriken teknikutveckling.

Genomförd forskning, inom prioriterade områden, bedöms generellt ske på internationellt konkurrenskraftig nivå. Inom ett flertal områden har detta skapat grund för värdefulla informations- och kunskapsutbyten med andra länder och organisationer.

Som exempel på genomförd forskning redovisas några av de forskningsprojekt som genomförts 2015:

I GARTEUR-samarbetet ”*Countermeasure aerodynamics*” utvecklas beräkningsmetoder för aerodynamisk simulering av motmedel, som fällning av IR-facklor och remsor från flygplan och helikoptrar. Noggranna

11 FoT-områdena är: Ledning och MSI, Militära Professionen, Sensorer och Signaturanpassning, Undervattensteknik, Vapen och Skydd, Telekrig, Försvarsrelaterad Medicin, Flygteknik med Elektronik och Byggsätt samt UND/SÄK-programmet. Förutom dessa områden lämnar Försvarsmakten samråd till av FOI föreslagen inriktning av CBRN-forskning.

12 Med integritetskritiska områden avses områden där verksamheten omgärdas av sekretess och helt eller till del baseras på resultatet av egen underrättelseinhämtning. Inom dessa områden är det också huvudsakligen svårt att få ta del av resultat från internationell forskning och teknikutveckling.

simuleringsmetoder utvärderas mot verkliga experiment vilket gör det möjligt att förbättra motmedelsanvändningen i luftstrid. Metoderna ska också kunna användas vid certifiering av motmedelssystem, exempelvis att facklor inte träffar farkosten under fällning.

Flygbaser utgör en viktig förutsättning för att uppnå effekt med olika flygsystem. För att kunna värdera sårbarhet av hela flygsystem har en sårbarhetsmodell av en generisk flygbas utvecklats och arbetet med värderingsmetodik för den typen av komplexa förbandssystem påbörjats.

Att utveckla analysförmåga av moderna komplexa vapensystem är en av huvuduppgifterna för FoT Vapen och Skydd. För att kunna stödja en framtida anskaffning av nytt luftvärn har metodutveckling för luftvärnsvärdering bedrivits. En tidigare analys och modellering av luftvärnsrobotar har fortsatt och flera simuleringsmodeller av olika typer av luftvärnsrobotar har utvecklats. I en komplett duellanalys behövs både verkanssystem och mål och därför har en studie av ballistiska hotsystem genomförts vilket resulterat i en detaljerad simuleringsmodell av ett ballistiskt hotsystem.

Stridsdelsutvecklingen inom precisionsstyrda vapen med lång räckvidd har gjort fasta installationer mycket sårbara. För att öka skyddsförmåga hos fasta installationer mot denna typ av vapensystem har numeriska simuleringar av enkla tilläggsskydd i form av galler genomförts.

Inom ramen undervattens teknik har forskning om sensorteknik för marin spaning och övervakning påvisat möjliga intressanta och operativt relevanta förmågor. Forskning kring undervattenssignaturer har bidragit till att utveckla de marina krigsförbandens förmåga till egenskydd och är även viktig för utveckling av sensortekniker, analysmetoder och värderingsverktyg. Utvecklingen av framtida undervattensvapen och plattformar har stötts av den kunskapsuppbyggnad som sker inom ramen för verkansmodeller och sprängämnen, samt varnings- och motmedelssystem.

Forskning har också bedrivits med syfte att bygga kunskap inför förväntade framtida mer intelligenta sensorsystem. Genom att vara mer intelligenta kan framtida sensorsystem ge sensoroperatörer bättre situationsuppfattning, högre systemtilltro, mindre risk för felhandlingar och lägre arbetsbelastning. Bland annat har en detektionsalgoritm för upptäckt av människor utvecklats med låg sannolikhet för falsklarm.

Ett nytt testbatteri för att pröva soldaters fysiska förmåga har tagits fram och kan implementeras för olika soldatkategorier. Det innebär att Försvarmakten har tillgång till tillförlitliga och arbetsrelevanta muskeltester som är spårbara från antagningsprovningen till vidare anställning i insatsorganisationen.

Teknikutveckling

Resultat från genomförd teknikutveckling utnyttjas vid anskaffning, modifiering och anpassning av materiel-system, för att erhålla optimerade och mer kostnadseffektiva lösningar. Exempel på leveranser under året är:

- Inom flygteknik har arbetet i huvudsak fokuserats på utveckling av teknologier som grund för kravställning av vidareutveckling av befintliga flygsystem och för kunskapsuppbyggnad inför nästa generations stridsflygsystem.
- En ny verkansdel har utvecklats med tungmetallkulor. Exempel på tänkta användningsområden, där förmågan kan ökas, är artilleri- och granatkastammunition samt flygbomber.
- Inom vapen och skydd har också teknikutveckling till stöd för framtida anskaffning av GPS- och länkoberoende navigering genomförts. Bland annat i syfte att kunna genomföra positionsbestämning i telestörd miljö.
- Sverige har tillsammans med Tyskland, Nederländerna och Norge, genomfört prov med ett aktivt skyddssystem för stridsfordon. Resultatet har lagt en god grund inför fortsatta bilaterala samarbeten inom området och för en framtida viktseffektiv skyddsuppgradering av våra stridsfordonssystem.
- Teknikutvecklingsprojekt inom området Undervattens teknik har visat på god teknisk realiserbarhet för eventuellt framtida undervattensspaningssystem. Tillsammans med utvecklad förmåga till undervattenskommunikation, finns det förutsättningar för att upptäcka och försvåra en motståndares uppträdande i den marina miljön. Utveckling av snabbt utläggbara undervattenssensorer i hydroakustiskt

nätverk för områdesövervakning har genomförts i samarbete mellan FMV, FOI och Saab Dynamics. Det har också ingått att utveckla kommunikation mellan autonoma undervattensfarkoster, ubåtar och ytfartyg via akustisk länk.

- En tidig prototyp av en SERS-yta (*Surface Enhanced Raman Spectroscopy*) är utvecklad och framtagen som ger möjlighet till indikering av mycket små mängder nervgas med en handburen sensor.
- Utveckling har genomförts med civil elektronik som anpassats för säkerhetskritiska flygkontrollsystem speciellt med fokus på nyttjande av flerkärniga processorer.

FMV har anskaffat en SWIR-utrustning (*Short Wave Infra Red*) som bland annat har använts vid ett bildfusionsprojekt där överlagrade bilder kan ge bättre precision i den presenterade bilden och som därmed ger bättre situationsförståelse och underlag för underrättelseanalys. Resultaten är lovande och olika fusionsmetoder utreds för närvarande.

Ett samarbete mellan Kanada, Tyskland och Sverige avseende vintermaskering har genomförts. Preliminära resultat visar att det finns förbättringspotential hos befintliga vintermaskeringssystem främst avseende reflektionsegenskaper.

En studie, som fått internationellt intresse, har visat på följestörningens påverkan på ett ad hoc-nät där radiosystemet i ad hoc-nätet använder frekvenshopp som störskydd. Studien har också omfattat åtgärder för hur skadeverkningarna från en följestörare kan begränsas i ett sådant nät. Ad-hoc nätets karaktäristik är bland annat avsaknad av fast infrastruktur och att kunna ansluta och lämna nätverket sömlöst.

Transferprogram

Transferprogrammet syftar till att med kortare tids förhållanden, än vad huvudrutiner medger, kunna omhänderta resultat av Forsvarsmaktens FoU-satsningar och snabbt göra dessa tillgängliga för insats- och eller grundorganisationen när så är särskilt motiverat. På grund av lägre disponibelt anslag inom forskning och teknikutveckling samt nationella åtaganden avseende projektet Biojetbränsle10, har transferprogrammet endast omfattat ett (1) aktivt program under 2015. *Rotor Unmanned Aerial System (UAS)*. Projektet har syftat till att skapa en fartygsburen eleverande sensorplattform som underlättar omvärldsuppfattningen för t.ex. fartygschefer.

Studier och konceptutveckling

Studier och konceptutveckling syftar till kunskapsuppbyggnad och för att ta fram beslutsunderlag avseende Forsvarsmaktens utveckling på både kort och lång sikt.

Utveckling av en ny studiestruktur har fortsatt för att skapa ett tydligare sammanhang mellan de verksamheter som bedrivs inom Forsvarsmaktens studier och konceptutveckling. I denna struktur ska Perspektivstudien inrikta och koordinera underliggande- och huvudstudier inom de olika operationsmiljöerna (mark, sjö och luft) samt funktionerna ledning, logistik och underrättelse/säkerhet. Dessa ska i sin tur inrikta och koordinera underliggande taktiska och stridstekniska koncept och frågeställningar gällande förband och system inom respektive ansvarsområde.

Underlag från studier och konceptutveckling har använts i Forsvarsmaktens förmågeutveckling och planering i övrigt.

Exempel på studier som slutredovisats och omhändertagits är studierna operativ värdering av stridsflygsystemet, skydd av flygstriidskrafternas baser och anläggningar samt studieförsök avseende telekrigsförmågor.

Övrig och koncernövergripande forskning och utveckling (FoU)

Övrig och koncernövergripande FoU är en verksamhet av övergripande karaktär inom vars ram även stöd till ledning av forskning och utveckling beställs. Verksamheten har omfattat: Vidareutveckling av Flygvapnets luftstridssimuleringscentrum (FLSC), Nationella Flygtekniska Forskningsprogrammet, (NFFP), Strategiskt Innovationsområde flyg (SIO-flyg), Operationsanalytiskt stöd (OA-verksamheten) till Högkvarteret. Utöver ovanstående lista av uppdrag ingår i FoUO 920 även vissa särskilda forskningsprojekt, utredningar och externt stöd inom ramen för FoU.

Särskilt om forsknings- och teknikutvecklingsanslaget (anslag 1:5)

Nedanstående tabell visar verksamhetsutfallet de tre senaste åren avseende anslag 1:5 *Forskning och teknikutveckling*. Observera att anslaget, trots benämningen, finansierar fler områden inom Forskning och utveckling (FoU) än bara Forskning och teknikutveckling (FoT).

Notera att det i efterföljande tabell Utfall netto (kostnader och intäkter) ingår förutom anslag 1:5, utfall från Förbandsverksamheten (anslag 1:1.)

Verksamhetsutfall anslag 1:5 per FoT-områden och andra FoU-områden

Område (Mnkr)	Forskning 2015	Teknikutv. 2015	Totalt 2015	Totalt 2014	Totalt 2013	Not
Modellering och simulering	10,30	4,70	15,0	15,4	16,6	
Ledning och MSI (människa och systeminteraktion)	34,75	9,30	44,1	45,1	36,6	
Militära professionen	29,30	0	29,3	31,2	29,7	1
Sensorer och signaturanpassning	57,50	21,00	78,5	80,2	99,2	
Undervattensteknik	39,60	9,50	49,1	46,2	46,1	
Vapen och skydd	44,90	32,90	77,8	73,4	82,1	
Telekrig	59,00	13,80	72,8	74,8	67,8	2
Försvarsrelaterad medicin	25,20	0	25,2	24,5	22,2	
Flygteknik med elektronik och byggsätt	17,50	47,00	64,5	65,4	31,4	
CBRN och miljö	0	1,00	1,0	0,0	1,0	3
Logistik	1,50	1,60	3,1	0,0	2,2	4
Temaområden (FOI)	0	0	0,0	8,5	8,8	
Scanning av forskningsfronten (FOI)	2,40	0,00	2,4	2,4	5,9	
Särskilda FoT-programmet (Samverkansprogrammet)	0	8,51	8,5	16,3	31,8	5
Delsumma FoT	322,0	149,3	471,3	483,4	481,4	
Forskning- och teknologitransfer			13,6	22,2	22,4	
Forsknings- och utvecklingssamarbete inom den Europeiska försvarsbyrån, EDA			4,7	17,4	8,7	
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP			15,0	15,0	15,0	6
Koncernstödsuppdrag, inkl. FLSC och OA-stöd			61,9	68,9	69,7	
Studier och konceptutveckling			17,2	20,3	15,4	
Totalt	322,0	149,3	583,7	627,2	612,6	7

Tabell 24. Verksamhetsutfall anslag 1:5 fördelat på FoT-områden, koncernstödsuppdrag samt studier m.m.

- Området Militära professionen hette tidigare Organisation, profession och personal.
- Fr.o.m. 2014 redovisas även FMV:s del inom FoT-området Telekrig.
- Begreppet CBRN omfattar skydd mot kemiska, biologisk, radiologiska och nukleära stridsmedel. Detta forskningsområde finansieras med anslag direkt till FOI.
- Logistik beställs inom ramen för Samverkansprogrammet.
- Särskilda FoT-programmet syftar till att stärka Försvarets handlingsfrihet, bl.a. genom tillvaratagande av generisk forskning och teknikutveckling samt användning av civil kunskap och kompetens
- Högsta finansiella villkor enligt Regleringsbrev.
- Summering baseras på avrundade tre decimaler.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Forskning och utveckling (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	0			
Personal	13	12	12	
Infra	0	0	0	
Verksamhet	554	602	615	1
Lokala omkostnader	5	5	5	
Centrala omkostnader	9	9	10	
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	581	629	643	

Tabell 25. Utfall netto - Forskning och utveckling 2013-2015

- Den förändrade ambitionsnivån kopplat till teknikutveckling av ballistiska skydd men också för visst stödarbete inom Försvarets forsknings- och utvecklingsprocess samt forskningsområdet för vapentraumatologi har lett till ett lägre utfall jämfört med 2014.

Materielutveckling

Materielutveckling

Materielutveckling syftar till att stödja krigsförbandens långsiktiga utveckling mot operativa krav och realiseringen av planerade insatsorganisation för 2015.

Här utgör samordning av utvecklingsplaner för olika operationsmiljöer en viktig del. Omfattningen av ekonomin för materielutvecklingen inom anslag 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* har ökat jämfört med 2014 i enlighet med försvarspolitiska inriktningsbeslut från 2009.

Exempel på materielutveckling utgörs av delförmågor sjöstridssystem inom marinförbanden och delförmågor flygsystem t.ex. UAV 02 Falken A.

Inom ledningsområdet har Försvarets genomfört utveckling i gemensamma kommunikationstjänster, exempelvis, utveckling av IT-säkerhet.

Organisations- och metodutveckling

Under året har utveckling och framtagande av tillämpningsanvisningar för målsättningsarbete och metod avseende kravställning för Försvarets genomförts.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Materielutveckling (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	3	4	27	
Personal	124	125	116	
Infra	10	10	9	
Verksamhet	29	-6	105	1
Lokala omkostnader	58	64	50	2
Centrala omkostnader	80	90	77	2
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	303	287	385	

Tabell 26. Utfall netto - Materielutveckling 2013-2015

- Utfallet för materielutveckling har minskat från 2013 i enlighet med Försvarets investeringsplan.
- Lokala och centrala omkostnader fördelas mot materielutveckling efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Kung Carl Gustaf tillsammans med överbefälhavare Sverker Göranson och försvarsminister Peter Hultqvist delar ut medaljer på Veterandagen 2015. Foto: Alexander Gustavsson/Försvarsmakten.

Övrig verksamhet

Sammanfattning

Verksamheten har genomförts enligt plan med exportstöd/-åtagande gentemot bl.a. Brasilien, Tjeckien och Thailand. Statsceremoniell verksamhet har bland annat inkluderat Högvakt, prinsbröllop och statsbesök.

Genomförd verksamhet och dess resultat

Internationell militär test- utbildnings- och övningsverksamhet (ITÖ)

[PROP.2009/10:1 Utgiftsområde 6 sida 42-43]

SFS 2007:1266
5 d §

Internationell test och övningsverksamhet (ITÖ) har genomförts vid 14 tillfällen med enheter från Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Polen, Schweiz, Storbritannien och Tyskland.

Rustningskontroll

Inom ramen för Wiendokumentet har det tagits emot två inkommande inspektioner och en förbandsutvärdering. Under året har två inspektioner, en förbandsutvärdering samt deltagande med gästinspektör vid två tillfällen skett. Deltagande i flygbas- och förbandsbesök, materieldemonstration samt observation har skett vid sju tillfällen. Samarbetet med Finland har utvecklats ytterligare jämfört med tidigare år vilket innebär att två finska gästinspektörer har deltagit vid genomförda inspektioner. Försvarsmakten har vidare deltagit med en gästinspektör vid en områdesinspektion i Frankrike.

Inom Fördraget om observationsflygningar har det genomförts en passiv och fem aktiva observationsflygningar samt en aktiv bilateral övningsobservationsflygning. Försvarsmaktens flygplan för *Open Skies*-verksamhet har hyrts ut vid sex tillfällen.

Inom förhandlingsstöd inklusive minhantering har stöd lämnats inom samtliga tre vapenkonventioner. Inom 1980-års vapenkonvention har stöd även lämnats avseende *Lethal Autonomous Weapons System (LAWS)*. Det har tagits fram underlag för protokollföring och det pågår framtagande av utbildningspaket för protokollföring. Vidare har verksamhet genomförts i Bosnien-Hercegovina avseende expertstöd på minröjningsområdet.

Inom små och lätta vapen (*Small Arms Light Weapons - SALW*) har verksamhet genomförts i Bosnien-Hercegovina och Moldavien avseende säkrare ammunitions- och vapenförrådshållning.

När det gäller Kemvapenkonventionen och Ottawakonventionen har ingen verksamhet genomförts då det inte inkommit någon inbjudan under året.

Exportstöd och exportåtagande

Exportstöd har genomförts enligt uppdrag från Försvarsexportmyndigheten (FXM). Vidare har Försvarsmakten lämnat stöd åt FXM pågående arbete med Slovakien och Brasilien avseende JAS 39 C/D.

SFS 2007:1266
3 b §

Exportåtagande mot Thailand, Tjeckien och Ungern har genomförts enligt plan. Försvarsmakten har givit ett omfattande materielsupport till Thailand, Tjeckien och Ungern.

Med anledning av att FXM avvecklats den 31 december 2015 och vissa uppdrag övertagits av FMV har samordningsöverenskommelsen mellan Försvarsmakten och FMV omarbetats.

Statsceremoniell verksamhet

Under året har i genomsnitt 55 soldater, inklusive vaktbefäl, bedrivit högvakttjänst på Stockholms och Drottningholms slott per dygn. Huvuddelen av organisationsenheterna, förutom skolor och centrum, har deltagit. Livgardet har genomfört ca 180 vaktdygn.

Utöver högvakt och ordinarie salutskjutningar har Försvarsmakten, främst med Livgardet, deltagit i den statsceremoniella verksamheten vid följande tillfällen:

- Officiella besök av statscheferna från Indien och Tunisien.
- Kransnedläggning vid statens veteranmonument i samband med utländska besök.
- Tio mottagningar av främmande sändebud, s.k. högtidliga audienser.
- Salutskjutning från Skeppsholmens salutbatteri och Te Deum i Slottskyrkan med anledning av H.K.H. Prinsessan Madeleines nedkomst i juni.
- Vigseln mellan H.K.H. Prins Carl-Philip och frk Sofia Hellqvist.
- H.K.H. Prinsessan Madeleine och herr Christopher O'Neills son, H.K.H. Prins Nicolas dop.
- Arrangemang vid örlogsbesök.
- Mottagande av flera försvarsministrar, generalspersoner och flaggmän i nivån stridskraftschef eller högre under året.

Försvarsmakten har dessutom högtidlighållit Hans Majestät Konungens födelsedag, Veterandagen, Nationaldagen och Riksmötets öppnande.

Utfall netto (kostnader och intäkter)

Övrig verksamhet (Mnkr)	2015	2014	2013	Not
Materiel	0	0	18	
Personal	121	129	170	1
Infra	40	40	30	2
Verksamhet	36	-43	8	3
Lokala omkostnader	47	44	50	4
Centrala omkostnader	115	104	125	4
Totalt utfall, inkl. fördelade omkostnader	358	274	401	

Tabell 27. Utfall netto - Övrig verksamhet 2013-2015

1. Variansen över åren är kopplade mot den verksamhet som genomförts under året.
2. Försvarsmaktens infrakostnader är fördelade i enlighet med respektive förbands hyresobjekt. Variationer mellan åren är beroende av flertalet interna och externa faktorer såsom förändringar i lokalbeståndet, hyreskostnad samt övriga lokalkostnader.
3. Verksamheten omfattar bl.a. statsbesök och officiella besök. Försvarsmakten genomför också årligen rustningskontroller. Utfallet för den verksamheten återfinns inom de centrala omkostnaderna och fördelas till samtliga verksamheter. Den stora variansen mellan 2014 och 2015 beror främst på höga externa intäkter under 2014 avseende uthyrning av materiel främst till FMV. Sedan 2015 har FMV egna kontrakt med leverantörer som tidigare gått via Försvarsmakten varvid intäkterna minskat.
4. Lokala och centrala omkostnader fördelas mot övrig verksamhet efter den totala omsättningen av förbandsverksamhet. Mellan år 2013 och 2014 förändrades kostnadsfördelningsprincipen avseende central utbildning. Inom omkostnaderna återfinns kostnader för lokal ledning och administration samt central ledning, utbildning och för myndigheten centrala omkostnader.

Övrig resultatredovisning

Miljöredovisning

Strategiska miljöbedömningar

Försvarsmakten ska redovisa hur arbetet med strategiska miljöbedömningar i planerings- och beslutsprocessen har utvecklats.

RB p 2.8

Miljöledningssystem

Arbetet med Försvarsmaktens gemensamma miljöledningssystem pågår vilket bl.a. omfattar en utvärdering av miljöarbetet och miljömålen. Inom arbetet med miljöledning har även internrevisioner påbörjats som ett första steg mot ett löpande revisionsarbete vid förbanden.

Utbildning

Vid utbildning för all personal som ska åka på internationella insatser har området miljö och energi fått utökad del. Utbildningen har tagits fram i samarbete med Totalförsvarets Forskningsinstitut och har bland annat inriktats på energieffektivisering vid utlandsmissioner. Under året har även miljöstudier inkluderats inom utbildning för Försvarsmaktens blivande chefer.

Strategiska miljöbedömningar

Under året har följande strategiska styrdokument uppdaterats med hänsyn till att strategiska miljöbedömningar ska tillämpas i planerings- och beslutsprocesser:

- Försvarsmaktens strategiska inriktning; miljöpolicy
- Försvarsmaktens verksamhetsplan; miljömål
- Försvarslogistikplan; materielsystem
- Samverkansavtal FMV; materielsystem och upphandling

Arbetet med strategiska miljöbedömningar fortsätter löpande.

Uppföljning av Försvarsmaktens miljömål

Försvarsmakten ska, med beaktande av vad som sägs i 5 § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten, redovisa hur myndigheten verkar för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen nås och hur arbetet integreras med genomförandet av myndighetens kärnverksamhet

RB p 2.8

Sveriges nationella miljö kvalitetsmål

Regeringsuppdrag analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen

Under året har Försvarsmakten fått i uppdrag att analysera vilka av de nationella miljö kvalitetsmål som är relevanta för den verksamhet som myndigheten ansvarar för, samt vilka åtgärder som har vidtagits kopplat till respektive mål. Enligt analysen har följande miljö kvalitetsmål valts ut som betydande för Försvarsmaktens verksamhet:

Verksamheter och åtgärder under året 2015

Begränsad klimatpåverkan

Ett omfattande arbete gällande smart energianvändning¹³ har inletts. Fokusområden under året har varit energiförbrukning vid internationella insatser, fastighetsrelaterad energiförbrukning och generella riktlinjer gällande smart energianvändning. Exempel på förbättringsåtgärder inom ovanstående fokusområden har varit

¹³ Smart energianvändning är effektiv och hållbar energianvändning.

särskild energiinventering vid insatsen i Mali och energiutbildning för all insatspersonal. Försvarsmaktens energimål och utfallet av detta har analyserats, vilket resulterat i nya smarta energimål.

Inom ramen för försvarssektorns miljögrupp har ett arbete med en sektorgemensam överenskommelse och energipolicy inletts.

Frisk luft

Ett av Försvarsmaktens interna miljömål är minskad andel avfall som inte går till materialåtervinning. Med detta vill Försvarsmakten öka andelen avfall som sorteras och materialåtervinns och minska andelen som går till deponi och förbränning vilket kommer att ha en positiv effekt på mängden partiklar i luften. Utfallet för Försvarsmaktens miljömål redovisas separat.

Ingen övergödning

Vid Försvarsmaktens flygflottiljer används kväverik urea vid halkbekämpning av bansystemet. Det kvävehaltiga dagvatten som rinner av från bansystemen till sjöar och vattendrag bidrar till övergödning.

Enligt regeringsbeslut¹⁴ från 2006, ska mängden kväve som tillförs till Väneren från flygflottiljen F 7 minskas. Utredningar har utförts för att undersöka om åtgärder kan utföras inom flottiljen. Åtgärder i form av våtmarker eller öppna vattenytor kunde inte vidtas på grund av risken för fågelkollisioner.

Försvarsmakten har genomfört kompensationsåtgärder utanför F 7, i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götaland och Lidköpings kommun. Detta resulterade i att Försvarsmakten anlade sju våtmarker på lämpliga platser i avrinningsområde med påverkan på Väneren.

Giftfri miljö

PFAS¹⁵-frågan har sedan det blev känt att förhöjda värden förekommit på brandövningsplatser, varit ett högprioriterat område för Försvarsmakten det senaste året. Detta är inte ett förhållande som enbart berör Försvarsmakten utan alla aktörer som har använt brandsläckmedel innehållande PFOS¹⁶. En del av arbetet som Försvarsmakten bedriver inom området är därför att samarbeta med andra parter. Undersöknings- och analysarbetet fortlöper för att hitta gemensamma lösningar och sätt att sanera områdena med förhöjda värden av PFAS. Försvarsmakten är medlem i ett PFAS-nätverk mellan myndigheter, forskare, vattenproducenter, konsulter, kommuner, vattenmyndigheter m.fl. Syftet är att öka och samla kunskapen om PFAS på en nationell nivå med särskild koppling till dricksvatten.

Storslagen fjällmiljö

Försvarsmakten har sedan 2012 städat och genomfört provtagningar på och omkring Kebnekaise efter den flygolycka som inträffade den 15 mars 2012. Resultaten från årets miljöbevakning visar att proverna innehöll ämnen som kunde spåras till flygbränsle och olja från flygplanet.

God bebyggd miljö

Vid Försvarsmaktens övnings- och skjutfält samt flygplatser uppstår buller från t.ex. flygningar och skjutningar med fin- och grovkalibrig ammunition. Under året har Försvarsmakten svarat på över 500 remisser som berört områden som utsätts för buller och har deltagit i fördjupade samråd i kommunerna Haninge, Upplands-Bro, Ronneby, Lidköping, Götene och Simrishamn.

Ett rikt djur och växtliv

Under året har ett projekt inom biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid Försvarsmaktens övningsfält inletts. Projektet syftar till att inventera vilka fält som har en hög biologisk mångfald, unika eller rödlistade arter samt vilka skötselplaner eller systematiskt skötselarbete som finns för övningsfälten.

¹⁴ Regeringsbeslut 26, 2006-06-14, M2002/680/F/M

¹⁵ Perfluorerade alkylsyror

¹⁶ Höglouderade ämne, ingår i PFAS-gruppen

Vind och vågkraft

Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) årligen redovisa myndighetens medverkan i beredningen av ärenden rörande vind- och vågkraft samt de åtgärder myndigheten har vidtagit för att bidra till att nå den nationella planeringsramen för vindkraft. Förordning (2010:650).

Försvarsmakten ansvarar för redovisning och bevakande av riksintressen för totalförsvarets militära del. I vissa fall kan riksintressena inte redovisas öppet, då de omfattas av försvarssekretess. De riksintressen som omfattas av sekretess påverkas till största delen av höga objekt såsom byggnader, vindkraftverk och telemaster samt anläggningar i vatten. Därför har Försvarsmakten gått ut med information om att samråd ska ske med myndigheten för alla objekt som överstiger 20 meter utanför tätort samt 45 meter inom tätort, samt för sjökablar m.m. Detta medför att all vindkraft som planeras i landet passerar Försvarsmakten minst en gång för samråd innan tillstånd lämnas.

Remissvar för projekt

Det är fortsatt sällan som konflikter uppstår mellan riksintressen för totalförsvaret (Försvarsmakten, FMV, FRA, FOI och FORTV) samt vindkraftsprojekt. I över 90 procent av de individuella positioner som Försvarsmakten analyserat under året har myndigheten inget att erinra.

Antalet remisser som inkommit under året uppgår till 225 stycken (2014: ca 300). Ungefär hälften av ärendena är bygglov/miljöprövningar respektive remisser i tidigt skede. Remisser i tidigt skede är ärenden där Försvarsmakten som service till branschen analyserar om konflikt föreligger just nu för projekt som planeras på längre sikt. Potentialen till vindkraftsutbyggnad utifrån inskickade remisser där Försvarsmakten inte framfört några synpunkter uppskattas till ca 3 700 vindkraftverk. Det är en uppskattning baserat dels på de individuella positioner där Försvarsmakten inte framfört några synpunkter samt en uppskattning av potential inom områden/delar av områden, där individuella positioner inte preciserats ("boxmodell" och dylikt), och där konflikt inte föreligger.

Försvarsmakten har endast mottagit en remiss avseende vågkraft, vilket gällde förlängd arbetstid för parken vid Kungshamn/Smögen. I detta ärende hade Försvarsmakten inget att erinra.

Utredningar

Projektet Vindrad+ har avslutats. Projektet är en fortsättning på projekt Vindrad, den utredning som slutfördes 2011 med stöd av Energimyndigheten. Vindrad följdes av fördjupade studier 2012 där möjligheten till kompletterande väderradar på ön utreddes ("Vindkraft och försvarsintressen på Gotland", "Fördjupad studie av väderradar och vindbruk på Gotland 2012").

Resultatet av Vindrad+ är en uppdatering av Vindrad och utgör ett datoriserat beslutsstöd för att bedöma störningar från vindkraftverk på väderradar. Vindrad+ kan ta hänsyn till effekten av en eller flera eventuella kompletteringsradar och tillåter dessutom huvudradarn att leta bland sina egna mätningar för att se om den kan ersätta vindkraftspåverkade radarceller. Genom att de påverkade radarcellerna i vissa fall kan ersättas möjliggör det en tätare placering av vindkraft inom det område som påverkar väderradar, enligt de scenarion som nu testats.

Informationsspridning

Under året har Försvarsmakten uppdaterat det textmaterial som förmedlas genom Energimyndighetens webbplats Vindlov samt karttjänsten Vindbrukskollen. Försvarsmakten har deltagit vid samtliga redaktörsmöten för Vindlov och Vindbrukskollen samt deltagit i samrådsprocessen avseende att eventuellt införa ett obligatorium för Vindbrukskollen i prövningsprocesser.

VIND 2015

Under konferensen VIND 2015, vilken ordnas av branschorganisationen Svensk vindenergi, deltog Försvarsmakten med föredrag om vad som händer inom myndigheten.

Nationella planeringsramen för vindkraft

Den nationella planeringsramen om 30 Twh har uppnåtts utan inskränkningar av Försvarens verksamhet. Det finns beviljade miljötillstånd för att uppföra ytterligare ca 2 500 vindkraftverk i Sverige, motsvarande en produktion om ytterligare 25 TWh.

SFS 2007:1266
21 §

Generalläkarens tillsynsverksamhet**Genomförd verksamhet och dess resultat**

Generalläkaren (GL) har under året utövat tillsyn i enlighet med uppdraget i 21 § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarens makt. GL har genomfört inspektioner av FMV, FORTV, SOG, av Halmstad, Karlsborg, Karlskrona, Skövde och Lidköping garnisoner samt av Arméövning 2015. Tillsynsbesök och projekt har genomförts i huvudsak enligt beslutad tillsynsplan.

Den inspektionsmetodik som introducerades under 2013 har befasts. Tillsyn och kontroll genomförs och rapporteras numera före inspektionsdagen, något som har medfört att huvuddelen av påtalade brister har åtgärdats redan vid inspektionstillfället. Detta arbetssätt innebär också att verksamhetsutövarens egenkontroll hamnar i fokus.

Arbetet med tillsyn av perfluorerade ämnen (PFAS) från släckskum har varit fortsatt intensivt, bl.a. genom deltagande i samverkansgrupp med övriga berörda myndigheter. Försvarens maktens inventering av brandövningsplatser har fortsatt.

Vidare har GL bl.a. deltagit i:

- Försvarens departementets utredning avseende generalläkarfunktionen, vilket resulterade i betänkandet Tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret (SOU 2015:79).
- Tillsyns- och föreskriftsrådets sammanträden.
- Arbetsgrupp för nationell likriktning av dricksvattenkontroll.
- Den nationella samrådsgruppen för revision i livsmedelskedjan.
- Arbetsgrupp för utarbetande samt uppföljning av den nationella kontrollplanen (NKP) 2016-2019.

Tillsynen av Försvarens maktens hälso- och sjukvård har fokuserats på ledningsförhållandena. Vidare har tillsyn skett vid den svenska insatsen i Mali. Resultatet från tillsynsverksamheten redovisas i särskild ordning.

SFS 2007:1266
21 a §

Flygsäkerhetsinspektörens tillsynsverksamhet**Genomförd verksamhet och dess resultat**

Flygsäkerhetsinspektörens ansvar i det militära luftfartssystemet ändrades den 1 januari 2014 i samband med ändringar i Luftfartslagen och Luftfartsförordningen.

I Luftfartslagen (2010:500) föreskrivs att om en statlig myndighet ska bedriva militär luftfart ska regeringen meddela föreskrifter om detta. I förordningen (2007:1266) med instruktion till Försvarens makt föreskrivs att myndigheten ska bedriva militär luftfart. Det innebär att det så kallade driftansvaret för militär luftfart åläggs överbefälhavaren som ytterst ansvarig i sin egenskap av chef för myndigheten.

I samband med ändringen av luftfartsförordningen (2010:700) bemyndigas flygsäkerhetsinspektören (FSI) vid Försvarens makt att utöva tillsyn över att bestämmelserna i luftfartslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs i fråga om militär luftfart. Vid utövandet av tillsyn är inte FSI underställd överbefälhavaren.

Flygsäkerhetsläget inom det svenska militära luftfartssystemet är godtagbart. Verksamhetsutövarna, såväl inom som utanför Försvarens makt, bedriver ett ambitiöst och verkningfullt flygsäkerhetsarbete.

Erfarenheterna visar att hög arbetsbelastning ger ökad risk för oönskad händelseutveckling, varför kommande förändringar i arbetssätt noga måste analyseras och riskhanteras för att den gynnsamma utvecklingen ska bestå.

Under året har ca 60 tillsynsaktiviteter genomförts enligt plan. Ytterligare tillsyner har genomförts efter uppkomna behov. Tillsynerna har omfattat såväl nationella som internationella aktörer. Som exempel kan nämnas Försvarens flygoperatör, FMV, SAAB och internationella organisationer som Turbomeca, NHI och Agusta Westland.

Arbete har påbörjats med certifiering av JAS 39 Gripen E. Vidare pågår kontinuerlig verksamhet med vidmakthållande av militära typcertifikat.

Under året har ett övergripande arbete med att utveckla Regler för Militär Luftfart (RML) påbörjats. Flygsäkerhetsinspektören och den militära flyginspektionen har medverkat vid utvecklandet av ett gemensamt europeiskt regelverk för militär luftfart. Det gäller främst gemensamma kravdokument för design och produktion av luftfartyg, underhåll samt fortsatt luftvärdighet.

Tekniker ur ME04:s helikopterenhet tankar en helikopter 15 som landar på HNLMS Johan de Witt. Foto: Mats Nyström/Försvarsmakten.

INTERNATIONELLT SAMARBETE

Prioriterade förmågor/områden

Försvarsmakten ska redovisa vilka förmågor och områden som myndigheten valt att prioritera för internationellt samarbete under 2015.

RB p 1.5

Enligt de inriktningar Försvarsmakten fått i regeringens beslut den 15 september 2011 avseende internationellt samarbete ska myndigheten regelmässigt överväga möjligheter till internationellt samarbete då detta är ändamålsenligt och kostnadseffektivt för att uppfylla de operativa förmågekraven. Den operativa nyttan ska bedömas med utgångspunkt i försvarsplaneringen och därmed beakta de förmågor som måste förbli nationella.

Försvarsmaktens engagemang inom internationellt förmågesamarbete har fortsatt under året med deltagande i ett 30-tal olika arbetsgrupper och projekt. Särskilt värda att nämna bland dessa är:

- *Logistic Precision Air Delivery (LPAD)*, ett projekt under svensk ledning för att förbättra förmågan att leverera logistik från luften.
- *Air and Theatre Missile Defence*, ett projekt under svensk ledning med syfte att finna samarbetspartners för svensk anskaffning av nytt luftvärn med medellång räckvidd.
- *EU Capability Development Plan (CDP) – Hybrid Warfare*, ett arbete som fortsätter under 2016 och som syftar till att analysera hybrid-krigföringens påverkan på förmågeutveckling.
- *Multinational Medical Modul Unit (M3U)*, där målet är att upprätta en EU-gemensam modulär sjukvårdsförmåga för att bättre kunna tillgodose medicinskt stöd i internationella insatser.
- *Sharing of Spareparts (SoSp)*, vars syfte är att upprätta procedurer för utbyte av reservdelar med andra länder för att tids- och kostnadseffektivt kunna tillgodose uppkomna behov vid utlandsuppdrag.
- *Maritime Surveillance (MARSUR)* som upprättats för att skapa förutsättningar för ett gemensamt europeiskt nätverk avseende utbyte av sjölägesinformation och en gemensam sjölägesbild.

Nordiskt samarbete

Myndigheten ska vidare analysera och redovisa läget för det nordiska samarbetet som helhet, uppnådda resultat samt en bedömning av hur rationalitet och effektivitet har uppnåtts. Redovisningen ska omfatta genomförda aktiviteter och påverkan på den operativa förmågan samt på verksamheten i övrigt. Redovisningen ska även visa hur olika delar av Försvarsmakten omfattas av, och deltar i, det nordiska samarbetet, samt hur samverkan skett med berörda myndigheter. I redovisningen ska ingå en jämförelse med 2013 och 2014.

RB p 1.5

Det nordiska försvarssamarbetet har hög prioritet i Sverige. Under året har Sverige haft ordförandeskap i NORDEFECO. Den militära nivåns fleråriga handlingsplan (*MCC Actionplan 2015-2018*) har utvecklats och tar sin utgångspunkt i NORDEFECO:s vision 2020. Inom NORDEFECO:s militära samarbetsområden (*Cooperation Area, COPA*) har följande projekt slutförts eller är under pågående implementering.

Under året har *Technical Arrangement (TA)* gällande *Cross Border Training (CBT)* reviderats så att avtalet även omfattar Island, vilket innebär att hela det nordiska luftrummet blir tillgängligt för träning och övning. Under året har även ett arbete genomförts med att ta fram ett avtal för alternativ landningsplats i syfte att kunna öka flygproduktionen under sämre väderförhållanden, vilket bidrar till ökad effektivitet. Avtalet avseende alternativ landningsplats kommer kunna undertecknas under första kvartalet 2016. Vidare inom ramen för *CBT* har den politiska nivån gett uppgiften till militär nivå att bjuda in USA, Polen, Holland och Tyskland till *CBT 2016-17* vilket har verkställts.

Gällande *Nordic Tactical Air Transport (NORTAT)* är samtliga deltagande länder i slutskedet att skriva under ett avtal rörande användandet av gemensamma transportresurser. *Nordic Enhanced Cooperation on Air Surveillance (NORECAS)* startades 2012 som ett led i fördjupat nordiskt samarbete avseende luftövervakning. Under årets ordförandeskap har det tagits fram ett *Memorandum of Understanding (MoU)* rörande utbyte av radardata samt ett avtal för hur implementeringen ska genomföras. Inom träning och övning har under året ett arbete startat att se på möjligheterna att etablera en högintensiv flygövning med det som kallas "FLAG"-status.

Möjligheten till säker kommunikation på både militär och politisk nivå inom det nordiska försvarssamarbetet är ett prioriterat område och viktigt för att nå längre i samarbetet och en handlingsplan för säker kommunikation är under implementering. Sverige har i juni 2015 undertecknat den nordiska signalskyddsöverenskommelsen (*Nordic Technical Arrangement, COMSEC*).

Den militära nivån i *NORDEF*CO har under året erhållit uppgiften att utforska möjligheterna till fördjupat samarbete med USA inom träning och övning. Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen har fortsatt att utvecklas under året. *NORDEF*CO och de baltiska staterna har enats i ett gemensamt dokument att stegvis gå vidare i arbetet med att identifiera möjliga samarbetsprojekt.

De projekt som på ett tydligt sätt bidrar till att utveckla den operativa förmågan är luftövervakning, säker kommunikation och alternativ landningsplats.

Förband, skolor och centrum	Totalt	Varav bilateralt	Varav multilateralt	Varav med Baltiskt deltagande	Med andra myndigheter
Arméförband	26	14	12		6
Marinförband	13	8	5		3
Flygförband	34	21	13		
Skolor	13	4	9	1	
Hemvärn	2	4	1		
Centrum	9	4	5	2	1
HKV	82	22	60	2	
Lednings- & underrättelseförband	17	16	1		
Totalt	196	93	106	5	10

Tabell 28. Aktiviteter inom nordiskt försvarssamarbete

Övergripande bedömning avseende utveckling av det Nordiska försvarssamarbetet mellan 2013-2015

Jämförelse av genomförda aktiviteter:

- År 2013 har det genomförts 133 aktiviteter
- År 2014 har det genomförts 188 aktiviteter
- År 2015 har det genomförts 196 aktiviteter

Under den bedömda perioden 2013-15 har det stadigvarande pågått övning och träning avseende armé, marin och flygförband mellan de nordiska länderna. Övningarna är en viktig del i att öka operativ effekt och kompetens hos våra förband. Övningsverksamheten ger också ökad interoperabilitet mellan våra länder. Övningarna har ökat i omfattning och komplexitet mot årets slut. Utvecklingen har också gått mot ett ökat bilateralt fokus vilket gör att antalet aktiviteter också ökar totalt sett. Med det menas det ökade bilaterala samarbetet med Finland och Danmark. Det ökade bilaterala samarbetet ger också möjligheter till redundans med hänsyn till basering och ytterligare bidrar till operativ effekt.

Exempel på beskrivna effekter i samarbetet	Kostnadsbesparing	Operativ-effekt	Ökad kompetens	Redundans
HKV				
FM genomförande och planering gemensamt med övriga nordiska länder på MCC- och COPA-nivå.				
FM genomförande och planering gemensamt med Finland avseende fördjupat bilateralt samarbete				
FM genomförande och planering gemensamt med Danmark avseende fördjupat bilateralt samarbete				
Arméförband				
Danska Jaegerkorpset (DJK) har årlig vinterutbildning vid AJB i Arvidsjaur, verksamheten bedöms öka i volym från 2016.		x	x	
En officer ur AJB har deltagit i DJK Patruljekurs, med mycket gott resultat.			x	
Övning VINTERSOL 15, en tillämpad förbandsövning under vinterförhållanden med deltagande av ett förstärkt danskt mekaniserat kompani.		x	x	
Försvarsminister- och försvarschefsmöte inom NORDEFECO vid F 21 och I 19.	x			
Stabsamtal med Kainuu Brigade och Sodankylä Brigade, Finland, avseende samövningsmöjligheter.			x	
Samträning FUSA mellan svensk mekaniserad pluton och finskt förband.		x	x	
Svenska observatörer har besökt finska arméns artilleri och pansarvärnsövning i Rovajärvi 2015-05-26 -- 28.			x	
Besök från norskt Hemvärn, Hv-distrikt 12, 14 och 16, under genomförande av LTÖ Geltic Bear v 503.			x	
Förberedelser inför Cold Response 2016, gemensamt för 14.hvbat och förband norska ur Hv-distrikt 12.			x	
Tävlingsverksamhet med norskt och finskt Hemvärn, utbyte med 10., 11. och 12.hvbat.			x	
Under december deltog förstärkt pluton ur Pbat/I 19 i övning NAARMA 15 i Finland		x	x	
C FÖS har deltagit i erfarenhetseminarium för norska och svenska vinterutbildningsenheter.			x	
A 9 har under januari genomfört möte med den norska artilleriinspektören.			x	
A 9 har under februari genomfört möte med den finska artilleriinspektören.			x	
I maj besökte A 9 artilleriövningen i Rovajärvi med syfte att bland annat ta fram övningar i perioden 2016-2019.	x	x	x	
Under Joint Fire övningen i Älvdalen hade A9 finskt besök.			x	
A 9 deltog med personal i övning ACE.			x	
A 9 har deltagit i brukarmöten Arthur med Norge.			x	
A 9 deltog vid Kadettmöte i Finland v 522.			x	
Lv 6 genomförde den årligen återkommande NORDEFECO övningen "Nordic Helmet", denna gång på Öland/Norge.		x	x	
Ing 2 deltog vid Nordiskt ingenjörinspektörmöte NIM/NORDEFECO som genomfördes i Danmark.			x	
FMLOG har medverkat i nordiskt transportsamarbete, NORDEFECO Movement Coordination Group, (MCG).	x		x	
FMLOG har tilldelat LG en instruktör till NORDEFECO UN COE Course vid NODEFIC i Oslo.			x	
Marinförband				
3.sjöstridsflj. och 4.sjöstridsflj deltog under CJSE i den svensk/finska TG-staben inom ramen för SFNTG.		x	x	x
3.sjöstridsflj. och 4.sjöstridsflj. deltog i FINSWEEEX är en bilateral övning mellan Sverige och Finland (SFNTG).		x	x	
3.sjöstridsflj. och 4.sjöstridsflj. deltog med MCM-stab på CTU-nivå i DYNAMIC MOVE en internationell övning. I den svenska staben deltog 2 off från Finland.		x	x	
Under NOCO deltog 3.sjöstridsflj. med MCM-stab på TU-nivå innehållande 2 finska off.		x	x	
42.minröjningsdivisionens stab satte upp och ledde en CTG-stab med deltagare från Sverige, Norge och Finland.		x	x	x

Exempel på beskrivna effekter i samarbetet	Kostnadsbesparing	Operativ-effekt	Ökad kompetens	Redundans
Vecka 12 genomfördes ett planeringsmöte mellan Amf 1 och Nylandsbrigad med förbandschefer och planeringschefer.			x	
Amf 1:s deltagande i BALTOPS 15 med stabs-och förbandsdelar ur Swedish-Finnish Amphibious Task Unit (SFATU), ca 500 officerare och soldater.	x	x	x	
Amf 1 har genomfört gemensam planering inför deltagande i CJSE 16 och BALTOPS 16 med den svensk-finska amfibiestyrkan SFATU			x	
MarinB har under året 2015 genomfört verksamhet i samarbetet mellan Sverige och Finland avseende uppdraget stöd till SFNTG. (Totalt 4 möten)		x	x	x
Flygförband				
På uppdrag av HKV PROD FLYG deltar C CT-stab som Sveriges representant i ett antal arbetsgrupper i Nordic Tactical Air Transport (NORTAT) inom COPA CAPA i NORDEFECO.	x		x	
Personal ur TSFE har deltagit i möten inom Nordic Air Transport (NORTAT)	x		x	
Under övning TEX 15 (taktikövning för Taktiskt Transportflyg) deltog en dansk C 130J inkl. besättning och stödpersonal.			x	
Inför TEX15 har samverkan med Finska Flygvapnet påbörjats.			x	
Inför TEX 15 har Danska flygvapnet med en dansk C 130 genomfört mörkerflygning i svenskt luftrum utgående från Såtenäs under mars månad.			x	
F 17 har deltagit i den svensk-norsk-finska flygövningen Artic Challenge Exercise (ACE). Baserade under övningen i Rovaniemi	x	x	x	
Fbasbat/ 17.fbjkomp har under perioden v 517-18 deltagit i övningen PALNATOKE. Övningen genomförs av Danska jaegerkorpset.	x		x	
F 21 har genomfört 18 stycken CBT pass. Både bi- och trilaterala övningstillfällen.	x	x	x	
Övning AFM 15 har genomförts i Luleå. AFM har som huvudmålsättning att unga piloter ska få träna kurvstrid mot andra flygplantyper.	x	x	x	
Deltagande i den finska övningen BAANA med landning JAS39 på finsk krigsbas och deltagande i flygpass.		x	x	
Finland, med F 18, har agerat Röd sida under evalueringen vecka 47-48 och Norge med F16 på Röd sida vecka 48.	x	x	x	
En utredning om utveckling av ACE-konceptet mot Flag-Exercise har genomförts av F 21.			x	
Vecka 49 genomförde F 21 en CBT verksamhet med USAFE	x		x	
Hkpfj har genomfört 2 möten med sin finska motsvarighet inför kommande besök i Finland.			x	
Hkpfj har besökt finska helikopterbataljonen i Utti i syfte att inleda erfarenhetsutbyte inom områdena träning, insatser, utbildning och flygunderhåll.	x		x	x
En flygtransport till och från Gotland genom finska flygvapnets försorg då egen C 130 inte var tillgänglig.			x	x
Lednings- och underrättelseförband				
FMTM har under 2015 lämnat stöd till de svensk-finska navala samarbetena SFNTG och SUCFIS.			x	
FMTS har under året samarbetat med Luftförsvarets Skolcentrum i Kjevik (LSK) samt Försvarets Kompetenscenter Logistik i Sessvollmoen (FKL) i Norge.			x	
Hemvärn				
14.hvbat deltog i förberedelser inför Cold Response 2016, tillsammans med förband ur norska Hv-distrikt 12.			x	
10., 11. och 12.hvbat deltog i tävlingsverksamhet med norskt och finskt Hemvärn.			x	
Skolor				
Kadettbataljonen vid MHS K har med kadetter och officerare deltagit i bal vid Finnish Military Academy.			x	
Kadettbataljonen har representerats vid en bal Estland: Estonian National Defence College.			x	
Under vecka 21 deltog fyra officerare jämte 40 kadetter ur 222.komp i genomförandet av Nordiskt kadettmöte (NOKA) 2015 i Helsingfors.			x	
Under vecka 32 deltog en officer jämte 23 kadetter ur 222.komp i genomförandet av Nordiskt kadettmöte Marin (NOKA) 2015 i Ystad.			x	

Exempel på beskrivna effekter i samarbetet	Kostnadsbesparing	Operativ-effekt	Ökad kompetens	Redundans
MHS Karlberg deltar årligen vid tre nordiska möten inom ramen för "Nordic Military Sport Leaders Conference"			x	
MHS H har under våren med FMLOPE lett och varit ansvarig för SKANFORUM som är ett samnordiskt ledarskapsforum.			x	
FMLOPE har varit medarrangör för ett samnordiskt NORDEFECO möte i Gol Norge, inom området nätbaserat lärande där de nordiska länderna deltog.			x	
MSS och Härens Vapenskola har under året samordnat genomförandet av kompanieffskursen. Kursen genomförs vartannat år i respektive land.			x	
MSS har under 2015 genomfört YBK Prickskytte, utbyte sker med avseende på elever samt instruktörer med Norge och Danmark.			x	x
Gemensam kursverksamhet i form av VaktC- kurs minkrig har genomförts med svenska och norska elever under 9 veckor dels vid SSS, dels i Haaakonsvärn i Norge.			x	x
C SSS har deltagit i chefsmöten med skolchefer från övriga Norden.			x	
Centrum				
SWEDEC har deltagit i NORDEFECO ADL konferens den 20-22 maj 2015 i Gol, Norge.			x	
FMUndSäkC har haft besök från Finland, samt själva besökt danska försvarsmakten.			x	
FM HR Centrum har under året deltagit vid två möten inom ramen för NORDEFECO samarbetet först i Litauen och sen i Sverige.			x	
FömedC har gjort ett studiebesök i Finland för att undersöka möjligheterna till nordiskt samarbete inom området kirurgisk träning.			x	
FömedC har samarbetet med MED FSAN, Norge, under 2015 vad avser PECC utbildning			x	

Tabell 29. Aktiviteter och bedömda effekter inom NORDEFECO

Samverkan med berörda myndigheter

A 9 har samverkat med Tullverket avseende tillstånd för materiel, ammunition mm.

Ing 2 har under året samverkat med de nordiska ländernas motsvarighet till FMV.

Samarbete har skett mellan Ing 2 och Norska FLO inom ramen för bl.a. brobandvagn.

MHS H har samverkat med bland annat deltagare/föreläsare från nationella högskolor samt Karolinska institutet (KI) där föreläsaren presenterade hur KI arbetar med *Massive Open Online Courses*.

SSS har utnyttjat FOI som instruktörer. Även Karolinska institutet/KTH har utnyttjats inom ramen för dyksäkerhetsarbetet.

SWEDEC har under sitt arbete samarbetat med bland annat Försvarshögskolan (FHS) och de övriga nordiska och baltiska ländernas motsvarighet.

Svensk-finskt samarbete

Försvarsmakten ska redovisa hur det svensk-finska samarbetet har utvecklats.

RB p 1.5

Den 31 januari 2015 levererade Försvarsmakten tillsammans med försvarsmakten i Finland en slutgiltig rapport med förslag på fördjupat försvarssamarbete på politisk nivå. Rapporten innehåller förslag på samarbetsmöjligheter inom sex fokusområden:

- Armén
- Marinen
- Flygvapnet
- Säker kommunikation
- Gemensamma förband
- Logistik och materielanskaffning

I samband med att slutrapporten om fördjupat försvarssamarbete presenterades av försvarsministrarna den 17 februari 2015 gavs en avsiktsförklaring om framtida bilateralt samarbete mellan Sverige och Finland. Avsiktsförklaringen omfattade operativ planering och förberedelser för gemensamt användande av civila och militära resurser i olika scenarier inklusive hantering av kriser. Sådan planering och förberedelse ska vara ett komplement till, men skilda från, respektive lands nationella planering.

Under andra halvan av 2015 har Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) gett styrning i form av stegvisa regeringsbeslut till Försvarsmakten. I december 2015 upprättades säker kommunikation mellan ländernas försvarshögkvarter och försvarsdepartement vilket är en viktig beståndsdel i det fördjupade försvarssamarbetet och det fortsatta arbetet. Försvarsmakterna i Sverige och Finland har vidare sammanställt och presenterat en gemensam implementeringsplan för det fortsatta arbetet inom armén, marinen och flygvapnet till politisk nivå. Regeringen har gett i uppdrag åt Försvarsmakten att utveckla en gemensam marin stridsgrupp tillsammans med Finland, *Swedish-Finnish Naval Task Group (SFNTG)*. Ett arbete avseende användning av det andra landets hamnar för alternativ basering av marina enheter i fredstid har påbörjats efter regeringens bemyndigande.

Svenskt-danskt samarbete

Den 31 mars 2015 överlämnade Försvarsmakten tillsammans med försvarsmakten i Danmark en gemensam rapport med förslag och rekommendationer på fördjupat försvarssamarbete till politisk nivå. Målet med det fördjupade försvarssamarbetet är att öka den operativa effekten inom ramen för flyg- och marinverksamhet i fredstid. Rekommendationerna i rapporten åsyftar bland annat till ett utökat och förenklat tillträde till ländernas luft- och sjöterritorium inklusive flyg- och marinbaser, operativt samarbete inom luft- och sjöövervakning samt informationsutbyte mellan det danska och svenska försvarshögkvarteren. Ett arbete avseende användning av det andra landets hamnar för alternativ basering av marina enheter i fredstid har påbörjats efter regeringens bemyndigande.

Svensk-amerikanskt samarbete

I regeringens proposition, Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020 framgår att det ligger i svenskt intresse att upprätthålla och ytterligare fördjupa den bilaterala relationen till USA. Vidare står det att övergripande ändamål ska vara att förstärka Försvarsmaktens förmåga kopplad till:

- Interoperabilitet
- Förmågeutveckling
- Övningar och utbildning
- Materielsamarbete
- Forskning och utveckling
- Internationella operationer

Inom samtliga dessa områden finns etablerade samarbeten och Försvarsmakten har under året haft en kontinuerlig dialog med *Joint Staff J7* och USA Europeiska kommando (*USEUCOM*) baserat på återkommande möten och de förbindelseofficerare som finns etablerade vid *Joint Staff J7* samt *USEUCOM*. Ett antal samövningar har genomförts, t.ex. trilateral övning med amerikanska och finska flygförband då de amerikanska enheterna var baserade i Estland. USA har under året även deltagit i den nordiska flygvapenövningen *ARCTIC CHALLENGE EXERCISE* i Sverige. Försvarsmakten har vidare genomfört stabssamtal med USA *Joint Staff* och har kommit överens med *USEUCOM* om etablerande av stabssamtal med start första kvartalet 2016. Försvarsmaktens dialog sker även via deltagande i *MoU* kommissionens arbete samt de mötesformat som sker i Försvarsdepartementets regi.

Svenskt-polskt samarbete

Försvarsmakten har en tydlig vilja att stärka det bilaterala försvarssamarbetet med Polen. Under året har flera åtgärdat såväl på nationell politisk nivå som av Försvarsmakten för att stärka det bilaterala samarbetet.

Ländernas försvarsministrar undertecknade den 14 september ett nytt ramavtal inom försvarsområdet, vars skrivningar möjliggör ett fördjupat samarbete.

I juni 2015 har Sverige och Polen genomfört stabssamtal, där ett antal områden för samarbete kunde initieras eller fördjupas. Bland annat beslutades att utöver ordinarie stabssamtal på strategisk nivå även införa stabssamtal inom samtliga försvarsgrenar. Syftet är att driva det befintliga samarbetet framåt samt identifiera och initiera nya samarbetsområden.

Under det gångna året har Försvarsmakten även fördjupat det övningsrelaterade samarbetet med Polen, främst genom vårt planerade deltagande i övningen ANAKONDA 16 med 711. skyttekompaniet och observatörer.

Effektivitetsvinster

Försvarsmakten ska vidare redovisa uppnådda effektivitetsvinster genom det nordiska och övriga internationella samarbeten.

RB p 1.5

Gällande Försvarsmaktens EU-samarbete är vårt engagemang i EDA fortsatt en viktig faktor för effektivitetsvinster inom försvarsmaterielområdet. Även arbetet med EU:s gemensamma "Pooling & Sharing" har lett till effektiviseringar inom exempelvis utbildningsområdet med Försvarsmaktens deltagande i *Mountain Training Initiative*. Inom EU-ledda insatser har det bilaterala samarbetet med Nederländerna gett effektivitetsvinster i vårt deltagande i operation Atalanta med ett svenskt styrkehögkvarter (FHQ) på ett nederländskt fartyg. Partnerskapet med Nato är av central betydelse för Försvarsmakten i termer av rationalitet, interoperabilitet och att harmonisera standarder med övriga samarbetsländer. En ökad dialog och utbyte med USEUCOM under 2015 har initierats vilket ger grunden för att höja effektiviteten i samarbetet med USA. Det bilaterala samarbetet med Frankrike har i stor omfattning underlättat Försvarsmaktens engagemang i Afrika under 2015.

Internationell övningsverksamhet

Försvarsmakten ska även redovisa 1) hur myndighetens arbete med internationell övningsverksamhet har utvecklats under 2015, inklusive kostnader för verksamheten och vilka prioriteringar som har gjorts, 2) påverkan på Försvarsmaktens förmåga samt 3) hur planeringen ser ut för kommande år.

RB p 1.5

Den internationella övningsverksamheten har under året varit i fortsatt fokus, delvis med anledning av utvecklingen i närområdet och den pågående krisen i Ukraina. Signaleffekten av övningar i närområdet har varit av större betydelse än tidigare. Försvarsmakten har deltagit i ett flertal internationella övningar under året med prioritering på närområdet. Deltagandet i internationell övningsverksamhet har gett ökad förmåga på stabs- och förbandsnivå. Målsättningar och resurser för övningar planeras med flera års framförhållning för att kunna påverka innehåll och genomförande, så att svenska behov tillgodoses.

Beskrivning av kostnader återfinns under avsnitt Resultatredovisning; Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap.

Värdlandsstöd

En Försvarsmaktsintern studie om värdlandsstöd, påbörjad 2013, slutfördes och distribuerades första kvartalet 2015. Studien utgör en grund för fortsatt analysarbete och åtgärder.

Försvarsmakten har under augusti/september 2015 remissbehandlat "Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd" (Ds 2015:39). Försvarsmakten har etablerat kontakter, diskuterat och utbytt övergripande erfarenheter om värdlandsstöd vid stabssamtal med sju nationer.

Försvarsmakten har inlett kontakter med Nato avseende möjligheter att genomföra utbildning för *Host Nation Support* (HNS) i Sverige. Inom ramen för Försvarsmaktens övningsplanering övervägs/planeras hur värdlandsstöd kan tillföras som övningsmoment vid övningsverksamhet för att därmed, med stegvis ökande komplexitet, implementera och vidareutveckla Försvarsmaktens förmåga för värdlandsstöd över tiden.

*Repetitionsutbildning i Arvidsjaur.
Foto: Joel Thungren/Försvarsmakten.*

REFORMER OCH VERKSAMHETSFÖRÄNDRINGAR I FÖRSVARSMAKTEN

Personalförsörjningsreformen

Personalförsörjningsreformen ökar successivt krigsförbandens användbarhet, tillgänglighet och flexibilitet. Det förändrade omvärldsläget och därmed de förändrade kraven på operativ förmåga och krigsförbandens krigsduglighet ökar och förändrar kraven på personalförsörjningssystemet. Det fortsatta reformarbetet syftar till en ytterligare förbättring av förutsättningarna för att bemanna krigsförbanden med personal som har den kompetens, den tillgänglighet och den samträning som krävs. Viktiga delar i det arbetet är de krigsförbandsövningar som genomförs med all krigsplacerad personal, den nya grundutbildningen och de åtgärder som vidtas för att i större omfattning väcka ungas intresse för ett militärt engagemang. Regeringens beslut i december 2014 om att pliktpersonal kan kallas in ger förutsättningar för att kunna öva samtliga krigsförband i ökad omfattning.

De främsta utmaningarna ligger i försörjningen av GSS/T och officerare samt öka andelen kvinnor i militära befattningar. De erfarenheter som vunnits sedan plikten blev vilande visar att det finns ett fortsatt behov under kommande år att nyttja pliktpersonal i krigsförbanden. Intresset för en anställning som kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldat eller sjöman är starkt till skillnad från anställning som tidvis tjänstgörande där situationen är den omvända.

Sambandet mellan kraven på operativ förmåga och behovet av yrkes- och reservofficerare är starkt eftersom det främst är denna personal som bär kompetensen och utvecklar förmågan att genomföra väpnad strid. Resultaten är delade även för denna personalgrupp. Successivt ökar andelen specialistofficerare vilket ger en mer ändamålsenlig kompetenssammansättning. Intresset för officersyrket måste dock ökas för att möjliggöra en långsiktig hållbar försörjning. Försvarmakten vidtar åtgärder med detta syfte.

Andelen kvinnor i de militära personalgrupperna är långt från den som Försvarmakten eftersträvar. Inflödet till och utflödet från den grundläggande militära utbildningen indikerar, i kombination med den nyligen genomförda studien av kvinnors syn på pliktperspektivet och utformningen av den nya militära grundutbildningen, att riskerna i personalförsörjningen är betydande. Även här vidtar Försvarmakten åtgärder för att motverka dessa risker.

Effektiviseringar inom försvarets materiel- och logistikförsörjning

Försvarmakten ska redovisa uppnådda resultat avseende logistikverksamheten i enlighet med regeringens beslut den 28 juni 2012 (Fö nr 8).

SRB 8

Försvarmakten ska i årsredovisningarna för åren 2012 till 2015, särskilt redogöra för vidtagna åtgärder, kostnaderna för verksamheten före och efter genomförda besparingar, genomförda överföringar av frigjorda medel från stödverksamhet till omställningen till mer användbara och tillgängliga förband, resultat samt de ekonomiska och personella konsekvenserna av förändringen jämfört med uppställda mål.

RB p 2.7

Bakgrund

Regeringen beslutade den 28 juni 2012 (Fö nr 8) om uppdrag att förbereda och genomföra överföring av viss verksamhet till Försvarets materielverk¹⁷ i syfte att effektivisera och rationalisera stödverksamhet avseende bl.a. ledning och beställning, inköp och upphandling, service, förråd och verkstäder. Målet är att frigöra medel om 760 miljoner kronor som ska användas i förbandsverksamheten för mer användbara och tillgängliga krigsförband. Omdaning innebär omfattande förändringar i arbetssätt och organisation inom och mellan myndigheterna.

Denna återrapporering beskriver genomförd verksamhet internt inom Försvarmakten och gemensamt med FMV genomförd verksamhet under år 2015. För detaljerad beskrivning av årets verksamhet hänvisas till de

¹⁷ Uppdrag att förbereda och genomföra överföring av viss verksamhet till Försvarets materielverk, regeringsbeslut 8, Fö2011/613/MFU (delvis), 2012-06-28

fyra myndighetsgemensamma kvartalsrapporterna som återrappoterats under året till Regeringskansliet enligt regeringens beslut den 28 juni 2012 (Fö nr 8).

Genomförd verksamhet

Den verksamhet som i huvudsak varit i fokus är besparingsarbetet. Myndigheterna har genomfört analyser med avsikt att ytterligare reducera kostnaderna för att uppnå besparingsmålet om 760 miljoner kronor. I övrigt har verksamhet genomförts inom bland annat områden som anläggningstillgångar, förändrat arbetssätt, vidmakthållande, beredskap, systemstöd, lokal kundytta och samordningsöverenskommelse.

Den 1 januari 2015 genomfördes den sista verksamhetsövergången då totalt 117 medarbetare från lednings- och beställarfunktionerna inom flygverksamheten inom Försvarmakten överfördes till FMV.

Inför beslut om överföring av anläggningstillgångar har myndigheterna genomfört en översyn och utarbetat ett underlag för vilka anläggningstillgångar som ska föras över till FMV.

FMV och Försvarmakten har under året fortsatt arbetat med att utarbeta formerna för hur beställningar av vidmakthållande ska ske. Arbetet med modellen är i stort klart men dokumentation återstår och kommer att vara slutfört till mars 2016. Avsikten med arbetet är att myndigheterna ska kunna definiera och beställa vidmakthållande enligt nya former för verksamhetsåret 2017.

Försvarmakten lämnade under året över beställningen avseende beredskap för åren 2015-2017 till FMV. Beställningen omfattar att FMV tillhandahåller tjänsteman i beredskap, deltar i utarbetande av Försvarmaktens planer och samt i vissa övningar och genomför träning och utbildning.

Den strategiska inriktningen för försvarslogistiken har gemensamt formulerats av Försvarmakten, FOI och FMV och har därefter inarbetats i Försvarmaktens strategiska inriktningsdokument (FMSI) i tillämpliga delar. Arbetet är en följd av omdaning och tydliggör uppgiften för försvarslogistiken på strategisk nivå.

Under årets första kvartal avvecklades funktionen Främre Underhållstöd (FUS) och FMV övertog formellt ansvaret för den del av den lokala kundytan som benämns lokal driftstyrning. Övertagande pågår men har inte skett friktionsfritt.

FMV har vid flera tillfällen under året inbjudits av Försvarmakten att delta i Försvarmaktens planeringsverksamhet, och har därför deltagit i bland annat planeringsarbetet med insatser som MINUSMA och NBG 15 och övningar som Table Top Exercise (TTX) samt Försvarmaktsövning 2017 (FMÖ 17).

Myndigheterna har gemensamt utarbetat en ny samordningsöverenskommelse (SAMO 2016) att gälla från 1 januari 2016. Utgångspunkt i arbetet har varit att utveckla och förbättra samordningsöverenskommelsen som har gällt under 2015 (SAMO 2015). Överenskommelsen syftar till att beskriva den affärsmässiga relationen mellan myndigheterna och säkerställa verksamheten i samband med genomförda verksamhetsförändringar under 2016.

Besparingar och omställningskostnader

Försvarmakten och FMV redovisar i kvartalsrapport 4 Omdaning Försvarslogistik (OFL) 2015 att den myndighetsgemensamma besparingsplaneringen har fortsatt. Sammantaget kvarstår att besparingsåtagandet om 760 miljoner kronor bör i bruttoperspektivet kunna uppnås till 2017 års utgång. Enligt plan kan 797 miljoner kronor komma att realiseras. Utfallet för 2015 blev i ett bruttoperspektiv sammantaget 644 miljoner kronor.

Under året har Försvarmakten realiserat bruttobesparingar om 62 miljoner kronor inom OFL, medan myndighetens omställningskostnader samtidigt uppgått till 100 miljoner kronor.

Omställningskostnader är tidsbegränsade och inbegriper arbetstid för personal engagerade i omdaning, konsultkostnader och anpassning av IT-system m.m. Omställningskostnaderna för Försvarmakten belastar anslag 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*.

Med syfte att rapportera en nettobesparing påbörjade Försvarmakten under våren 2015 en analys av tillkommande kostnader. Under hösten 2015 har ett kvalitetssäkringsarbete påbörjats tillsammans med FMV,

kompletterat med förbandsbesök inom Försvarmakten. Tillkommande kostnader är ett samlingsbegrepp för kostnader som inte beaktats i tidigare återrapportering av regeringsuppdraget.

Begreppet tillkommande kostnader inkluderar:

- Rapporterade besparingar som är svåra att realisera, till exempel:
 - lokalhyror som inte har kunnat avyttras.
- Inte tidigare rapporterade tillkommande kostnader, till exempel:
 - dubbla godsmottagningar för FMV (FSV) och Försvarmakten (FMLOG),
 - behov av dubbla datorer, nätverk och arbetsplatsdatorer för viss FMV personal,
 - dubbla staber för FMV (FSV) och Försvarmakten (FMLOG),
 - ny organisation för lokal driftstyrning,
 - ny rolluppdelning för materielplanering,
 - ny rolluppdelning för OFL Flyg,
 - FSV underhållsproduktion i två PRIO företag,
 - nedläggning av flygverkstad samt
 - dubblering av vissa beredskapstjänster.

Nettobesparingar per år som beskrivs i tabellen nedan är sammantaget för Försvarmakten och FMV och är den aktuella bedömningen då vissa tillkommande kostnader ännu inte är kvalitetsäkrade. Nettobesparingen erhålls när omställningskostnaderna och de tillkommande kostnaderna för båda myndigheterna dragits av.

Utfall nettobesparing (resultatindikator)

Resultatindikatorn beskriver uppnådda nettobesparingar 2015 avseende OFL, inom Försvarmakten och FMV sammantaget, med tidigare år som jämförelse. Nettobesparingen utgör således de frigjorda medel inom OFL som efter omfördelning är avsedda att användas i Försvarmaktens förbandsverksamhet. Nettobesparingen erhålls när omställningskostnader och tillkommande kostnader för båda myndigheterna dragits av. Arbetet med att kvalitetssäkra tillkommande kostnader har inte kunnat slutföras helt under 2015, varför endast ett bedömt kostnadsspann kan redovisas.

Område	Utfall (Mnkr)				
	2015	2014	2013	2012	2011
Uppnådd total bruttobesparing	644	487	379	189	74
Tillkommande kostnader	47-79	32-45	23-27	1-3	1-2
Omställningskostnader	155	246	170	76	0
Nettobesparing per år	410-442	196-209	182-186	110-112	72-73

Tabell 30. Nettobesparing effektiviseringar inom försvarets materiel- och logistikförsörjning

Omfördelning och resultat

Redovisning av hur mycket av besparingarna som totalt har kommit förbandsverksamheten till del.

Omfördelat till förbandsverksamhet	Omfördelat (Mnkr)				
	2015	2014	2013	2012	2011
Uppnådd total bruttobesparing	584 ¹	487	379	189	74
Tillkommande kostnader	47-79	32-45	23-27	1-3	1-2
Omställningskostnader ²	100	133	96	50	-
Totalt omfördelat till förbandsverksamhet per år	405-437	309-322	256-260	136-138	72-73

Tabell 31. Besparingar omfördelade till förbandsverksamhet

1. Beloppet är reducerat med 60 miljoner kronor (varav 50 miljoner kronor LoB och 10 miljoner kronor UEFA) i jämförelse med tabell ovan med anledning av FMV interna besparingar som inte har kommit förbandsverksamheten till godo under 2015.
2. Avser Försvarsmaktens omställningskostnader som reducerar möjlighet till omfördelning till förbandsverksamhet inom ramen för anslag 1:3.

Under 2015 har genomförda besparingar omfördelats till förbandsverksamhet som exempelvis:

- Anställning av fler soldater/sjömän
- Fler elever till nivåhöjande utbildning
- Fler övningar inom den marina verksamheten
- Ökat antal flygtimmar

Införande av system PRIO

Införandet av System PRIO har under året fortgått enligt plan och den sista ordinarie produktionssättningen inom Införande 5-6 genomfördes den 17 maj 2015. Produktionssättningen innefattade allt logistikstöd som påverkats av omdaning av försvarslogistiken inom områdena Materielunderhåll/Tekniskt systemstöd, Konfigurationsstyrning samt Materiel- och förnödenhetsförsörjning. Ett stöd för materielavveckling infördes därefter i en efterföljande mindre produktionssättning den 21 september 2015.

Vid produktionssättningen den 17 maj 2015 påbörjades även planerad utrullning av systemlösningen för logistik genom en första migrering av materielinformation i Region Norr. Utrullningen, som fortsättningsvis drivs inom ordinarie linjefunktioner, är planerad att pågå under 2016-2017 och nyttjandet av införd logistikfunktionalitet kommer därmed successivt att öka i takt med att fortsatta migreringar av materielinformation genomförs. Under hösten 2015 har en teknisk uppgradering av systemet påbörjats som kommer att slutföras våren 2016.

När utrullningen är slutförd under 2017 har all planerad funktionalitet i System PRIO införts. En fortsatt trimning av system och arbetssätt kommer löpande ske utifrån de erfarenheter som uppkommer vid implementering i verksamheten. Detta för att få ett så effektivt och användarvänligt stöd som möjligt och kunna använda System PRIO till dess fulla potential.

En successiv överlämning av personal och ansvarsområden till ordinarie linjeverksamhet har genomförts under året. I och med detta hanteras PRIO-relaterade frågor och utvecklingsbehov fortsättningsvis inom ramen för etablerad förvaltningsorganisation och de ansvars- och styrformer som finns kopplat till denna. Projektet PRIO har därmed avslutats den 31 december 2015.

FMTIS

Försvarsmakten ska i delårsredovisning och i årsredovisningen redovisa resultatet av vidtagna åtgärder gällande omstruktureringen till FMTIS.

RB p 2.10

Förberedelser för omstrukturering av FMTM och delar av FMLOG till FMTIS den 1 januari 2016 har genomförts sedan hösten 2014 inom ramen för "Projekt införande FMTIS". FMTIS inrättades enligt plan den 1 januari 2016.

Övriga reformer och verksamhetsförändringar

Försvarsmakten ska i årsredovisningen redovisa vilken omfördelning av medel som under 2014 respektive 2015 skett från så kallad stödverksamhet till operativ verksamhet. Redovisningen ska omfatta minskningar och ökning inom olika kostnadsslag.

RB
Bilaga 2
Ekonomi

Utöver det som redan beskrivits i föregående avsnitt så pågår ett arbete med ständiga förbättringar i den dagliga verksamheten. Bland annat har FMLOG under året förberett en krigsorganisering av hela förbandet inom ramen för arbetet med ny organisation. Detta kommer på sikt även påverka verksamheten vid FMLOG.

Under året har även försök med snabbköp genomförts vid Halmstad garnison för att hitta en lämplig service-lösning avseende viss förbrukningsmateriel.

I syfte att minska den interna administrationen och göra en anpassning till Försvarsmaktens nya organisation så har ett projekt genomförts under året för att avveckla internhandeln. Internhandeln avvecklades 1 januari 2016.

Omfördelning av medel från stödverksamhet till operativ verksamhet har endast skett inom ramen för effektiviseringar inom försvarets materiel- och logistikförsörjning i enlighet med regeringsbeslut 8¹⁸. Detta redovisas under rubriken Effektiviseringar inom försvarets materiel- och logistikförsörjning.

¹⁸ Uppdrag att förbereda och genomföra överföring av viss verksamhet till Försvarets materielverk, regeringsbeslut 8, Fö2011/613/MFU (delvis), 2012-06-28

FS 26 är Sveriges sista operationella bidrag till den internationella säkerhetsstyrkan ISAF som lyder under NATO. Foto: Jimmy Croona/ Försvarsmakten

ÖVRIG REDOVISNING MED ÅTERRAPPORTERINGSKRAV

Övningsverksamhet och incidentberedskap

Försvarsmakten ska i årsredovisningen för 2014 respektive 2015 redovisa den del av anslag 1.1 Förbandsverksamhet och beredskap, undantaget lönekostnader¹⁹, som avser övningsverksamhet. Kostnaderna ska särredovisas för vad som avser internationella övningar, större nationella övningar och övrig övningsverksamhet på generell förbandsnivå.

RB
Bilaga 2
Ekonomi

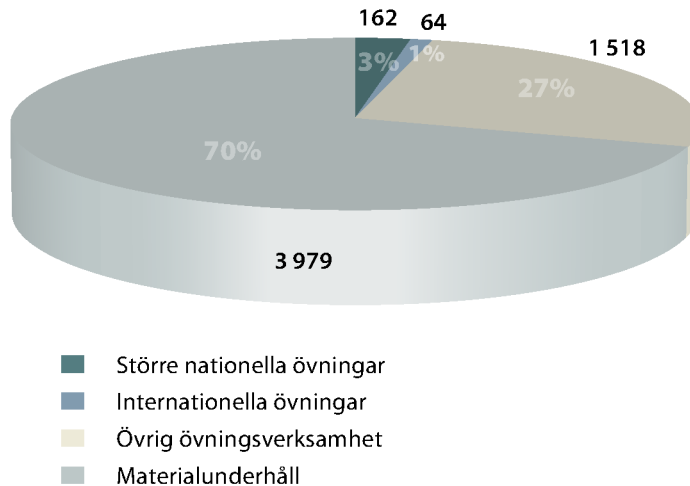
I tabell Betydande övningsverksamhet (avsnitt Uppbyggnad av insatsorganisation samt beredskap) redovisas ett antal större nationella och internationella övningar som genomförts under året. Vissa övningar genomfördes med flera olika deltagande stridskrafter och förmågor medan andra bidrog till ökad ledningsträning eller interoperabilitet. För att kunna genomföra övningar med successivt ökande svårighetsgrad, som dessutom går i takt med ökande personalvolym av framför allt tidvis tjänstgörande personal, krävs omfattande övning och utbildning från grupps nivå och uppåt. Denna verksamhet, som även inbegriper hemvärnet, kräver en ansenlig mängd tid och resurser inklusive materielunderhåll under både uppbyggnads- såväl som vidmakthållandefasen av krigsförband.

Kostnaden för övrig övningsverksamhet samt materielunderhåll utgör därför en stor del av den totala kostnaden för förbandsverksamhet och beredskap. Övningskostnader för större nationella och internationella övningar omfattar de rörliga kostnaderna för övningarnas genomförande.

Övning	Utfall (Tkr)	Övning	Utfall (Tkr)
Internationella övningar		Större nationella övningar	
ARCTIC CHALLENGE EXERCISE	17 042	AÖ 15	62 157
BALTOPS 15	2 028	CJPRSC 15	735
FINSWEEEX 15	16 408	CJSE 15	14 622
JOINT WARRIOR 15-1	2 497	EATT 15	2 134
LOGISTIC EXERCISE 15	593	FLYGVAPENÖVNING 15	32 731
NORTHERN COASTS 15	7 604	JOINT FIRE/NAX (JF 15)	4 475
SABER JUNCTION	332	STEADFAST FLOW 2015	0
SWE-FIN AMPHEX 15	8 452	SWENEX 15	44 753
TRIDENT JUNCTURE	7 811		
DYNAMIC MONGOOSE 15	1 458		
Summa internationella övningar	64 225	Summa större nationella övningar	161 607

Tabell 32. Fördelning av övningskostnader (Mnkr)

¹⁹ Avses att exempelvis lön, fast tillägg och LKP inte ingår i övningskostnader men däremot de tillägg och merkostnader som direkt följer av övningsverksamheten ingår.

Figur 3. Fördelning av övningskostnader (Mnkr)

Specifikation av övningar som ingår i större nationella samt internationella övningar (som totalt uppgår till 226 miljoner kronor) framgår av tabell 32 Fördelning av övningskostnader.

Effekten av tillförda medel till anslag 1.1

Myndigheten ska vidare särskilt redovisa hur de medel som från år 2014 och från år 2015 tillförs anslag 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap används för att öka övningsverksamhet, incidentberedskapen samt antal rekryterade och anställda. Inom ramen för detta ska myndigheten särskilt redovisa de vidtagna åtgärdernas effekt avseende att rekrytera, utbilda och behålla tidvis tjänstgörande personal.

De tillförda medlen har bl.a. möjliggjort ökad övningsverksamhet. Övningar har såväl skett krigsförbandsvis och stridskraftsvis som i mer komplexa övningar med flera deltagande stridskrafter samt att beredskapsövningar genomförts.

Försvarsmakten har genomfört repetitionsutbildningar och krigsförbandsövningar med tidvis tjänstgörande och pliktpersonal. Generellt uppfattas den ökade övningsverksamheten positivt och det har delvis genomförts mer komplexa övningar vilket sannolikt bidragit till ökat intresse för fortsatt tjänstgöring.

Till repetitionsutbildning inkallades ca 500 personer med stöd av pliktlagen.

Stora delar av Försvarsmaktens organisationsenheter med krigsförband har genomfört någon form av beredskapsövningar.

Vid beredskapsövning på Gotland övades bland annat överskeppning av personal och materiel, skydd och bevakning av transportrörelser, stridsövningar med de förrädsställda stridsvagnarna, luftvärnsövning och förnödenhetsförsörjning av tillförda enheter.

Arméstridskrafterna har genomfört förmågeuppbyggande övningar för kompani, bataljon och brigad.

Andra effekter som uppnåtts med de tillförda medlen är ökad materielunderhållsproduktion för att öka materielens tillgänglighet samt att utbildning på vapensystem och fordon genomförts med ökad ambition.

Omlokalisering Järfälla Barkarby

Försvarsmakten ska i delårsredovisningen och i årsredovisningen redovisa vidtagna åtgärder samt fortsatt planering och bedömd tidplan gällande omlokaliseringen från fastigheten Järfälla Barkarby 4:1.

RB p 2.9

Försvarsmakten har fortsatt arbetet för att kunna lämna Järfälla Barkarby så att Fortifikationsverket kan överlämna fastigheten till Järfälla kommun senast den 31 december 2016.

Viktigare vidtagna åtgärder under året har varit att Fortifikationsverket fått regeringens tillstånd till investeringar för nybyggnation i Kungsängen m.a.a. omlokaliseringen. Försvarsmakten fortsätter framtagandet av behovshandlingar och planerar för införhyrning av en lagerlokal via Fortifikationsverket.

Åtgärder för avveckling av anläggningen och tillhörande byggnader och mark fortsätter. Försvarsmakten följer tidsplanen, men är beroende av att övriga projekt löper enligt plan.

Sammanfattningsvis är prognosen god för att Försvarsmakten kan lämna Barkarby enligt gällande tidplan.

Särskild återrapportering avseende SSR verksamhet

Särskilda
regerings-
beslut

Sammanställning regeringsbeslut

Region	Regeringsbeslut	(Tkr)			Not
		Bemyndigande	Utfall	Över-, (-) under- (+) skridande	
Georgien	Fö2015/247/SI	1 300	1 206	94	
Moldavien	Fö2015/441/SI	800	799	1	
Ukraina	Fö2015/1519/SI (delvis)	1 200	1 417	-217	
Bosnien - Hercegovina	Fö2015/300/MFI	300	553	-253	
Kosovo	Fö2015/301/MFI	11 200	7 777	3 423	
Serbien	Fö2015/589/MFI	400	273	127	
EASF Kenya	Fö2014/2144/MFI	5 000	5 468	-468	
Summa		20 200	17 493	2 707	

Tabell 33. Regeringsbeslut avseende SSR verksamhet, ram samt utfall

Ukraina

För Ukraina har ett överskridande skett då personalkostnader som skulle ha belastat förbandsanslaget (6.1:1.1) i stället belastat det anslag som finansierar denna verksamhet (6.1:2.2). I den ursprungliga planen skulle dessa kostnader belasta ovan anslag, men detta ändrades då genomförandet utvecklats till ett erfarenhetsutbyte. Denna ändring har inte hörtsammats varför delar av personalkostnaderna ändå belastat anslaget.

Kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte med försvarsministeriet, försvarsmakten och det internationella utbildningscentret, *Education and Research Centre for International Peacekeeping (ERCIP)*, i Ukraina har genomförts. Vidare har Försvarsmakten lämnat utbildningsstöd till den ukrainska försvarsmakten med gruppsjukvårdarutbildning. Sjukvårdsutbildningen har genomförts och har bland annat resulterat i ett flertal ukrainska instruktörer som kan upprätthålla kunskapen hos de ukrainska förbanden. Försvarsmakten har också bidragit genom att lämna finansiellt stöd till *British Council* i Kiev för språkutbildningar.

Finansiellt stöd har lämnats till fonden ”NATO Professional Development Programme with Ukraine”.

Georgien

Försvarsmakten har lämnat stöd till Georgiens försvarsdepartement och försvarsmakt avseende utbildning i resolution 1325, stabsubildning, ammunitionsröjningsprojektet vid Skraa samt finansiellt stöd till *NATO Georgia Professional Development Programme for Civilian Personnel of the MoD and other Security Institutions*.

Moldavien

Stöd har lämnats till Moldavien med erfarenhets- och kunskapsöverföring via SWEDINT samt framtagande av rutiner för ammunitionsshantering samt förvaring.

Bosnien - Hercegovina

Måluppfyllnaden av årets inplanerade aktiviteter har varit god, men resulterat i ett överutnyttjande av anslagna medel beroende på att fler kursplatser än budgeterats nyttjades.

Samarbetet har framför allt skett mellan SWEDINT/NCGM och *Peace Support Operations Training Centre (PSOTC)* i Sarajevo. Verksamheten har i huvudsak inbegripit utbildnings- och instruktörsutbyten inom internationell stabstjänst, gender och SSR. Sverige har tillsammans med Österrike och Schweiz fortsatt deltagit i en utbildningsinsats för säker ammunitions- och vapenförrådshållning, liksom lämnat fortsatt expertstöd till ett projekt syftandes till att stärka landets kapacitet att hantera psykisk ohälsa bland nuvarande och tidigare personal inom landets försvarsmakt. Dessutom har Försvarsmakten med den bosniska motparten initierat expertsamtal avseende minröjning.

Kosovo

Måluppfyllnaden av årets inplanerade SSR-stödaktiviteter i Kosovo har varit god, med undantag för bemanning i *Nato Advisory Team* med en rådgivare färre än planerat samt arbetet med utveckling av ett *Urban Search And Rescue Training Centre* i Kosovo (som tagit mer tid än planerat), där Försvarsmakten stödjer med expertis. Dessa faktorer har bidragit till ett ekonomiskt underutnyttjande under året. I övrigt har Försvarsmakten bemannat tre rådgivarbefattningar i *NAT* och *NLAT*, en *Staff Officer/J3* och en *Executive Officer/JEC* i *KFOR HQ*, en *Military Liaison Officer* vid ambassaden i Pristina samt finansierat halva kostnaden för den av Folke Bernadotteakademin sekonderade rådgivaren till *Kosovo Security Council Secretariat*. Smärre utbildningsprojekt (engelskakurser, SSR-kursplatser vid FBA, MA-kurs vid *George Marshall Centre/ Tyskland*) har genomförts med personal från Kosovos säkerhetsstrukturer.

Serbien

Liksom tidigare år har verksamheten präglats av en lägre bilateral aktivitet än planerat, resulterandes i ett underutnyttjande av anslagna medel. Detta beror framför allt på uteblivet serbiskt deltagande vid inplanerade utbildningsinsatser. Fokus för 2015 års SSR-stöd har legat på aktiviteter syftandes till att anpassa den serbiska försvarsmakten till internationell standard och öka dess interoperabilitet. Verksamheten har innefattat utbildningsutbyten med tonvikt på internationell stabstjänst och gender, expertsamtal rörande CBRN samt finansiering av engelskautbildning av serbisk försvarssektorpersonal genom *Programme for English Language Training (PELT)/British Council* i Belgrad.

East African Standby Force (EASF)

Överskridandet av anslaget med 468 000 kronor har uppkommit p.g.a. sena redovisningar av verksamheter som genomförts tidigare under året. En utbetalning av 250 000 USD genomfördes under december månad, baserat på utfallsdata per november månad som inte inkluderade sent rapporterade aktiviteterna. Om myndigheten hade haft vetskap om detta skulle utbetalningen justerats för att undvika ett överskridande.

Fortsatt arbete inom ramen för det nordiska projektet (NACS) med att uppnå full operativ förmåga för EASF har genomförts. Försvarsmakten har avdelat instruktörer för att bedriva utbildning samt bidragit finansiellt till gemensamma större projekt och övningar.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Enligt regleringsbrevet för år 2015 får Försvarsmakten, utöver vad som anges i 4 § avgiftsförordningen, även disponera inkomster från ett antal uppdragsverksamheter.

Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag

Uppdragsverksamheter (Tkr)	2015		2014		2013		Not
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	
Verkstadsverksamhet	259 928	228 532	183 499	141 590	197 299	105 056	
Reservmateriel	52 472	48 188	48 564	41 589	47 298	47 723	
Utbildnings- och övningsintäkter	360 563	349 152	407 980	333 418	353 242	319 197	
ITÖ – verksamhet	13 188	11 054	335	684	8 785	1 345	
Flygtransporter	10 861	7 639	2 161	6 112	20 825	16 637	
Statsflyget	10 252	38 839	7 857	43 309	9 895	111 919	1
Övrig transportverksamhet	2 480	1 761	1 548	1 585	1 835	200	
Stödtjänster FMV	211 170	183 172	385 346	412 366	397 489	407 965	
Elev- och befälshotell	2 735	2 375	1 674	1 510	3 484	12	
Drivmedel	45 544	38 059	32 883	67 318	61 194	54 641	
Utlandsstyrkans drift i campvht.	15 634	15 652	7 831	7 005	23 167	22 725	
Stöd till civil verksamhet	2 541	4 284	2 742	4 911	4 741	12 366	
Övriga avgiftsintäkter	7 592	10 664	13 532	48 111	9 635	24 506	
Summa	994 961	939 370	1 095 951	1 109 509	1 138 889	1 124 292	

Tabell 34. Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag 2013-2015

1. Statsflygsförordningen (1999:1354) reglerar avgiftens storlek. Detta medför att full kostnadstäckning inte uppnås

Intäkterna för verkstadsverksamheten har ökat p.g.a. stöd till FMV för Mali campverksamhet samt förbandens ökade arbete åt FSV-verkstäderna. Under 2014 var fakturerade kostnader för materielunderhåll högre jämfört med 2015 vad gäller exportåtagandet vilket medför lägre intäkter 2015. Kostnader för lokaler har sjunkit då FMV har tecknat egna avtal via Fortifikationsverket för 170 miljoner kronor.

Avgifter till stödmyndigheter

Redovisningen ska vidare beskriva hur de avgifter som Försvarmakten betalar till de s.k. stödmyndigheterna har förändrats.

För stödmyndigheterna FMV, FOI, FHS och TRM samt FortV har avgifterna (kostnaderna) för varor och tjänster relativt 2011 förändrats enligt nedan.

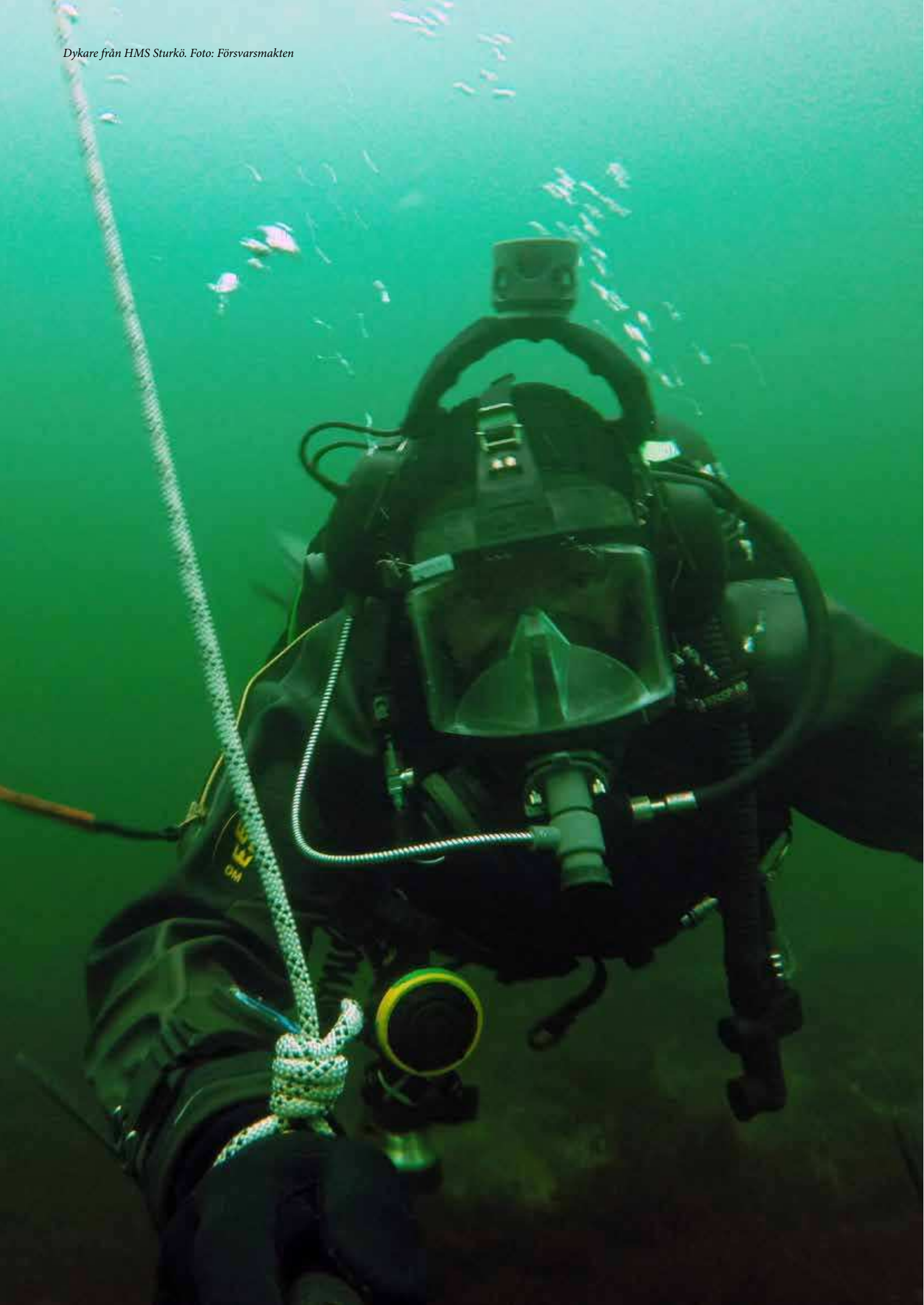
Kostnadsutveckling (avgifter) Försvarmaktens stödmyndigheter relativt 2011

Myndighet	2015	2014	2013	2012
FMV	8,40%	7,70%	0,80%	-2,90%
FOI	-8,30%	-8,60%	-0,40%	1,80%
FHS	3,50%	7,60%	3,70%	-4,20%
TRM	6,00%	5,00%	2,80%	-5,70%
FortV	-6,90%	-1,80%	1,30%	3,30%

Tabell 35. Kostnadsutveckling Försvarmaktens stödmyndigheter

Källa: Statsredovisningssystemet Hermes. Jämförelsen är i respektive års prisläge.

Dykare från HMS Sturkö. Foto: Försvarsmakten

FINANSIELL REDOVISNING

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Belopp (tkr)	2015	2014	2013	2012	2011	Not
Beviljad låneram	3 500 000	3 690 000	3 485 000	3 400 000	3 400 000	
Utnyttjad låneram vid årets slut	2 906 084	3 191 813	3 127 175	3 047 225	3 226 743	
Beviljade kontokrediter hos Riksgäldskontoret	1 410 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000	
Maximalt utnyttjade kontokrediter	0	1 148 901	0	0	257 231	
Räntekostnader på räntekonto	12 242	467	0	0	0	
Ränteintäkter på räntekonto	0	5 879	36 834	64 029	59 077	
Avgiftsintäkter, beräknat belopp i regleringsbrev	-	-	-	-	975 000	1
Avgiftsintäkter som myndigheten disponerar	1 301 973	1 388 660	1 482 367	1 353 971	1 395 763	2
Anslagsavräkning anslagen 1:1 och 1:2	25 808 433	24 455 122	24 161 070	23 504 925	22 589 087	
Anslagsavräkning anslagen 1:3, 1:4 och 1:5	17 174 065	18 055 275	15 909 974	16 461 325	16 199 176	
Beviljad anslagskredit	1 426 268	1 384 298	1 380 672	1 368 551	1 354 821	3
Utnyttjad anslagskredit	494 531	8 228	327 744	280 232	38 449	4
Summa utgående reservationer	0	0	0	0	0	
Summa utgående anslagssparande	956 080	550 506	1 091 384	993 482	1 507 281	5
Summa tilldelade bemyndiganden	85 500 000	91 500 000	96 200 000	62 500 000	59 900 000	6
Totalt gjorda åtaganden	80 603 834	78 133 097	78 808 339	43 397 338	47 096 144	7
Antalet årsarbetskrafter	18 105	18 678	18 159	19 512	19 557	
Medelantalet anställda	20 733	20 680	19 983	20 348	20 338	
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 838	1 899	1 949	1 784	1 745	
Driftkostnad	33 268 873	35 465 032	35 393 790	34 803 442	34 125 024	
Årets kapitalförändring	-6 548 782	-9 348 965	-9 652 391	-7 466 781	-6 475 253	
Balanserad kapitalförändring	224	361	1 435	6 022	6 022	

1. Det finns inget beräknat belopp angivet i regleringsbrevet för 2015.
2. I avgiftsintäkter som myndigheten disponerar ingår intäkter av avgifter som tagits ut med stöd av 4§ avgiftsförordningen (1992:191) med 279 769 tkr.
3. Beviljad anslagskredit avser anslagen 1:1, 1:2, 1:3, 1:4 och 1:5. Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning - Finansiella villkor".
4. Utnyttjad anslagskredit avser anslagen 1:1, 1:3, 1:4 och 1:5. Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning - Redovisning mot anslag" och "Anslagsredovisning - Finansiella villkor".
5. Utgående anslagssparande avser anslagen 1:2 och UD-anslag 1:2 ap.1. Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning - Redovisning mot anslag".
6. Summa tilldelade bemyndiganden avser beställningsbemyndiganden för anslagen 1:3 och 1:4. Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning - Redovisning av beställningsbemyndigande".
7. Totalt gjorda åtaganden avser beställningsbemyndiganden för anslagen 1:3 och 1:4. Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning - Redovisning av beställningsbemyndigande".

Resultaträkning

Belopp (tkr)	2015	2014	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	33 911 410	33 101 659	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 301 973	1 388 660	2
Intäkter av bidrag	6 093	9 982	3
Finansiella intäkter	21 424	12 420	4
Summa Verksamhetens intäkter	35 240 900	34 512 721	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-12 879 865	-12 494 559	5
Kostnader för lokaler	-2 204 259	-2 350 866	6
Övriga driftkostnader	-18 184 749	-20 619 607	7
Finansiella kostnader	-29 044	-32 542	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-8 491 541	-8 363 976	9
Summa Verksamhetens kostnader	-41 789 458	-43 861 550	
Verksamhetsutfall	-6 548 558	-9 348 829	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	39 697	591	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-39 921	-727	
Saldo	-224	-136	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	97 973	106 980	
Lämnade bidrag	-97 973	-106 980	11
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	-6 548 782	-9 348 965	12

Balansräkning

Tillgångar (tkr)	Utgående balans 2015-12-31	Utgående balans 2014-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	1 329 328	1 430 190	13
Rättigheter och andra immateriella tillgångar	0	0	13
Summa Immateriella anläggningstillgångar	1 329 328	1 430 190	
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	237 804	269 105	14
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	1 282 776	1 407 391	14
Pågående nyanläggningar	95 326	111 982	14
Beredskapstillgångar	95 482 896	93 061 752	15
Summa Materiella anläggningstillgångar	97 098 802	94 850 230	
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	288 709	398 752	16
Summa Varulager m.m.	288 709	398 752	
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	37 260	63 541	
Fordringar hos andra myndigheter	615 182	547 694	17
Övriga kortfristiga fordringar	16 917	23 027	18
Summa Kortfristiga fordringar	669 359	634 262	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	73 856	114 333	19
Upplupna bidragsintäkter	0	1 621	20
Övriga upplupna intäkter	37 422	32 027	21
Summa Periodavgränsningsposter	111 278	147 981	
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	1 604 987	700 773	22
Summa Avräkning med statsverket	1 604 987	700 773	
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	4 903 333	7 189 003	23
Kassa och bank	20 194	8 429	
Summa Kassa och bank	4 923 527	7 197 432	
Summa Tillgångar	106 025 990	105 359 620	

Kapital och Skulder (tkr)	Utgående balans 2015-12-31	Utgående balans 2014-12-31	Not
Myndighetskapital			24
Statskapital	102 040 474	102 419 601	25
Balanserad kapitalförändring	224	361	26
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-6 548 782	-9 348 965	
Summa Myndighetskapital	95 491 916	93 070 997	
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse	231 944	300 570	27
Övriga avsättningar	444 811	529 846	28
Summa Avsättningar	676 755	830 416	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	2 906 084	3 191 813	29
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	3 990 334	5 428 184	30
Leverantörsskulder	1 091 122	835 490	
Övriga kortfristiga skulder	220 070	200 162	31
Summa Skulder m.m.	8 207 610	9 655 649	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	1 648 280	1 802 290	32
Oförbrukade bidrag	0	268	33
Övriga förutbetalda intäkter	1 429	0	34
Summa Periodavgränsningsposter	1 649 709	1 802 558	
Summa Kapital och Skulder	106 025 990	105 359 620	

Ansvarsförbindelser

Övriga ansvarsförbindelser

35

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Inkomster	Saldo	
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde nr 6											
1:1.1	Förbandsverksamhet och beredskap	36	248 431	23 623 363			23 871 794	-25 336 048	1 201 610	-262 644	
1:1.4	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	36	3 995	740 966			744 961	-750 688		-5 727	
1:2.1	Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena	36	218 917	1 794 635		-218 917	1 794 635	-875 341	14 101	933 395	
1:2.2	Försvarsmaktens övriga insatser internationellt	36	36 617	84 200		-36 617	84 200	-64 735	2 668	22 133	
1:3.1	Anskaffning av materiel och anläggningar	36	6 034	9 776 522			9 782 556	-9 844 979		-62 423	
1:4.1	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	36	34 980	6 547 158			6 582 138	-6 856 327	110 918	-163 271	
1:5.1	Forskning och teknikutveckling	36	-8 228	591 440			583 212	-583 678		-466	
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde nr 5											
1:2.1	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet (UD)	36	1 532	62 077	1 000	-1 532	63 077	-62 718	193	552	
S:a			542 278	43 220 361	1 000	0	-257 066	43 506 573	-44 374 514	1 329 490	461 549

Redovisning mot inkomsttitel (tkr)

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet		4
4525 Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor		39 917

Redovisning av beställningsbemyndigande (tkr)

Anslag	Not	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år ¹⁾					
					2015	2015	2016	2017	2018	2019
1:3.1	Anskaffning av materiel och anläggningar	37	66 000 000	62 587 861	63 847 915	8 208 000	7 934 000	6 467 000	5 510 000	35 728 915
1:4.1	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	37	19 500 000	15 545 236	16 755 919	6 044 000	5 896 000	2 759 000	1 487 000	569 919

- Fördelningen avser utestående åtaganden uppdelade på de år när infrianden (redovisning mot anslag) beräknas ske. Beräkningen är gjord med hänsyn tagen till de prognoser för leveranser (infrianden) som respektive leverantör lämnar Försvarsmakten. I princip baseras beräkningen på historik/statistik avseende leveranssäkerhet med justering för av leverantören meddelade särskilda uppdragsvisa förseningar som inte omhändertagits genom ändring av avtal vid prognostillfället.

Andra åtaganden (tkr)

Åtagandena avser tjänster inom forskning och studier (anslag 1:5). Det som beställs tillförs inte insatsorganisationen utan används för forskning och studier. I flera fall avser åtagandet löpande, årligt återkommande, uppdrag som av administrativa skäl beställs för flera år i taget. Nedan framgår summan av gällande beställningar för denna typ av åtaganden.

Åtaganden FoT- verksamhet	2016	2017	2018-2021	Totalt
Försvarets Materielverk	107 259	56 600	15 203	179 062
Kungliga tekniska högskolan	10 800	10 800	0	21 600
Karolinska institutet	9 400	9 400	0	18 800

Finansiella villkor (tkr)

Anslag	Anslagskredit	Anslagsbehållning som disponeras 2015	Indrag av anslagsbelopp	Utnyttjat	Överdrag	
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde nr 6						
1:1.1	Förbandsverksamhet och beredskap	709 031	3%	0	262 644	0
1:1.4	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	21 899	3%	0	5 727	0
1:2.1	Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena	179 464	Inget	0	0	0
1:2.2	Försvarsmaktens övriga insatser internationellt	8 420	Inget	0	0	0
1:3.1	Anskaffning av materiel och anläggningar	293 296	3%	0	62 423	0
1:4.1	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	196 415	3%	0	163 271	0
1:5.1	Forskning och teknikutveckling	17 743	3%	0	466	0
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde nr 5						
1:2.1	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet (UD)	1 000	Inget	0	0	0

Redovisning av utfall mot villkor i regleringsbrev och regeringsbeslut för 2015 (kr)

Nr	Villkor för anslag	Utfall
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde nr 6		
	1:1 ap.1 Förbandsverksamhet och beredskap	
4	Högst 2 500 000 kronor får användas till stöd för utländskt deltagande vid PFF-aktiviteter samt aktiviteter i andan av PFF och motsvarande i Sverige och utlandet.	174 332
5	Högst 92 000 000 kronor får användas för uppdragsersättning till de frivilliga försvarsorganisationerna för deras utbildningsverksamhet, inklusive ungdomsverksamhet. Ersättningen ska i högre grad än tidigare gå till uppdrag som stöder Försvarsmaktens personalförsörjning.	92 000 000
6	Högst 45 400 000 kronor får användas till organisationsstöd enligt 5§ förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Organisationsstödet ska ges i form av organisationsbidrag och verksamhetsbidrag. Verksamhetsbidraget ska bidra till organisationernas förmåga att ta emot och genomföra uppdrag och leverera efterfrågad resurs, vilket innebär administrativ basverksamhet, rekrytering syftande till nuvarande och kommande uppdrag samt verksamhetsutveckling. Av dessa medel får högst 1 700 000 kronor användas för bidrag till Försvarets civila idrottsförbund och till vissa militära tidskrifter.	45 364 000 1 664 000
7	Högst 37 000 000 kronor får användas till statsbidrag till frivilliga veteransoldat- och anhörigorganisationer för verksamhet som stödjer Försvarsmaktens personal före, under och efter tjänstgöring i internationella militära insatser samt anhöriga till sådan personal.	32 657 550
8	Högst 2 500 000 kronor får användas för generalläkarens tillsynsverksamhet exklusive lönekostnader. Erforderlig personal ska ställas till generalläkarens förfogande så att tillsynsuppgiften kan lösas enligt lag och andra föreskrifter.	1 301 193
9	Högst 500 000 kronor ska utbetalas till Geneva Center for Security Policy (GCSP).	500 000
10	Försvarsmakten får använda högst 58 795 500 kronor som abonnemangavgift för det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.	58 852 049 ¹⁾
11	Försvarsmakten får använda högst 24 400 000 kronor för grundavgiften för Strategic Airlift Interim Solution (SALIS).	25 928 286 ²⁾
12	Högst 112 000 000 kronor får användas för att betala avgifter till Totalförsvarets rekryteringsmyndighet, varav 11 000 000 kronor avser beräknade kostnader för Totalförsvarets rekryteringsmyndighet avgift för drift och förvaltning kopplat till det nya rekryteringsstödsystemet. Högst 91 000 000 kronor får användas för urval av rekryter för den grundläggande militära utbildningen.	105 988 278 20 478 000 ³⁾ 85 510 278
13	Högst 5 000 000 kronor får användas för förtroende- och säkerhetsskapande verksamhet i enlighet med bilaga 5.	1 579 377
1:2 ap.1 Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena		
1	För respektive insats får Försvarsmakten använda högst följande belopp per insats (beloppen avser särutgifter):	
	MINUSMA	660 000 000
	RSM	113 000 000
	Atalanta	75 000 000
	Irak	45 000 000
	Uppföljning personal i internationella insatser	20 000 000
2	Försvarsmakten ska till Europeiska unionen (EU) inbetala belopp enligt de fakturor som kommer avseende både Sveriges nationella kostnader och Sveriges del av de gemensamma kostnaderna inom Athena. 30 000 000 kronor får betalas för Athena under 2015.	16 340 057
3	Av anslagsposten får 900 000 000 kronor användas först efter beslut av regeringen. För det fall NBG sätts in kommer regeringen besluta om att Försvarsmakten får använda den del av dessa medel som behövs.	0
1:2 ap.2 Försvarsmaktens övriga insatser internationellt		
Fö2014/158/MFI	Uppdrag till Försvarsmakten att delta i Europeiska unionens militära insats för bidragande till utbildning av Malis försvarsmakt (EUTM Mali). Försvarsmaktens kostnader för deltagande får högst uppgå till 16 000 000 kronor.	13 338 146
Fö2013/263/MFI (delvis)	Uppdrag till Försvarsmakten om fortsatt deltagande i EU:s utbildningsinsats i Somalia till stöd för den nationella somaliska armén. Försvarsmaktens kostnader för placeringen i EUTM under 2015 ska sammanlagt rymmas inom en ekonomisk ram om högst 35 000 000 kronor.	22 248 491
Fö2015/808/MFI (delvis)	Försvarsmaktens kostnader för placering av tre officerare vid EU:s operativa högkvarter i Rom, Italien får uppgå till högst 2 300 000 kronor.	971 124
Fö2015/301/MFI	Försvarsmakten ska lämna stöd till säkerhetsreformprojektet i Kosovo 2015. Den totala kostnaden får uppgå till högst 11 200 000 kronor under 2015. Varav maximalt 750 000 kronor får användas för stödet till Folke Bernadotteakademien (FBA).	7 777 303 726 177
Fö2015/589/SI	Försvarsmakten ska lämna stöd till säkerhetsreformprojektet i Serbien 2015. Kostnaderna får uppgå till högst 400 000 kronor.	272 948

Nr	Villkor för anslag	Utfall
Fö2015/00035/MFI (delvis)	Försvarsmakten får använda högst 3 000 000 kronor för sitt bidrag till den fond som upprättas av Nato för finansiering av kapacitetsuppbyggnad av den afghanska armén (eng. ANA Trust Fund).	3 000 000
Fö/2015/247/SI	Högst 1 300 000 kronor får användas för Försvarsmaktens samlade stöd till säkerhetssektorreformprojekt i Georgien.	1 206 031
Fö2015/441/SI	Högst 800 000 kronor får användas för Försvarsmaktens samlade stöd till säkerhetssektorreformprojekt i Moldavien.	798 916
Fö2015/300/MFI	Högst 300 000 kronor får användas för Försvarsmaktens samlade stöd till säkerhetssektorreformprojekt i Bosnien-Herzegovina 2015.	552 615 ⁴⁾
Fö2014/1519/SI (delvis)	Högst 1 200 000 kronor får användas för Försvarsmaktens samlade stöd till säkerhetssektorreformprojekt i Ukraina 2015.	1 200 000 ⁵⁾
Fö2014/2114/MFI	Uppdrag till Försvarsmakten att stödja den östafrikanska fredsstyrkan (EASF). Kostnader för verksamheten ska rymmas inom en ekonomisk ram om 5 000 000 kronor.	5 468 394 ⁴⁾
	1:4 ap. 1 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	
2	Försvarsmakten ska efter rekvisition betala högst 422 000 kronor till Försvarets materielverk för tillsyn av efterlevnaden av förordningen (1993:1067) om elektromagnetisk kompatibilitet samt föreskrifter med stöd av förordningen.	416 938
	1:5 ap.1 Forskning och teknikutveckling	
1	Högst 15 000 000 kronor får användas för det strategiska samverkansprogrammet för flygteknisk forskning, i enlighet med de beslut som fattas inom ramen för programmet.	15 000 000
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde nr 5		
	1:2 ap. 1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	
Insatser inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik		
	Försvarsmakten ska ställa personal till förfogande för insatser inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Av medlen får ca 8,8 miljoner kronor användas för personalbidrag inom ramen för GSFP till följande insatser: EU:s insats i Bosnien och Herzegovina (ALTHEA). EU:s insats i Centralafrikanska Republiken (EUMAM RCA)	9 964 688
Fö2015/154/MFI (delvis)	Försvarsmakten får delta med högst två årsarbetskrafter längst till och med 31 december 2015 i Europeiska unionens militära rådgivningsinsats i Centralafrikanska republiken (eng. European Union Military Advisory Mission in the Central African Republic, EUMAM RCA). Försvarsmaktens kostnader för deltagandet får uppgå till högst 4 500 000 kr.	2 152 780
FN:s fredsbevarande insatser med flera		
	Försvarsmakten ska ställa personal till förfogande för FN:s fredsbevarande insatser och till andra insatser som specificeras nedan. Av medlen får ca 51,1 miljoner kronor användas för personalbidrag till följande av FN:s och andra organisationers insatser: FN:s kommission för stilleståndsovervakning i Mellanöstern (UNTSO). FN:s stabiliseringsinsats i Demokratiska republiken Kongo (MONUSCO). FN:s militära observatörsgrupp i Indien och Pakistan (UNMOGIP). Neutrala nationernas övervakningskommission i Korea (NNSC). FN:s insats i Sydsudan (UNMISS).	47 809 882
Insatsnära verksamhet		
	Av medlen får högst 2,5 miljoner kronor användas för annan insatsnära verksamhet i form av t.ex. insatsförberedande utbildning, samverkan mellan myndigheter, bidrag till internationella organisationers policy- och metodutveckling eller annan internationell samverkan på insatsområdet, till stöd för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet.	2 441 940
	Försvarsmakten ska bidra till att förstärka kunskaperna i franska språket hos sådan utvald personal som avses för tjänstgöring i internationella krishanteringsinsatser där sådana kunskaper är nödvändiga. Försvarsmakten får avsätta högst 0,677 miljoner kronor för de merkostnader som denna utbildning skapar.	175 055

- Överskridande avser förseningsavgift.
- Överskridande avser valutakursdifferens till följd av att villkoret i Regleringsbrev baseras på lägre kurs SEK/EUR jämfört med faktisk kurs vid utbetalningstillfället.
- Utfallet är under ram totalt sett för villkoret, dock har förvaltningskostnader och avskrivningar kopplade till det nya rekryteringsverktyget Atlas blivit högre än det beräknade varav-villkoret på 11 000 000 kr. Rekryteringsverktyget driftsattes 2014.
- Överskridande beror på att fler kursplatser än budgeterat har nyttjats.
- Tabellen är korrigerad med 217 000 kr som felaktigt förts mot detta villkor och anslag. Det korrigerade beloppet utgörs av personalkostnader som felaktigt har bokförts på anslag (1:2.2) men skulle ha bokförts på anslag (1:1.1).
- Överskridande beror på sent rapporterade kostnadsredovisningar vilket bidrog till att för höga utbetalningar gjordes i början av december.

Finansieringsanalys

Belopp (tkr)	2015		2014		Not
Drift					
Kostnader		-30 506 224		-34 423 587	38
Finansiering av drift:					
Intäkter av anslag	33 911 410		33 101 659		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 301 973		1 388 602		39
Intäkter av bidrag	6 093		9 982		
Övriga intäkter	21 424		12 420		
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		35 240 900		34 512 663	
Minskning (+) av lager		110 043		-15 696	
Ökning (-) av beredskapsvaror i lager		-4 111 499		350 266	
Minskning (+) av kortfristiga fordringar		1 382		84 751	40
Minskning (-) av kortfristiga skulder		-232 617		1 596 014	41
Kassaflöde från/till drift		501 985		2 104 411	
Investeringar					
Investeringar i materiella tillgångar	-9 243 638		-9 638 053		
Investeringar i immateriella tillgångar	-283 717		-412 711		
Summa investeringsutgifter		-9 527 355		-10 050 764	
Finansiering av investeringar:					
Lån från Riksgäldskontoret	482 314		765 806		
- amorteringar	-768 043		-701 168		
Ökning/minskning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statens budget	8 969 702		9 289 061		
Försäljning av anläggningstillgångar	0		171		
Överföring av anläggningstillgångar till annan myndighet	54 248		15 220		
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		8 738 221		9 369 090	
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		-1 082 543		1 344 957	
Kassaflöde från/till investeringar		-1 871 677		663 283	
Uppbördsverksamhet					
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	39 697		591		
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	224		136		
Inbetalningar i uppbördsverksamhet		39 921		727	
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-39 921		-727	
Kassaflöde från/till uppbördsverksamhet		0		0	
Transfereringsverksamhet					
Lämnade bidrag	-97 973		-106 980		
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-97 973		-106 980	
Finansiering av transfereringsverksamhet:					
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	97 973		106 980		
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet		97 973		106 980	
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet		0		0	
Förändring av likvida medel		-1 369 692		2 767 694	
Specifikation av förändring av likvida medel					
Likvida medel vid årets början		7 898 206		5 130 512	
Ökning (+) av kassa och bank		11 765		2 578	
Minskning (-) av tillgodohavande RGK		-2 285 671		3 577 170	
Ökning (+) av avräkning med statsverket		904 214		-812 054	
Summa förändring av likvida medel		-1 369 692		2 767 694	
Likvida medel vid årets slut		6 528 514		7 898 206	

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Belopp anges i tusen kronor (tkr) om inte annat anges särskilt.

Värdering av anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar består av programvaror, licenser och utveckling som är av väsentligt värde för verksamheten under kommande år. Programvaror och licenser aktiveras i de fall anskaffningsutgiften överstiger 25 tkr. Utveckling aktiveras om de sammanlagda utgifterna överstiger 1 000 tkr.

Avskrivningstider för immateriella anläggningstillgångar:

3 år	Licenser till dataprogram
3-5 år	Egenutvecklade IT-system

Avskrivningstiden kan i förekommande fall variera inom en anläggningsklass beroende på att individuella bedömningar gjorts i samråd med sakkunniga.

Materiella anläggningstillgångar

Alla anskaffningar (undantaget beredskapstillgångar) med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde av minst 25 tkr redovisas som anläggningstillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning utifrån den bedömda ekonomiska livslängden.

Avskrivningstider för materiella anläggningstillgångar för verksamheten:

25 år	Fartyg och flygplan
15 år	Båtar
10 år	Verkstads- och tillverkningsutrustning, telefonväxlar, utbildningsanläggningar, simulatorer, tävlingsvapen, viss köksutrustning, tyngre transportmedel, förbättring på annans fastighet, datornät, stordatorer, möbler och inredning
5 år	Lätta transportmedel, kommunikationsmedel, minidator, kontorsapparater, djur och övrigt
3 år	Persondator med kringutrustning

Avskrivningstiden kan i förekommande fall variera inom en anläggningsklass beroende på att individuella bedömningar gjorts i samråd med sakkunniga.

Beredskapstillgångar

Förnödenheter för krigsändamål och beredskap, som har anskaffats för att klara landets behov vid kris och krig, definieras som beredskapstillgångar. Beredskapstillgångarna indelas i beredskapsinventarier och beredskapsvaror. Beredskapsinventarier skrivs av linjärt på anskaffningsvärdet i förhållande till den bedömda ekonomiska livslängden. För beredskapsinventarier är gränsen för aktivering 250 tkr.

Avskrivningstider för beredskapsinventarier

15 år/25 år	Stridsfordon, fartyg, flygplan och helikoptrar (individredovisade materielsystem)
10 år	Modifiering av materiel
3 år/5 år/10 år	Övriga beredskapsinventarier

Avskrivningstiden kan i förekommande fall variera inom en anläggningsklass beroende på att individuella bedömningar gjorts i samråd med sakkunniga.

Beredskapsvaror i lager värderas enligt principer för lagerredovisning, trots att dessa ingår under rubriken anläggningstillgångar. Försvarsmakten tillämpar, för de lager som redovisas i system PRIO, först-in-först-ut-principen (FIFU). För de lager som ännu inte överförs till system PRIO beräknas anskaffningsvärdet enligt principen vägda genomsnittspriser.

Varulager

Varulager värderas huvudsakligen till anskaffningsvärde. För lager i PRIO samt drivmedel exkl. fartygsdiesel utgörs anskaffningsvärdet av genomsnittspriser.

Fordringar

Fordringar värderas till det belopp som bedöms komma att inflyta.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs huvudsakligen belopp överstigande 50 tkr.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Tillgångar och skulder i utländsk valuta redovisas i bokslutet omräknade till balansdagskurs. Valutakurs-differenser redovisas som finansiella intäkter respektive kostnader.

Avsättningar

Avsättning för pensionsförpliktelser redovisas till det försäkringstekniska värdet av pensionsåtaganden, beräknade med ledning av den beräkningsmodell SPV fastställt.

Avsättningar för framtida utgifter för omstrukturering är angivna i dagens prisläge utan nuvärdesberäkning.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

Enligt regleringsbrevet för 2015 gäller följande undantag från ekonomiadministrativa regelverket:

1. Försvarsmakten undantas från 12 § anslagsförordningen (2011:223) enligt nedan.
 - a. Försvarsmakten får, vad avser förstagångsanskäffning (dvs. första lageruppbyggnad) för nya materielssystem, anskaffa ammunition, reservdelar m.m. under anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Försvarsmakten får under anslaget 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar* återanskaffa ammunition och reservdelar m.m. Efter hand som förbrukning av förnödenheter sker i förbandsverksamheten ska kostnaden för detta föras mot anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* eller anslaget 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar*. Denna princip får även tillämpas vad gäller förnödenheter, inklusive drivmedel, anskaffade före 1 januari 2008.
 - b. När Försvarsmakten förbrukar ammunition m.m. vid insatser internationellt ska kostnaden för detta föras mot anslaget 1:2 *Försvarsmaktens insatser internationellt* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* eller 1:4 *Vidmakthållande och avveckling m.m. av materiel och anläggningar*.
2. När Försvarsmakten tillämpar de principer för redovisning av beredskapstillgångar som framgår av regeringsbeslut den 7 december 2000 (Fö nr 11) får myndigheten direktavskriva beredskapsinventarier i de fall anskaffningsutgiften per styck understiger 250 000 kronor.
3. Försvarsmakten behöver inte finansiera investeringar i anläggningstillgångar som används eller kommer att användas i samband med fredsfrämjande förbandsinsatser med lån i Riksgäldskontoret enligt 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210).

Ledande befattningshavare i Försvarsmakten

Lön och andra ersättningar har av Försvarsmakten utbetalats till ledande befattningshavare under 2015 enligt nedanstående tabell. I tabellen redovisas även uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Titel	Namn	Lön och andra ersättningar (kr)	Förmåner (kr)	Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag
Överbefälhavare ¹⁾	Micael Bydén	453 000		Ledamot i styrelserna för Luftfartsverket och Arbetsgivarverket
Förre överbefälhavaren ²⁾	Sverker Göranson	1 307 694	31 968	Ledamot i styrelsen för Arbetsgivarverket
Generaldirektör	Peter Sandwall	1 272 303	1 462	Ledamot i insynsråden för Kustbevakningen, Ekonomistyrningsverket och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet Ledamot i Statskontorets råd Ledamot i styrelsen för Institutet för kvalitetsutveckling
Chef för ledningsstaben	Dennis Gyllensporre	1 169 579	688	Ledamot i insynsrådet för Myndigheten för Samhällsberedskap (MSB)
Produktionschef	Anders Silwer	1 188 917	1 180	
Insatschef	Göran Mårtensson	1 232 487	1 452	Ledamot i styrelserna för Försvarets Materielverk (FMV) och Försvarshögskolan (FHS)
Chef för enheten för underrättelse- och säkerhetstjänst	Gunnar Karlson	1 117 844	3 881	
Chefsjurist	Carin Bratt	1 081 525	1 032	Ledamot i Totalförsvarets Folkkrättsråd
Ekonomidirektör	Helena Thunander Holmstedt	1 407 955	559	Ledamot i styrelserna för Dedicare AB, Danderyds sjukhus AB, Stiftelsen Clara, Totalförsvarets forskningsinstitut och Riksgälden
Personaldirektör	Per-Olof Stålesjö	1 191 619		Ledamot i överstyrelsen för Kåpan pensioner och i styrelsen för Trygghetsstiftelsen
Chef för säkerhetsinspektionen	Ronald Månsson	945 088	161 534	
Generalläkare	Siegfried De Joussineau	1 033 905		
Flygsäkerhetsinspektör ³⁾	Anders Janson	554 553		

1. Från och med den 1 oktober 2015
2. Till och med den 30 september 2015
3. Från och med den 13 maj 2015.

Ledamöter i Insynsrådet vid Försvarsmakten

Regeringen har utsett följande personer att vara ledamöter i insynsrådet vid Försvarsmakten från och med den 4 oktober 2012 till och med den 30 september 2015.

Titel	Namn
Riksdagsledamot	Staffan Danielsson
Konsult	Catharina Lagerstam
Kammarrättspresident	Thomas Rolén
Riksdagsledamot	Cecilia Widegren
Riksdagsledamot ¹⁾	Åsa Lindestam
Regiondirektör, Arbetsförmedlingen ¹⁾	Mattias Buvári

1. Utsedda från och med den 19 mars 2015 till och med den 30 september 2015.

Inga ersättningar har utgått under 2015.

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter av anslag

Posten består av de kostnader och intäkter som avräknats mot anslag i Försvarets redovisning. Utgifter för anskaffning av beredskapstillgångar redovisas mot statskapital och utgifter för lämnade bidrag redovisas mot medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag.

2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

(tkr)	2015	2014
Intäkter av avgifter och andra ersättningar, varav:	1 301 973	1 388 660
avgiftsbelagd uppdragsverksamhet ¹⁾	994 961	1 095 951
avgifter som tagits ut med stöd av 4§ avgiftsförordningen (1992:191) ²⁾	279 769	268 278
offentligrättsliga avgifter	3	5
intäkter från försäljning av övertalig materiel	27 079	22 377
intäkter enligt 6 kap. 1§ kapitalförsörjningsordningen (2011:210)	0	202
intäkter av övriga ersättningar	161	1 847

- Den avgiftsbelagda uppdragsverksamheten redovisas i resultatredovisningen under avsnittet "Avgiftsfinansierad verksamhet".
- Varav tjänsteexport 0 (65) tkr.

Av intäkterna avser 905 047 tkr (1 045 756 tkr) intäkter från Försvarets materielverk. 238 546 tkr (162 487 tkr) av posten består av intäkter där Försvarets materielverk både varit beställare och underleverantör till Försvarets materielverk. Intäkterna från Försvarets materielverk har minskat bl.a. med anledning av att hyresintäkterna avseende andrahandsuthyrning av lokaler minskat samt att intäkterna för exportåtaganden blev lägre 2015 än 2014.

3. Intäkter av bidrag

(tkr)	2015	2014
Arbetsförmedlingen	2 306	3 076
Försäkringskassan	426	138
Kammarkollegiet	1 523	3 512
Länsstyrelsen Norrbotten	0	1 621
Trafikverket	1 838	1 450
Övriga bidrag	0	185
Summa	6 093	9 982

4. Finansiella intäkter

(tkr)	2015	2014
Ränta på konto hos Riksgäldskontoret ¹⁾	7 866	5 879
Övriga finansiella intäkter	13 558	6 541
Summa	21 424	12 420

- Avser räntaintäkter på lån i Riksgäldskontoret med anledning av det rådande ränteläget med negativ räntesats.

5. Kostnader för personal

(tkr)	2015	2014
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal ¹⁾	-8 312 617	-8 261 961
Sociala avgifter enligt lag och avtal samt pensionskostnader	-4 033 648	-3 768 491
Övriga personalkostnader	-533 600	-464 107
Summa	-12 879 865	-12 494 559

1. Varav arvoden 35 026 tkr (28 851 tkr).

Lönekostnaderna exkl. sociala avgifter har totalt ökat med 1,4 % jämfört med 2014. Skillnaden mellan åren beror, dels på en ökning av kostnaderna avseende årlig löneuppräknings och ökade kostnader för övningsdygnstillägg, dels på en minskning bl.a. beroende på lägre ledighetsskuld.

De sociala avgifterna har ökat med 7 % som delvis kan förklaras av höjda arbetsgivaravgifter för vissa åldersskategorier.

6. Kostnader för lokaler

(tkr)	2015	2014
Hyror	-2 070 739	-2 222 031
Övriga lokalkostnader	-133 520	-128 835
Summa	-2 204 259	-2 350 866

Kostnaderna för hyror har minskat med 151 292 tkr jämfört med 2014. Detta beror främst på att andrahandsuthyrningen av lokaler till Försvarets materielverk har minskat, då Försvarets materielverk tecknat egna hyresavtal med Fortifikationsverket (se även not 2 – Intäkter av avgifter och andra ersättningar).

7. Övriga driftkostnader

(tkr)	2015	2014
Kostnader för rekryter, officersaspiranter och hemvärdet	-324 648	-323 809
Materiel- och varukostnader	-1 223 925	-4 310 291
Tjänster m.m.	-16 636 176	-15 985 507
Summa	-18 184 749	-20 619 607

Materiel- och varukostnaderna har minskat med 3 086 366 tkr mellan åren vilket i huvudsak beror på att beredskapsinventarier till ett bokfört värde om 2 945 119 tkr (1 321 572 tkr) har uträngörats och att reservdelar och utbytesenheter avseende JAS 39A/B invärderats som beredskapsvarulager till ett värde av 4 413 659 tkr, vilket ger en nettoeffekt mellan åren på - 2 790 112 tkr (se även not 15 – Beredskapstillgångar). Resterande del av minskningen beror främst på minskade kostnader för inköp av ammunition och drivmedel.

Tjänstekostnaderna har ökat främst p.g.a. ökade materielunderhållskostnader.

8. Finansiella kostnader

(tkr)	2015	2014
Ränta på lån och räntekonto hos Riksgäldskontoret ¹⁾	-12 242	-15 207
Övriga finansiella kostnader	-16 802	-17 335
Summa	-29 044	-32 542

1. Avser ränta på behållningen på räntekontot i Riksgäldskontoret med anledning av det rådande ränteläget med negativ räntesats.

9. Avskrivningar och nedskrivningar

(tkr)	2015	2014
Anläggningstillgångar för verksamheten		
Lånefinansierade immateriella anläggningstillgångar	-384 156	-300 738
Lånefinansierade materiella anläggningstillgångar	-392 447	-386 248
Summa Anläggningstillgångar för verksamheten	-776 603	-686 986
Beredskapsinventarier	-7 714 938	-7 676 990
Summa	-8 491 541	-8 363 976

10. Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras

(tkr)	2015	2014
Ersättning från Förenta Nationerna ¹⁾	39 693	591
Övrigt	4	0
Summa	39 697	591

1. Förenta Nationerna har under perioden inbetalat 39 917 tkr (727 tkr). I övrigt avser posten upplupna uppbördsintäkter avseende krav som Förenta Nationerna inte betalat.

11. Lämnade bidrag

(tkr)	2015		2014	
	Lämnat	Regleringsbrev/ motsv.	Lämnat	Regleringsbrev/ motsv.
Bidrag till frivilliga försvarsorganisationer	-43 700	-43 700	-43 700	-43 700
Bidrag till militära tidskrifter och idrottsförbund	-1 664	-1 700	-1 684	-1 700
Nato	-3 131	-3 000	-10 000	-10 000
Vinnova	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Totalförsvarets Rekryteringsmyndighet ¹⁾	3 000	0	0	0
EASf NACS Kenya	-3 802	-5 000	-3 353	0
Geneva Center for Security Policy (GCSP)	-500	-500	-500	-500
Internal Security Sector Review (SSR)	-184	-400	0	0
Statsbidrag Veteranstöd	-32 658	-37 000	-31 000	-37 000
Sveriges reservofficersförbund	0	0	-1 529	0
Övrigt	-334	0	-214	0
Summa	-97 973	-106 300	-106 980	-107 900

1. Avser återbetalt bidrag från 2010.

12. Årets kapitalförändring

Årets kapitalförändring utgörs av förändring av beredskapsvaror i lager med -4 111 499 tkr (350 266 tkr), avskrivningar och nedskrivningar på beredskapsinventarier med 7 714 938 tkr (7 676 990 tkr), avyttringar av beredskapsinventarier med 2 945 119 tkr (1 321 572 tkr) samt periodisering av uppbördsverksamhet med 224 tkr (136 tkr).

Noter till balansräkningen

13. Immateriella anläggningstillgångar

(tkr)	Balanserade utgifter för utveckling ¹⁾		Rättigheter och andra immateriella tillgångar	
	2015	2014	2015	2014
IB Anskaffningsvärde	3 323 168	2 912 959	108 027	108 027
Årets anskaffningar	283 717	412 711	0	0
Byte av anläggningssklass	-846	-2 502	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0	-85	0
UB Anskaffningsvärde	3 606 039	3 323 168	107 942	108 027
IB Ackumulerade avskrivningar	-1 892 978	-1 592 240	-108 027	-108 027
Årets avskrivningar	-384 156	-300 738	0	0
Byte av anläggningssklass	423	0	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0	85	0
UB Ackumulerade avskrivningar	-2 276 711	-1 892 978	-107 942	-108 027
Summa	1 329 328	1 430 190	0	0

1. Huvuddelen av beloppet avser utveckling av system PRIO.

14. Materiella anläggningstillgångar för verksamheten

(tkr)	Förbättringsutgifter på annans fastighet		Maskiner, inventarier, installationer m.m.		Pågående nyanläggningar	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
IB Anskaffningsvärde	819 953	750 896	4 718 433	5 191 385	111 982	109 443
Årets anskaffning	44 056	38 581	168 158	205 601	61 722	104 808
Omföring från pågående nyanläggningar till färdigställda	4 747	38 960	73 631	63 309	-78 378	-102 269
Byte av anläggningssklass	78	0	768	2 502	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar ¹⁾	-8 221	-8 484	-227 642	-744 364		
UB Anskaffningsvärde	860 613	819 953	4 733 348	4 718 433	95 326	111 982
IB Ackumulerade avskrivningar	-550 848	-485 778	-3 311 042	-3 726 919		
Årets avskrivningar	-76 464	-72 521	-315 983	-313 727		
Byte av anläggningssklass	-47	0	-376	0		
Årets försäljningar/utrangeringar ¹⁾	4 550	7 451	176 829	729 604		
UB Ackumulerade avskrivningar	-622 809	-550 848	-3 450 572	-3 311 042		
Summa	237 804	269 105	1 282 776	1 407 391	95 326	111 982

1. Under 2015 har, i samband med verksamhetsövergång från Försvarmakten till Försvarets materielverk, materiella anläggningstillgångar med ett sammanlagt bokfört värde om 54 248 tkr (15 220 tkr) överförts till Försvarets materielverk.

15. Beredskapstillgångar

Beredskapsvaror i lager till exempel ammunition, reservmateriel och beklädnadsmateriel redovisas i balansräkningen som beredskapstillgång. De omsätts i varierande grad i förbandsverksamheten och hanteras därför med nödvändighet som omsättningstillgång i den löpande redovisningen. Årets lagerförändring ingår i Årets kapitalförändring men omförs i början av nästa år till statskapital.

(tkr)	Beredskapsinventarier		Beredskapsvaror i lager	
	2015	2014	2015	2014
IB Anskaffningsvärde	165 320 439	161 304 542		
IB Bokfört värde lager			17 177 767	16 749 407
Årets anskaffning inventarier	8 068 036	8 510 435		
Årets försäljningar/utrangeringar ¹⁾	-12 122 659	-4 494 538		
Årets anskaffning lager ²⁾			901 666	778 626
Årets lagerändring ³⁾			4 111 499	-350 266
UB Anskaffningsvärde	161 265 816	165 320 439	22 190 932	17 177 767
IB Ackumulerade avskrivningar	-89 436 454	-84 932 430		
Årets avskrivningar/nedskrivningar	-7 714 938	-7 676 990		
Årets försäljningar/utrangeringar ¹⁾	9 177 540	3 172 966		
UB Ackumulerade avskrivningar	-87 973 852	-89 436 454		
Summa	73 291 964	75 883 985	22 190 932	17 177 767

- Under 2015 har beredskapsinventarier till ett bokfört värde om 2 945 119 tkr (1 321 572 tkr) utrangerats. Utrangeringen avser främst FPL JAS 39A/B.
- Avser de lager som redovisas i system PRIO. För de lager som ännu inte överferts till system PRIO redovisas anskaffningen via resultaträkningen.
- Under 2015 har reservdelar och utbytesenheter avseende JAS 39A/B, som utrangerats under 2015 och tidigare (se även not 1), invärderats som beredskapsvarulager till ett bokfört värde om 4 413 659 tkr. Reservdelarna och utbytesenheterna kan nyttjas till JAS 39C/D och även i samband med eventuell byggnad av C/D/E-versioner av JAS 39.

16. Varulager och förråd

(tkr)	2015	2014
Trycksaker	35 317	39 963
Drivmedel	241 447	347 898
Övrigt	11 945	10 891
Summa	288 709	398 752

17. Fordringar hos andra myndigheter

(tkr)	2015	2014
Kundfordringar	311 002	286 923
Skattekonto	12 033	19 631
Ingående moms	292 147	241 140
Summa	615 182	547 694

18. Övriga kortfristiga fordringar

(tkr)	2015	2014
Fordringar på personalen	7 715	14 010
Athena	6 012	6 050
Övriga fordringar	3 190	2 967
Summa	16 917	23 027

19. Förutbetalda kostnader

(tkr)	2015	2014
Förutbetalda hyror	41 716	57 830
Övriga förutbetalda kostnader	32 140	56 503
Summa	73 856	114 333

20. Upplupna bidragsintäkter

(tkr)	2015	2014
Länsstyrelsen i Norrbotten	0	1 621
Summa	0	1 621

21. Övriga upplupna intäkter

(tkr)	2015	2014
Exportåtagande	31 122	19 423
Krav mot FN	0	224
Försäljning övertalig materiel	518	5 855
Ersättning bistånd oljeläcka	0	1 644
Övriga upplupna intäkter	5 782	4 881
Summa	37 422	32 027

22. Avräkning med statsverket

(tkr)	2015	2014
Uppbörd		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomsttitel	-39 921	-727
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	39 921	727
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	0	0
Skulder avseende uppbörd	0	0
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	41 072	189 285
Redovisat mot anslag	985 831	1 035 261
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-795 019	-1 183 474
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	231 884	41 072
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	314 789	902 929
Redovisat mot anslag	42 059 192	41 538 304
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-41 279 449	-42 126 444
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Fordringar avseende anslag i räntebärande flöde	1 094 532	314 789
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	345 149	421 015
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-65 938	-75 866
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	279 211	345 149
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-237	-401
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	125 946	41 307
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-881 447	-1 223 889
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	755 098	1 182 746
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	-640	-237
Summa	1 604 987	700 773

I saldott ingår 600 000 tkr avseende indragen likviditet från räntekontot, enligt regeringsbeslut 3 år 1997 (FO97/904/ESU), som under 2009 återfördes från balanserad kapitalförändring. Försvarsmakten redovisar från och med 2009 därför en fordran motsvarande den indragna likviditeten under avräkning med statsverket.

23. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Beviljad räntekontokredit enligt regleringsbrev uppgår till 1 410 000 tkr.

24. Myndighetskapital

Förändring av myndighetskapitalet (tkr)	Statskapital	Balanserad kapitalförändring, uppbördsverksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2014	102 419 601	361	-9 348 965	93 070 997
A Ingående balans 2015	102 419 601	361	-9 348 965	93 070 997
Föregående års kapitalförändring	-9 348 829	-136	9 348 965	0
Årets anskaffning av beredskapsinventarier	8 068 036	0	0	8 068 036
Årets anskaffning av beredskapsvaror i lager	901 666	0	0	901 666
Årets kapitalförändring	0	0	-6 548 782	-6 548 782
B Summa årets förändring	-379 127	-136	2 800 183	2 420 920
C Utgående balans 2015	102 040 474	224	-6 548 782	95 491 916

25. Statskapital

(tkr)	2015	2014
IB Statskapital		
Beredskapsinventarier	84 882 547	85 656 900
Beredskapsvaror i lager	17 528 034	17 115 937
Konst och andra ej avskrivningsbara inventarier	9 020	9 020
Summa IB Statskapital	102 419 601	102 781 857
Årets förändring		
Årets anskaffning beredskapsinventarier	8 068 036	8 510 435
Årets anskaffning beredskapsvaror i lager	901 666	778 626
Årets anskaffning konst och andra ej avskrivningsbara inventarier	0	0
Avskrivningar och avyttringar föregående år	-8 998 562	-9 284 788
Förändring beredskapsvaror i lager föregående år	-350 267	-366 529
Summa Årets förändring	-379 127	-362 256
UB		
Beredskapsinventarier ¹⁾	83 952 021	84 882 547
Beredskapsvaror i lager ²⁾	18 079 433	17 528 034
Konst och andra ej avskrivningsbara inventarier ³⁾	9 020	9 020
Summa UB	102 040 474	102 419 601

1. Utgående balans motsvarar beredskapsinventariers bokförda värde i föregående helårsbokslut med tillägg av årets anskaffning och årets invärdering och med avdrag för inventarier som under året, utan ersättning, överförts till annan myndighet. Avskrivningar och avyttringar bokförs mot statskapital först påföljande år.
2. Utgående balans motsvarar beredskapsvarors i lager bokförda värde i föregående helårsbokslut med tillägg av årets anskaffning och årets invärdering.
3. Utgående balans motsvarar konst och andra ej avskrivningsbara inventariers bokförda värde i föregående helårsbokslut med tillägg av årets anskaffning och årets invärdering.

26. Balanserad kapitalförändring

(tkr)	2015	2014
Till och med föregående bokslut ackumulerade periodiseringsdifferenser ¹⁾	224	361
Summa	224	361

1. Består av periodiseringar avseende uppbördsverksamhet.

27. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

(tkr)	2015	2014
IB Avsättningar för pensioner	300 570	452 878
Periodens pensionskostnad	62 357	40 279
Periodens pensionsutbetalningar	-130 983	-192 587
UB ^{1), 2)}	231 944	300 570

	2015	2014
1) Beräknat av Statens Pensionsverk för de personer där utbetalning har påbörjats	217 901	272 842
1) Beräknat av Försvarsmakten för fattade beslut utan påbörjad utbetalning	14 043	27 728
2) Antal personer där utbetalning har påbörjats	219	366
2) Antal personer där utbetalning ännu ej har påbörjats	5	12
2) Summa antal personer	224	378

28. Övriga avsättningar

Avsättningar har gjorts för framtida utgifter avseende omstrukturering på grund av FB 04 och andra regerings- eller myndighetsbeslut.

(tkr)	Beräknas regleras under 2016	Årets förändring	2015	2014
Ändamål:				
Avveckling av materiel	72 072	-121 189	72 072	193 261
Sanering	25 000	0	140 000	140 000
Personal under avveckling	0	-957	0	957
Engångspremier för uppsagd personal	1 402	-1 377	1 402	2 779
Kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder	25 000	13 638	131 987	118 349
Återställningskostnader Barkarby	0	0	30 000	30 000
Pågående rättsliga tvister	59 350	24 850	69 350	44 500
Summa	182 824	-85 035	444 811	529 846

29. Lån i Riksgäldskontoret

(tkr)	2015	2014
IB	3 191 813	3 127 175
Nya lån	482 314	765 806
Amorteringar	-768 043	-701 168
UB	2 906 084	3 191 813
Beviljad låneram	3 500 000	3 690 000

30. Kortfristiga skulder till andra myndigheter

(tkr)	2015	2014
Leverantörsskulder	3 710 814	5 170 397
Skatter och avgifter	250 869	216 194
Utgående moms	28 651	27 374
Övriga skulder	0	14 219
Summa	3 990 334	5 428 184

31. Övriga kortfristiga skulder

(tkr)	2015	2014
Personalens källskatt	218 732	197 639
Övriga skulder	1 338	2 523
Summa	220 070	200 162

32. Upplupna kostnader

(tkr)	2015	2014
Ledighetsskuld och övrig upplupen lön	1 097 407	1 162 029
Sociala avgifter på ledighetsskuld och övrig upplupen lön	492 134	503 218
Övriga upplupna kostnader	58 739	137 043
Summa	1 648 280	1 802 290

33. Oförbrukade bidrag

(tkr)	2015	2014
Kammarkollegiet	0	268
Summa	0	268

34. Övriga förutbetalda intäkter

(tkr)	2015	2014
Försvarets radioanstalt	229	0
Försvarets materielverk	1 200	0
Summa	1 429	0

35. Övriga ansvarsförbindelser

I övriga avsättningar (se not 28) ingår avsättning om 140 000 tkr (140 000 tkr) för utgifter under åren 2016 - 2023 för sanering av förorenade områden. Försvarmakten kommer även efter år 2023 att ha utgifter för att sanera förorenade områden. Utgifterna för sanering efter år 2023 är dock osäkra till både tidpunkt och belopp.

Noter till anslagsredovisningen

36. Redovisning mot anslag

Anslag	Beslut och kommentarer
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde nr 6	
1:1.1	Förbandsverksamhet och beredskap Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl. Vid ingången av 2015 hade Försvarsmakten ett anslagssparande på 248 miljoner kronor från 2014 att överföra. Försvarsmakten har under året haft en hög ambition med fokus på resultat och leverans för att ha ett bra utgångsläge för det som ska levereras under den kommande femårsperioden som det försvarspolitiska inriktningsbeslutet omfattar. Utfallet uppgick till 24 134 miljoner kronor vilket medför ett nyttjande av anslagskrediten på 263 miljoner kronor.
1:1.4	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl.
1:2.1	Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl. Utfallet för anslagspost 1:2.1 uppgick till 861 miljoner kronor vilket innebär ett underutnyttjande om 933 miljoner kronor. Anledningen till underutnyttjandet är primärt regeringens beslut om anslagsreservation för en eventuell insats med NBG 15 om 900 miljoner kronor. Andra orsaker till underutnyttjandet är lägre kostnader för EUNAVFOR Op Atalanta under våren (37 miljoner kronor) och Operation Inherent Resolve (OIR) i Irak (ca 6 miljoner kronor).
1:2.2	Försvarsmaktens övriga insatser internationellt Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl. Anslagspost 1:2.2 hade ett utfall på 62 miljoner kronor 2015 vilket innebär ett underutnyttjande på 22 miljoner kronor. Den främsta orsaken till underutnyttjandet av tilldelad ram är lägre kostnader för infrastruktur inom ramen för EUTM Somalia.
1:3.1	Anskaffning av materiel och anläggningar Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl.
1:4.1	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl. Plan för leveranser och resursförbrukning inom anslaget 1:4 har uppnåtts med ett utfall om 6 745 miljoner kronor vilket innebär ett nyttjande av anslagskrediten om 163 miljoner kronor. De leveranser som kommit myndigheten tillhanda har uppfyllt ställda krav och förväntningar.
1:5.1	Forskning och teknikutveckling Regeringsbeslut I:1 2014-12-19 Fö2012/537/MFU (delvis), Fö2012/2150/MFU (delvis), Fö2014/68/ESL m.fl.
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde nr 5	
1:2.1	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet (UD) Protokoll I:4 2015-12-10 UD2015/11679/SP

37. Redovisning av beställningsbemyndigande

Anslag	Kommentarer
1:3.1	Anskaffning av materiel och anläggningar Hela det redovisade beloppet har beställts från statliga leverantörer vilka i sin tur kontrakterar utomstatliga leverantörer. En delmängd av dessa belopp stannar inom staten i form av myndigheternas interna omkostnader, innevarande år samt under åtagandets livslängd. Försvarsmaktens huvudleverantör FMV hade vid utgången av 2015 beställningar hos utomstatliga leverantörer på 54 553 miljoner kronor. Differensen mellan Försvarsmaktens bemyndigande och FMV redovisade belopp beror till huvuddelen av att FMV enligt plan ännu inte gjort alla relevanta projektbeställningar mot utomstatliga leverantörer och till mindre del av FMV interna omkostnader på projekten.
1:4.1	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar Försvarsmaktens nya åtaganden inom bemyndiganderamen för anslag 1:4 har inte beställts i planerad omfattning. Detta har delvis orsakats av att beredningskapaciteten till del har sjunkit under den planerade omdaning av försvarslogistiken. Hela det redovisade beloppet har beställts från statliga leverantörer vilka i sin tur kontrakterar utomstatliga leverantörer. En delmängd av dessa belopp stannar inom staten i form av myndigheternas interna omkostnader, innevarande år samt under åtagandets livslängd. Försvarsmaktens huvudleverantör FMV hade vid utgången av 2015 beställningar hos utomstatliga leverantörer på 6 436 miljoner kronor. Differensen mellan Försvarsmaktens bemyndigande och FMV redovisade belopp beror till huvuddelen av att FMV enligt plan ännu inte gjort alla relevanta projektbeställningar mot utomstatliga leverantörer och till mindre del av FMV interna omkostnader på projekten.

Noter till finansieringsanalysen

38. Kostnader

(tkr)	2015	2014
Kostnader enligt resultaträkning	-41 789 458	-43 861 549
Avskrivningar och nedskrivningar enligt resultaträkning	8 491 542	8 363 976
Realisationsförluster ¹⁾	2 945 353	1 322 034
Förändring avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	-68 627	-152 308
Förändring övriga avsättningar	-85 034	-95 740
Summa	-30 506 224	-34 423 587

1. Se även not 15 – Beredskapstillgångar.

39. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

(tkr)	2015	2014
Intäkter av avgifter och andra ersättningar enligt resultaträkning	1 301 973	1 388 660
Realisationsvinster	0	-58
Summa	1 301 973	1 388 602

40. Ökning/minskning av kortfristiga fordringar

(tkr)	2015	2014
Förändring av pågående arbete	0	35 336
Förändring av fordringar	-35 097	104 945
Förändring av periodavgränsningsposter	36 703	-55 394
Justering för periodavgränsningsposter avseende uppbördsverksamhet	-224	-136
Summa förändring av periodavgränsningsposter	36 479	-55 530
Summa	1 382	84 751

41. Ökning/minskning av kortfristiga skulder

(tkr)	2015	2014
Förändring av skulder m.m.	-1 448 039	2 842 601
Justering för investeringslån	285 729	-64 638
Justering för leverantörsskulder avseende anläggningstillgångar	1 082 543	-1 344 957
Summa förändring av skulder m.m.	-79 767	1 433 006
Förändring av periodavgränsningsposter	-152 850	163 008
Summa	-232 617	1 596 014

FÖRSVARSMAKTENS INTERNA STYRNING OCH KONTROLL

SFS 2007:603

Försvarsmakten har vid sin uppföljning och bedömning av riskhantering inte identifierat brister i den interna styrningen och kontrollen som är av sådan art att de utgör väsentlig information för regeringens uppföljning, prövning och budgetering av verksamheten.

Försvarsmaktens riskhantering är ett resultat av de utvärderingar och bedömningar som sker på alla nivåer av förmågan till att genomföra verksamhet, hinder i verksamheten etc. Inom Försvarsmakten används olika analysmetoder beroende på vilken typ av verksamhet som ska riskbedömas.

Försvarsmakten har ett system för ledning som består av att styra verksamheten med arbetsordningar, verksamhetsplaner och uppdrag samt att kontrollera genomförandet av verksamheten genom uppföljning i olika utformningar. I ledningssystemet finns chefer med delegerad beslutanderätt för verksamheten. Ansvaret inför ÖB att säkerställa en intern styrning och kontroll som fungerar betryggande följer delegationen av beslutanderätt från myndighetschefen till myndighetens fyra centrala verksamhetsutövare.

De centrala verksamhetsutövarna återrapporterar att de planerar, leder och följer upp verksamheten och dess ekonomi på ett sådant sätt att verksamheten bedrivs i enlighet med lagar, förordningar, regler, bestämmelser och fastställda processer samt med iakttagande av god hushållning och hög säkerhet. ÖB kan med detta som grund göra sin bedömning av den interna styrningen och kontrollen. Även avvikelser återrapporteras, detta som en del av den interna styrningen och kontrollen. Uppföljning sker över tiden av de väsentligaste riskerna och om åtgärderna fungerar på avsett vis.

De väsentligaste riskerna relativt Försvarsmaktens mål och uppgifter i instruktion, regleringsbrev och särskilda regeringsbeslut redovisas i den operativa värderingen och hanteras i den årliga avvägningen som beslutas av ÖB.

Under året har Försvarsmakten bl. a. hanterat följande risker i verksamheten:

- Risk för att personalförsörjningen inte når målbilden. Detta hanteras bl.a. genom att klarlägga sammanhangen mellan frivillig personalförsörjning, ny grundutbildning och repetitionsövningsplikt samt analysera vad som minskar respektive ökar attraktionen.
- Risk för uteblivna/försenade materielleveranser. Detta hanteras genom fördjupad samverkan med FMV.
- Risk för felaktiga löneutbetalningar. Det hanteras genom införandet av PRIO Lön som ger Försvarsmakten ett bättre verktyg för att kunna ta ut rapporter och göra kontroller innan faktisk löneutbetalning sker.
- Risk för oegentligheter. Det hanteras genom riskanalyser med avseende på brottsliga förfaranden såsom förskingring av ekonomiska tillgångar, stöld eller felaktigt utnyttjande av myndighetens tillgångar. Vidare har "Handbok Jäv, bisyssla och muta" fastställts under året.

Svenska soldater ur pluton Alfa Sierra på social patrol som genomför patruller i byarna är att skapa kontakt med lokalbefolkningen och att informera om EUFOR:s uppgifter. Foto: Johan Lundahl/Försvarsmakten

BILAGOR

Bilaga 1 (kvalificerat hemlig) Värdering av Försvarets operativa förmåga 2015

Bilagan är en detaljerad redovisning av värderingen av Försvarets operativa förmåga samt insatsorganisationens omfattning och beredskap och hur denna värderats.

I kvalificerat hemlig underbilaga 1.1 sammanfattas läget för krigs- och hemvärnsförband 2014, i kvalificerat hemlig underbilaga 1.2 redovisas nationell och internationell beredskap samt nationella operationer samt i kvalificerat hemlig underbilaga 1.3 redovisas personaluppfyllnaden per krigsförband och kategori. Dessa bilagor redovisas och insänds till regeringen i särskild ordning.

Bilaga 2 (öppen) Personalberättelse

Bilagan är en detaljerad redovisning av personalområdet.

Bilaga 3 (öppen) Materielberättelse

Bilagan omfattar detaljerad redovisning av materieförsörjningsområdet.

Bilaga 4 (öppen) Krigsförbandens anslagsbelastning inklusive förbandsreserven

Bilagan omfattar redovisningar av krigsförbandens anslagsbelastning samt kostnader för förbandsreserven.

SÖKREGISTER ÅTERRAPPORTERINGSKRAV

Åtterrapporeringen följer numrering i regleringsbrev 2015 och särskilda regeringsbeslut förutom det sista avsnittet som är reglerat i Förordning med instruktion till Försvarsmakten.

RB p/SRB	Avser	Redovisas i dokument	Avsnitt i huvuddokument
1.1	Operativ förmåga	H-dok och Bilaga 1	Resultatredovisning – öppen redovisning
1.3	Stridskrafternas utveckling	H-dok och Bilaga 1	Resultatredovisning: Uppbyggnad av insatsorg. och beredskap – öppen redovisning
1.4	Insatser	H-dok samt bilaga 2	Resultatredovisning: Insatser/Uppbyggnad av insatsorg. och beredskap
1.5	Nordiskt och övrigt internationellt samarbete	H-dok	Internationellt samarbete
1.7	Ledtider i materieförsörjningen	Bilaga 3	
2.1	Samverkan och stöd mellan Försvarsmakten och civila verksamheter	H-dok	Resultatredovisning: Stöd till samhället
2.2	Personalförsörjning	Bilaga 2	
2.3	Ökning av andelen kvinnor	Bilaga 2	
2.4	Rekrytering till hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna	Bilaga 2	
2.5	Materieluppföljning	Bilaga 3	
2.7	Inriktningen för materiel- och logistikförsörjning samt effektiviserande verksamhetsförändringar	H-dok	Reformer och verksamhetsförändringar i Försvarsmakten
2.8	Miljöfrågor	H-dok	Övrig resultatredovisning
2.9	Omlokalisering Järfälla Barkarby	H-dok	Övrig redovisning med åiterrapporteringskrav
2.10	FMTIS	H-dok	Övrig redovisning med åiterrapporteringskrav
3.1	Uppföljning av det försvarspolitiska inriktningsbeslutet:		
RB Bilaga 2	Insatsorganisationen	Bilaga 1	
3.4	Jämställdhetsintegrering	Bilaga 2	
3.13	Natos 1325-översyn	H-dok	Resultatredovisning: Internationella insatser
RB Bilaga 2	Ekonomi	H-dok och bilaga 4	Reformer och verksamhetsförändringar i Försvarsmakten Övrig redovisning med åiterrapporteringskrav
RB UD	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	H-dok	Resultatredovisning: Fredsfrämjande insatser
SRB	SSR-verksamhet	H-dok	Övrig redovisning med åiterrapporteringskrav
SRB 8 Fö2011/613/ MFU	Omdaning försvarslogistik	H-dok	Redovisas under samma avsnitt som RB p 2.7. Myndighetsgemensam redovisning sker i annan skrivelse
SFS (2007:1266)	Vind- och vågkraft	H-dok	Övrig resultatredovisning

ÖVERBEFÄLHAVARENS INTYGANDE AV MYNDIGHETENS ÅRSREDOVISNING

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande¹

Micael Bydén

¹ Grundar sig på redovisningen i avsnittet Intern styrning och kontroll.

FÖRSVARSMAKTEN

1 Stockholm telefon
forsvarsmakten.se